

Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti

Julai 2021

Inuit Tapiriit Kanatami Miksaanut

Inuit Tapiriit Kanatami Kanatami kiggaqtuijuvuq katujjiqatigiingulluni inungnut Kanatami, amisuunigsait nunaqaqhlutit Inuit Nunangangni, Inuit Nunaqutinga tamainni 51–ngujunit nunaliqauqtuq tauvani Inuvialuit Nunataarvigisimajangata avittuqsimaningani (Nunatsiaq), Nunavut, Nunavik (Kupaki uangnangani), ammalu Nunatsiavut (Laavatuari uangnangani). Inuit Nunangat avvanganik Kanata anginingata avvakkaniani nunaqutigijauvuq ammalu 50%–ngita sijjanganik. Niruaqtuijut ilagijauullutit Inuit Tapiriit Kanatami katimajingit niruaqtausuunguvut nunataaqatausimajunut nunataarvigijangita angirutingingnik, ammalu katimajit tamakkua nirualisuut Inuit Tapiriit Kanatami angajuqqaanganik. Inuit Tapiriit Kanatami taimaimmat kiggaqtuisuunguvut pijunnautingingnik ammalu pijumajangingnik Inuit Kanatami nalimunniaqhlutit niruaqtausimajutigut aulattijuniarmata aqqisuqsimaningit kiggaqtuisuungullutit tamainni Inuit Nunangingni. Inuit Tapiriit Kanatami ajaurisuunguvut atuagaqtaaqjillutit, pilirianik, ammalu pijittirutingit kamagijauqullugit sivulliujuqujausimajut nalunaiqtausimallutit tamakkua inuqutittinnut.

Inuit Tapiriit Kanatami katimajingit ukuanguvut:

- Iksivautaq ammalu aulattijimmarik, Inuvialuit avittuqsimaningata Kuapuriisannga
- Angajuqqaq, Makivik Kuapuriisannga
- Angajuqqaq, Nunavut Tunngavik Timinga
- Angajuqqaq, Nunatsiavut Gavamanga

Qaangagukkanni q niruarunnaqtut katimajingit, ukua niruarunnaqngittut ilagijauqataunginnaqattaniaqput kiggaqtuijiit katimajiniqatauqattarniaqhlutit:

- Angajuqqaq, Inuit Silarjuarmi Katimajingit Kanatami
- Angajuqqaq, Pauktuutit Inuit Arnait Kanatami
- Angajuqqaq, Kanatami Inuit Makkuktut Katimajingit

Tautunnguaqtavut

Kanatamiut Inuit piruqalliattianiqaqtum mariungmata iligiilrningitigut ammalu namminiqsurunarningitigut.

Pinasuagavut

Inuit Tapiriit Kanatami Kanatami nipigijauvuq sapujjisut ammalu sivumuattitillutit Inuit Kanatami pijunnautingingnik ammalu pijumajangingnik.

Ilulingit

Inuit Tapiriit Kanatami Angajuqqaangata Uqausiksangit	2
Unikkaap Nainaaqsimaningit	3
Tukisitittigianngautingit	4
Avittuqsimaninga 1: Taugunnguaqtauning ammalu Ilulingit	5
Tautunnguaqtauninga	5
Summat Inuit Nunangangni Niqiqattiarimut Qanuqtuuruti qariaqarmangaatta	5
Tukitaaqtittiniq niqiqattiarimik	5
Pijunnautiqarniq naammattunit niqiqattiarimik Inuit kikkutuinnait pijunnautigivaa	6
Inuit Nunangangi niqiqarjusingit	7
Niqiqattianngiluaqattarningit Inuit	11
Niqiqattiaqattannginniq ammalu aanniaqtailimaniq	13
Niqiqaqtitauinirmut piliriat, atuagangit, ammalu qanuiliurutigijaujut	14
Niqiqattianngiluaqattarutigijaujut pijjutingit inuit nunangangni	16
Sanngattittiniq inuit namminiqsurunarningingnik kamagijaarlutit inuit nunangangni niqiqarjusingingnit	20
Piusitittigiarniq niqiqattiaqattariaqarningingnik ajusalarunniititlutit ammalu kiinaujaliurasarnitigut nangminiq tatigilutit	20
Sanngattittiniq niqiqattiaqattanirmik kiinaujaqtigut ikajuqtuqtaullatlarlutit kiinaujjaksaluangittunut ilagiinut	24
Akikilligiatittiniq, atuagaralaqtiguuqtitaulutit aulattiniq, ammalu kiinaujanit atuqtut ukiuqtaqtumi qangatajuulirivattunut atuqtaullarigijaarluni pijittirarutigijauniraqtauluni	25
Piqutirjuat	27
Avittuqsimaning 2: Sivulliujujaujujusimajut, Pinasuagarijat, ammalu Qanuiliurutaujarialit ..	30
Sivulliujujarialik 1: Niqiqaqtitittijusiit ammalu Qanuittailimaniq	31
Sivulliujujarialik 2: Piqujaliurniq ammalu Atuagaliriniq	32
Sivulliujujarialik 3 Piliriat ammalu Pijittirarutiit	33
Sivulliujujarialik 4: Qaujimaunangit, Ajunnginningit, ammalu Makimajunnarniq	34
Sivulliujujarialik 5: Qaujisarniq ammalu Atuutiqtattiarunnarninganik Qaujisarniq	35
Isulinninga	36
Uigungit	37
Uigunga I: Niuviaksausuut niqit atuinnaumaliqtitaqattarningit Inuit Nunangangni	37
Uigunga Pi: Kalaahliit Nunaanni atuagaralaangit Inuit niqingit angunasuttauqattarningitta niuviaksauinarningingnut ammalu namunngaqaqtaqtaqattarniarningingnut	42
Uigunga Ti: Nalunaiqtausimajut qaujisaqtaulauqsimaningingnut inuusilimaarmut saqqisimaningit Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimajungingniingnaaqtut angirramut pulariaqtaqattarningit nutaat ammalu ulurianaqtumuuqsaraittut angajuqqaarijaujut qiturngalit	44
Nalunaijaigutingit	46
Titigtuqsimaningit Kipparittut	
1. Avati asijjirninga ammalu Inuit niqiqarusingit	19
2. Inuit namminiqsurlutit niqiqarusirijunnarningit aqqisuqsimaqtut	21
3. Mialigarni ilagiarutiqaqtittiningit niqiqattiarimut ikajuutiit piliriana (SNAP)	24
4. Ungasittunut qangatajuukkut pijittiqtauningitta ikajuusiingit	26
5. Inuit Nunangangni imarmi ammalu qangatajuulirinirmut piqutirjuat ilakuuningit	28
Titigtuqsimaningit Ajjinuangujut	
Ajjinnguaq 1. Inuit niqiqaqtitauunungingitta qanuiliurulujaqsimaningit	8
Ajjinnguaq 2. Inuit niqiqattianngiluaraluqattarningit Inuit Nunangangni	11
Ajjinnguaq 3. Ajjiingngiluaqattarningit niqit akingit ammalu kiinaujjaksangit Inuit Nunangangnimitat	18
Ajjinnguaq 4. Inuit Nunangangni niqiqattiarutigijaujunnaqtut aqqigutiksats	23
Ajjinnguaq 5. Inuit Nunangangni niqit nunalingnuaqtitaqattarusingit	29

Inuit Tapiriit Kanatami Angajuqqaangata Uqausiksangit

© Adam Scotti

Inuit amisuuluaqtut naammattunit niqiksaqarasuaqhlutit aksururuti qaluasuungungmata. Inuit atuqpattangit niqiqattiaqattanngihlutit ammalu ajuqsaluaqattaqhlutit taqikanngaangavut tamaqqiinnik uattiaru ammalu ullumiujut attuqtausimaluarningit qallunarjirngat iliqqusirmingnik uqausirmingnillu atuliqtittinasuaqattaqsimaningiingnik, amisut Inuit attuqtauniquaqlutit uviningit ajjigijauunginnikungingnut kamagijaukammaqattarningingnik, ammalu nalimugiinngiluqaqtukkut aqqisusimaurningit aulajjusiit pillugit Kanatami. Niqiqattiaqattanngihlutit inuusingingnik qautamaat aksururutaaluasuungungmat ammalu qanuiliurasuaqhluni niqiqattiaqattanngitillugit akuniujumut timikkut ammalu isumakkut aanniluarutigijausuunguvuq. Amisuuluaqtutunut inungnut pirusajuviniit qaujimalualariimata tamakkuninga aanniluarutausuurnit ammalu akuniujumut inuusirmut attuiniqasuunguningingnik. Kamagijaqarunnaqsigatta niqiqattianninnirmik inuqtittinnik, piluaqtumik isumagillugu qanutigi niqiqattiasuungungmata Inuit Kanatalimaarmi tautuhhlugu.

Ullumiujut niqiqarusiit aulaningit Inuit Nunangangni niqiqattiannigutigijausuunguvut. Gavamakkut atuagangit, piliriangit, ammalu kiinaujanit atusuunguningit attuiniqasuummariuvut qanuittunit niriqattarniarmangaarmik, niqiiit atuinnaumanirisuungit, ammalu niqiiit akingit nunalittinni. Niriunniqaqpungali taanna qanuqtuurutiujut asijijunnaqsiniarmat tamakkuninga aqqisusimaurningingnit niqiqattiannigutauluasut pijjutingit Inuit.

Niqiqattiaqattannginniq nutaangungimmat, ammalu talurukkutinaqtualuunaqhluni Inuit kikkutuinnait pijnunautingingnik siqumittiniqasuungullutit Kanata piqajaqtigut aqqigiaqaraluaqtilluniuk. Gavamakkut akuniuluaqtualuk sapunniqaqattasimajut, sivulluujautit qanuiliurutiqaqpalliasuannajaaqhlutit ammalu kiinaujanit atuqhlutit taakkunungaungittuq aqqigutiksaqqaqpanngittunut tunngavigijaujunut niqiqattianninnirmut.

Inuit ikajuqsimajut titiraqattaqhlutit niqiqattituaangiluqaqtualuuvanningingnik nunalittinni quliit arraaguuligtut asijijunnaqtunit qanuiliurutiqaqpalliakkannirasuaqhlutit piusivaallirniarmata niqitaarunnarningit. Nunalingni pivalliaqutiqattarningit Inuit Nunangangni, suurluk Nunavummi tunngavigiaqtut niritillugit ilakka, kajusiniqattiasimajut Kanatalimaarmi ujirusuliqtittisimallutit tamassuninga pijjutaujumik. Kisianili, asijijujuqaluaaluksimanngillaq tamakkua pinasugarjiausimagaluaqtillugit ammalu amisuuluaqtut inuqtivut aksuruqtummariuvapput sulii. Tamanna inuusiq naammangimmat ammalu asijijaujaruaqhluni.

Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti (Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti) nalunaiqsisimavut niqiqattiannigutausimajunit ajjigittugutaulutit tamainni avittuqsimajuni Inuit Nunangangni. Aqqiisimavut upalungajaiqatigiillutit qanuiliurutaularialit kamagijauqullugit pijjutingit niqiqattiaqattannginnip, suurluk ajuqsaluaruq, inuunasuarluni akituluarningit, silap asijjirninga ammalu surunaqtut. Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti qanuiliurutiqaqjisimavut sanngattitaulutit Inuit aulattijunnarningit aulataulutit niqiqarjusivut Kanatami atuagaqtigut, piliriaqtigut, ammalu qanuiliurutigijauunasuarningitigut ikajuqtuillat-taarniqarajaqtunit nunalittinni ammalu avittuqsimajuni inungnut kamagijaujut qanuiliurutigijauunasuaqtut ikajuutiqarasuaqhlutit. Ammalukkanniq, qanuqtuurutiujut nalunaiqsisimavut qanuq ikajuqtuujutiqarunnarajarmangaaq aqqisutauguni Inuit Nunangangni niqiqarjusingit ajjiqarniqsaulutit inuusingingnik sivullituiqjanginnillu Inuit Nunalingingni.

Sivituninga ammalu pijariatuninga niqiqattianninniq Inuit Nunangangni kamagijauguni piliriaqarasuaqtummaringnut ammalu upalungaiqsimaqatigiittutitigut aqqigutiksaqarialik kamagijaqarlutit tamainni Inuit niqiqattiaqattannginningita pijjutingingnik. Taanna qanuqtuurutiujut tunngavigijauvuq atuutaujunaqhluni qanuiliurutigijaujarialingnik atuliqtitauningalu niqiqattianiqsaulititigutaujunnarajaqhluni nunalittinni. Taanna qanuqtuurutiujup sakkutauninga pimmarialuuvuq pivaallirutigijaq; kisianili, tikitaunasuarluni tamanna pijaunasuaqtut ikajuqtuqtaunginnaularialik Gavamakkunnut ammalu asingingnut piliriqtigisuuttinnut.

Amisut Inuit ikajuqsimavut taassumunga pivalliaqutigijauinganut qanuqtuurutit ammalu qujalijummariuvunga iqqanajarisimajangingnut ammalu qaujimanimmaringingnut. aqqisutausimavut Kanatami Inuit niqiqattiarunnarningingnut piliriijit katimajangingnut, avittuqsimajunit kiggaqtuijizingnit iqqanajaaqqsimajut niqiqattiaqattannginnirmut aksururutaunuit kamattianginnaqhlutit amisunut arraagunut.

Nakummek,

Natan Obed

Unikkaap Nainaaqsimaningit

Inuit Nunangangni Niqiqattiarinmut Qanuqtuuruti sivumuattittigutauvuq inungnut kamagjiausimajunut aqqigutiliuqsimalluni piusivaalliqullugu niqiqattiaqattarniq ammalu aqqiilutit makimajunnaqtumik niqiqarusirmik Inuit Nunangangni. Tautunnguarattigut isulittillugu kaaqattarniq ammalu ikajuqturlugit Inuit niqiqattiarunnarningit nangminiq Inuit Nunangangni ikajurluta aqqiksuluta makimajunnaqtumik niqiqarusirmik ajiqarlutit iliqusitiavaalutta uppirijangit, ikajuqtuiniqaqtut qanuittailimanitinni, ammalu qaujimattiatittigunnarluni pijunnaqatarajarnivut akituluangittunit, niqittiavanit, attanangittunit, ammalu iliqusittinnut atusuuttinni niqinik pijunnarluta.

Tamainni Inuit pijunnautingit naammattunit niqiqattiarunnaqullugit inungnut kikkutuinnarnut taimaatigi pijunnautigijaujarialik Kanata piqujaqtigut qaujimattiarialingit atuliqittillutit ilagijauningingnut amisunut, piqujaqtigut angirutini atiliuqsimatillugit maligiaqaqlutit, nunalirjuani katimavinut piqujaqtigut qanuiliuriaqattitigutaujutigut ippigusuttiaqattarialiit, sapujjilutit, ammalu taassuminga pijunnautimi kamagjiaqattiarlutit. Kanata angiqsimammingmat pivaallirasuarluni Nunalirjuat Katimajingit 2030 kamaginiarniraqsimajangit makimajunnaqtukkut pivalliaqutiqarlutit. 2030–mi kamagjiiarniraqsimajangit 17–ngujut makimajunnaqtukkut pivalliaqutigijjaunasuaqtut piqasiujjimmata tikittinasuarlutit isulittitauluni kaaqattarniq ammalu ajuqsaluarniq. Ammalu makimajunnaqtukkut pivalliaqutigijjaunasuaqtut tukisigiatittiniqaqsimavuuq Kanatami ukiuqtaqtuq ammalu Kanatap ukiuqtaqtungit avittuqsimajut atuagangata tunngavinganut, atuqtaugajaqtuq makimajunnaqtukkut pivalliaqutigijjauninganik Inuit Nunangit ammalu ukiuqtaqtumi avittuqsimajut Kanatami. Kisianili, Gavamatuqakkunnut niqiqattiarunnarimut uvvaluunniit ajuqsaluarunniittinirmut piliriangit, atuagangit, uvvaluunniit qanuiliurutigijjaunasuaqtut aqqiktausimangilat taimaittigajaqtut Inuit Nunangangni tamakkununga pivaalliqullugit piliriaraqutigijjaugajaqtut. Taimainninganut, naammangittuggutiujut niqiqattiangiluaqattarningit Inuit Gavamakkunnut kamagjiaqattaqsimangiluaraluppuq.

Niqiqattiangiluaraluaqattarningit Inuit akuniulaanguqatauvuuq Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimaningingnut pijutigijausimaliqhluni Kanatamiutanut atuqtausimajunut. Ammalukkanniq, Inuit titiraqsimajuqtigut niqiqattiangilaaanguqattaqsimavut tamainnilimaq nunaqaqqaqsimajut inungnut nunaqaqtut pivaalliqsimajumi nunalirjuani. Tamanna tuavirnarutigijjaujuq ajiqatuinnangilaq aksummarialuk aksururutiqaasuunguningnit niqiqarusittinnit kisianili qanutigi marruiliqqangajukkut inuusirmut ammalu aanniaqtailimanirmut nalimugiinngiluaqtitauunguningit inuusingingni inuqutitta. Amisuuluaqtut pijjutiit turaanganiquaqtut ukuanguvut ajuqsaluarniq, inuunasuarluni akituluarngit, silap asijjirninga ammalu naammangittut piqutirjuat, kinguvaarijaujunut aanniluaqtausimajut aannirutigijjaukkanniqattarningit, ammalu Inuit amisut kamagjiaukammaqattarningit uviningit pillugit pijjutaukkannililuaasuut Inuit niqiqattiaqattanginningingnut.

Gavamakkut qanuiliurutigijjaugajaqtut isulittitauluni tamanna pirjuaraaluuninga aksururutigijjauliqtuq piliriqatqarlutit inungnit piusivaallirniarmat niqiqattiaqattarniq Inuit Nunangangni. Qanuiliurutigijjaugajarialimata ammalu kiinaujanit atuqtaqarluni ikajuqtuqtaugullugit angunasuqattarningit ammalu Inuit nirjunit aulattiniqattarningnut isumaliurutigijjaugattarningit, akikilligiatitauqattarlutit ammalu atuagaralaaliuqtuqarluni niqinut usijauqattarningit, ikajuqtuqtaulutit avittuqsimajuni niqiliuqattarningit nunalingni niqiliurvitaqarluni niuvirvini niqitaarvini, ammaluttauq aqqiksuijuqarluni aulaniqattiaqtunit inungnut kikkutuinnarnut atuagaliarjjaunasuaqtut, niqiqattiarinmut piliriat, ammalu asijjiigiarutiujut. Piliriqatigiillarigialiit Inuit, Gavamakkut, ammalu qaujisaqtiujut timingit uattijauqullugit tamakkua aulaniqattiarningit ammalu attuiniqarningit qanuiliurutigijjaugajarialiit uqataurataaqtut, sapujjalutit aanniaqtailimanivut sururnaqtunit, ammalu ikajuqtaujariaqaqlutit pivalliaqutigijjauningit nutaat piliriaraqariutiit kamagjiaqaluaqtut attanaqtumuuqsarailangujunnaqtut Inuit inuqatigijjavut.

Piliriaraqarasuaqtummariujut ammalu upalungaiqsiaqatigiillutit qanuiliurutigijjaugut ukua tallimat sivullijjaugajarialiit kamagjiaugajarialiit pijjutaujunut niqiqattiaqattanginnip: qaujisarniq ammalu ajaurinik; niqiqarusiit ammalu qanuittailimaniq; piqujaliriniq ammalu atuagaliriniq; piliriat ammalu pijittirarutiit; ammalu qaujimanirijaujut ammalu ajunnginningit Inuit Nunangangni Niqiqattiarinmut Qanuqtuuruti nalunaiqsisisimavuuq pinasuagarijjaugajarialingnik ammalu qanuiliurutigijjaugajarialingnik atuni sivullijjaugajausimajunit sivumuattitaujarialiit inungnut piliriqatqarlutit Gavamakkunnit, silattusarvirjuangujunit, ammalu asingingnit piliriqatigisuuttinnut.

Tukisitittigiannngautingit

Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti nalunaiqsisimavuuq upalungaijaqtuqatigiigutaujarialiit qanuiliurutigijaujarlutit piusivaalliqullugu niqiqattiaqattariaqarniq inungnut Inuit Nunangangni. Inuit titiraqsimajuq-tigut niqiqattiannngilaanguqattaqsimavut tamainnilimaq nunaqaqqaqsimajut Inungnut nunaqaqtut pivaalliqsi-majumi nunalirjuani.¹ Tamanna tukilik qangatuinnakkut, amisut ilagiittut aksururutiqasuunguvut pilutit naammattunik, attananngittunit, ammalu niqittavianit nirjarialingnit niritiaqullugit, ammaluttauq nirjuma-jangningit nirjunnaqullugit aanniaqtailuqullugit ammalu inuusiqattiaqullugit qanuiliurunntattarlutit.

Niqiqattiannngiluaraluqattarningit Inuit akuniulanguqatauvuuq Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimaningnit pijjutigijausimaliqhluni Kanatamiutanut atuqtausimajunut ammalu uimmajaarutigijaulalirninganut nalunaikkutauvuuq amisuaqtiluaraaluk, inuusingit ammalu kiinaujaliurunarningnit nalmugiinngiluarutigijaulisuut amisuulaqtunut inungnut. Ajuqsaluaqattaqtut, naamsimanngittunit igluqaurningit ammalu inugialuarningit, ilinniariinngilua-qattaqtut qattiinnait ammalu iqqanaijaaqanngiluarutingit uuttuutuinnauvut tamakkua nalmugiinngiluaq-titauningnit. Silap asijjirningalu niqiqattiannngiluarutigijauliqhluni ammalu asingit inuusirmut ammalu kiinau-jaliurunannirmut nalmugiinngiluaqattaqtut angunasuarniq akitularutigijaulisuut, nirunarningit nalunaliqhlutit, ammalu attanaqtuuliqhlutit. Tamakkua inuusirmut nalunairutingit aanniaqtailimanirmut aksummarialuk attuaniquaqtut ammalu attuiniquallattaqtut niqiqattiaqattannnginningit nunalittinni. Inuit Nunangangni, Inuit innait qiturngalit, iqqanaijaaqanngilat, uvvaluunniit inugialuaqtumiutauvut igluni attuqtauniquaqtummariusimajut. Anaanagijaujut aippaqanngittut, piluaqtumik, amisunit avviarutinit apuqtarutiqaluausuut niqitaarasuaqhlutit qiturngaminut.

Inuit niqiksaqanngikainnaqattarnikuusimagaluaqhlutit uattiaru, akuniujuq kaaluaraluqattaqsimaqattarnikuunngilat. Sivuvaavut avatittinni pilirittiarnikuusimajummariusimavut ammalu nangminiq tatigisuungusimallutit, arraagu aniguqpalliatillugu sila asijjipalliatillugu upirngiviquaughlutit angunasugiaqhlutit arraaguluktaarmi. Inuit Nunangangni niqiqarjusingit asijjittummariusimavut 1900 pigialiqitillugit amisutigut qallunarjirngat iliqqusirmingit uqausirmingnillu atungaaliqtittinasuaqhlutit atuagaliuqattaqsimalirningit ammalu piliriangit asijjisimangmata Inuit inuusingnit. Tamakkua qallunarjirngat iliqqusirmingit uqausirmingnillu atungaaliqtittinasuaqhlutit atuagaliuq-tausimanikut, suurluk nunalijunut nuttigitittisimaningit, nunalimmut nuttirlutit piliriangit, ammalu ilinniariaq-tauqattaqsimaningit Inuit nuuqattarunnarningnit asijjisimajummariuvut ammalu ilangitigut angunasuarun-naillittisimallutit ammalu inuunasuarnirmut ajunnginningit qaujimajunniilittisimallutit, taikaniksainnarlu kigliqaqtittisimallutit Inuit nangminiqsurunnarningnit pivalliaqutiqarlutit Inuit Nunangangni niqiqarjusingnit. Inuit nuttirmata nunalijumut arraagulimaq nunalimmiutauqattarnialiqhlutit, kigliqaqtitaullilauqsimavut angu-nasuarnirmut atuagangitigut ammalu Inuit qimmijjaqtaullutit ilangit avittuqsimajunit aksualuk attuiniquaqsimavut inungnit nangminiq makimajunnarningnit angunasuarlutit niqiksamingit, kigliqaqtittisimallutit Inuit nang-miniqsurunnarningnit Inuit Nunangangni niqiqarjusingit, ammalu tamanna ullumiujuq sulit taimaittuuvuuq.

Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti nalunaiqsisimavuuq Kanatami qanuiliurutigijaujarialit ikajuu-tauqullugit niqiqattiarunnattiarisaulirajarmata Inuit Nunangangni. aaqqiivuuq pivaallirlutit Inuit nangminiqsu-runnarningnit ammalu niqiqattiarunnarningnit. Inuit niqiqattiarunnalirajaqtut inuqtivut isumaqsurlutit tukiliurlutit qanuittuni atuagaqtaarniarmangaarmik aaqqiisimajumik Inuit Nunangangni niqiqarjusingit angitang-nik ajjiqarniarmata niqinit qanuittunit sivulluittitqujimangaatta atuinnaumagunnarajaqtunit ammalu niri-jumagajaqtatinnik. Pivaalliqtaugajaqpuq kisiani sanngattitauguni Inuit nangminiqsurunnarningit tamainnilimaat-tiaq Inuit Nunangangni niqiqarjusingitigut.

Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti ilagiarutittivavuuq ammalu pivalliaqutiqattiarutigijaujalluni inungnut sivukkataqtaujunut avittuqsimajuni niqiqattiarinnirmut qanuiliurutigijaujalliajunut ammalu qanuiliuru-tiaqapalliaqutiqapalliajuq pijaujarialingit attanaqtumuqsaraigunnaqtunut inungnut ammalu iglumiutau-qatigiittunut.² Atuliqtauninga Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti pinasuagarutiqaqtitaunasuaqtuq sivumuattitaulutit piliriqatigarnivut Gavamaujunit. Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti kamagi-jaqallattaanngittuq ajjiunngittunit aksururutausuunit nunalipaujarnut inungnut niqiqattiaqattannngittunut.

Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti aaqquisuqtausimavuuq marruiliqqangatitaujalluni. Sivulliq avittuqsimaninga tukisitittigiasimavuuq niqiqattiannngiluaqattaalunningit, Inuit Nunangangni niqiqarjusingit, ammalu niqiqattiannnginnirmut pijjutasuut. Nalunaiqsisimavuuq qaujisaangusimajunit nalunairutingit ikajuqtuujjutiqarasuutausuut attanaqtumuqsaraittunut ilagiinut ammalu Inuit Nunangangni turaanganigarun-narningit. Avittuqsimaningalu kingulliq tamakkuninga tukisigiarutinit kasuqtarutiqaqtitauvuuq tallimanut sivullij-jaujarialiqitunut qanuiliurutigijaulirlutit ammalu kiinaujanit atuqtuqaliqullugit, ammaluttauq pinasuagarijangit qanuiliurutigijaujarialillu niqiqattiarunnaliququllugit Inuit ammalu ikajuqtuqtauningit niqiqattiarunnaqullugit Inuit.

Avittuqsimaninga I: Tautunnguaqtauninga ammalu Ilulingit

Avittuqsimaninga sivulliq Inuit Nunangangni Niqiqattiarimut Qanuqtuuruti aqqiisimavut tautunnguaqtaujunit ammalu pijjutinginik aqqisuqtaujariaqqsimaninganut taassumap qanuqtuurutip. Nalunaiqsisimavut ajjiiingittut turaanganiquaullaqtut pijjutingit niqiqattiaqattannginginitta Inuit ammaluttauq aqqigutik-saqauqhluni piusivaalliqlullugu niqiqattiaqattarniq ammalu ikajuqtuqtauqullugu nangminiqsurlutit niqiqattiarimut qanuilinganirijarialinginik. Piqasiujjigivut tukisigiarutinit iqqanaijaarjaujariqtunit atuni tamainni tisamanit avittuqsimajunit Inuit Nunangangni ammalu uqausiqaluaqtuq uuttuutiujunit piujunit qanuiliurutigijausimaliriiqtunit asingingnit Gavamaqarvuijunit tukisittigiarunnaqtunit tamassumunga pimmaruijumut iqqanaijaarjaujumut.

Tautunnguaqtavut

Tautunnguarattigu sulittillugu kaaqattarniq ammalu sivumuattitauluni Inuit niqiqattiarunnarninginut nangminiqsurunnarningit Inuit Nunangangni makimajunnaqtukkut niqiqarusitaarlutit aqqiqlutit iliqqusittiavaalutta uppirijangit, ikajuqtuiniqlutit qanuittailimanitinni, ammalu qaujimatitittigunarluni pijunnaqattarajaratta akituluangittunit, niqittiavanit, attanangittunit, ammalu iliqqusittinnut atusuuttinni niqinik pijunarluta.

Summat Inuit Nunangangni Niqiqattiarimut Qanuqtuurutiqariaqarmangaata

Niqiqattianngiluaaluqattarningit Inuit pijariatummat Kanatami Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimaninginnut kamagijaujariaqallariiqituni aqqiktaujunnaqtuq kisiani upalungajaiqatigiiksimaajukkut qanuiliurutiqarlutit amisut piliriqatigiisuut. Pijjutingit niqiqattianngiluaaluqattarniq amisutigut pijjutiqaurmata attuiniqatigiittukkut. Kamagilugit atuni qanuqtuurutiqarnikkut qanuiliurutigijaujarialiit ammalu kiinaujat atuqtuqarluni upalungajiaqtaujunnaqtut kisiani Kanatami qanuqtuurutiqarluta. Inuit Nunangangni Niqiqattiarimut Qanuqtuuruti pingasutigut aulaniqarutigijauluarajaqtuq:

1. Tamainni Kanatami tukisiumaqatigiittialiqullugit niqiqattianngiluaqattarningit Inuit ammalu attuiniqarningit aanniaqtailimanimut ammalu qanuittailimanimut.
2. Kanatalimaarmi tukisiumaqatigiittialiqullugit qanuittut pijjutiit niqiqattianngigutigijauluasuumung-mangaarmik inungnut ammalu atuagarnit aqqigutiksaliuqullugit ikajurunnaqatut qaujimatitarlutit tamainni Inuit ilagii kinnguumagijaminginik pijarialinginik pijunnaaluarmangaata.
3. Upalungajiaqatigiillutit qanuiliurutiksaujunit qaujisaraksanit Gavamakkunnut, inungnut, ammalu attuqtausimaniaqtunut Inuit Nunangangni niqiqarjusingingnit piusivaallirajarmata niqiqattiarunnarningit inuqittita.

Inuit Nunangangni Niqiqattiarimut Qanuqtuuruti pijunnaqtuvut inungnit iqqanaijaqatigiillutit aturlutit sanngijunit tunngavilingnit qanuiliurutiqariarusernit pivalliqatigiarajaqtut ullumiujut niqiqattiarimut qanuiliurutausimajut. Piusivaalliqtillugu niqiqattiaqattarniq kikkulimaanut sivulliujaungmat Inuit Nunangangni, ammalu Inuit Nunangangni Niqiqattiarimut Qanuqtuuruti nalunaiqsisimavut aqqigutiksant aqqisuqtaujunnaqtut taakkununga ajjiiungittunut atuqtaujunut atuni Inuit Nunangata avittuqsimajunginut.

Tukitaaqtittiniq niqiqattiarimik

Inuit Nunangangni Niqiqattiarimut Qanuqtuuruti atuliqtsimavut atuqtaulaangusuurmik ammalu naammagijaulaarmik tukunginik niqiqattiaqattarnimik aqqisuqtausimajut niqilirijikkut ammalu piruqsaijikkut katujjiqatigiingit (FAO) Nunalirjuat Katujjiqatigiinginik:

Niqiqattiaqattasut inulimaat, qangalimaattiakkut, pijunnaarimmata ammalu kiinaujaqattiarlutit pijunarlutit naammattumik, attanangittumik niqinik ammalu niqittiavanit nirijarialingit nirijunnaqullugit ammalu nirijumajangit nirijunnaqullugit qanuiliurunnaqullugit ammalu aanniarnangittumik inuusiqarunnaqullugit.³

Taanna qanuqtuurutiujut atuliqtsimavut tamassumunga tukigijauninganik ajjiiungittunit aturninginut Inuit. Tamakkua atuqtangit piqasiujjivut ajjiiunginngit Inuit Nunangangni niqiqarjusingit, atuliqttijut angujausimajut niqit ammalu niuvirvimmi niqtaarijausimasuut. Tuttarvinga angujausimajut niqit iliqqusittinnut inuusittinnu, ammaluttauq nirijarialivut nirijunnaqullugit ammalu nirijumajavut nirijunnaqullugit, ajjiiunginnginarivut tamassumunga niqiqarusirijumajattinnut.

Pijunnautiqarniq naammattunit niqiqattiarnirmik Inuit kikkutuinnait pijunnautigivaa

Pijunnautiqarniq naammattunit niqiqattiarunnarniq ammalu kaaqattanngilluni Inuit kikkutuinnait pijunnautigivaa nalunaiqtausimalluni amisunut Inuit kikkutuinnait pijunnautingitta piqujaqtiguungajutigut angirutigijausimajut, ammalu Kanatami Gavamakkut piqujaqtugut malittarialiit ippigusuttiallutit, aturjuumittinasuarlutit, ammalu malittianginnarlutit tamassuminga pijunnautimi. Kanatami Gavamakkut angirutiqaqsimavut Nunalirjuami piqujaqtigut angirutigijausimajut *Kiinaujaliurunnarnirmut, Inuusirmut, ammalu Iliqqusirmut Pijunnautinit* 1976-ngutillugu, piqujaqtigut angirutigijausimanginganut malittaujarialik nunalirjuarmi nunataarnirmut pijunnautiqarniraijut naammattunit niqiqattiaruaqarningingnik avittuqsimaningata Titiraqsimaninga 11 malihhlugu:

Gavamaqarviujut angiqatausimajut ullumiujuq angirutiujuumut ilisaqsisimavut kikkulimaat pijunnautingit naammattunit inuusiqariaqarningingnut Inuit atuni ammalu ilagiinut, piqasiutlugit naammattunit niqiqattiaruaqarningingit, annuraaqattiaruaqarningingit ammalu igluqattiaruaqarningingit, ammalu piusivaallirasuanginnarlutit najuqtangit. Gavamaqarviujut angirutiqaqsimajut naammattukkut pivallianiqarialiit qaujimattiatittiqullugit ilisarijaulirniarmat tamanna pijunnautiujuq, ilitarijaulutillu attuiniqarningingit pimmarillattaanguninganut Nunalirjuat Piliriqatigiigiqarningingit malittugit atuni isumaqsurlutit angirutiqarningingit.⁴

Katimajialaat kamagijaliit uattilutit atuliqtitauuningningnik angirutiujuut qanuiliurutigijaujarialingit suqquinaqsittit-piqaqsimavut tukinganik pijunnautiqarnirmut naammattunit niqiqattiaruaqarnirmut imanna:

Atuinnaumaningit niqitit amisutugit ammalu piujuuningitugit naammallutit nirijaujaruaqarningingit Inuit atuni, ilaurutiqaluaralunngillutit attanaqtumuuqtittijunnaqtumik, ammalu naammattuulutit iliqqusirijaujunut; tamakkuninga niqitaarunnainnariaqarningingitugit ammalu avvirutiqannngillutit asingingnut Inuit kikkutuinnait pijunnautingingnut atuinnaumajariaqaqput.⁵

Kanata kamagijauqarniruaqsimagivut ippigusuttiallutit, aturjuumittinasuaqattarlutit, ammalu maliinnarlutit pijunnautiqarningingit Inuit niqinut amisutugit nunataarnirmut angirutingitugit. *Angirutingit Nutaqqat Pijunnautingit*⁶ angirutigijaulauqsimangmat Kanatap Gavamangingnut 1991–ngutillugu ammalu avittuqsimaningata titiraqsimaninga 24 nalunaiqsisimavut pijunnautingit tamainni atuni nutaqqat naammattunit niqittiavanit nirijunnaqullugit. 1981–ngutillugu, Kanatami Gavamakkut angirutiqalauqsimagivut *Angirutinga Tamainni Uvinikkut Ajjigijauunnginningingnut Nalimugiinngitukkut Kamagijauqattarunniirlutit Arnait*,⁷ titirariannaqsimaninga ilisaqsisimalluni arnait ajuqsatummariujut niqiqattiaqattarunnaqullugit, aanniaqtailimajulirinirmut kamagijaulutit, ilinniaqtitaujunarlutit, pilimmaksaqtitaaulutillu ammalu iqqanaijarunnaqulnlugit ammalu asingit kinnguumagijangit atuinnautitaaulutit. Ammalukkanni *Nunalirjuat Katujjiqatigiingit Nalunaiqsisimaningit Nunaqaqqaqsimajut Pijunnautingit*,⁸ Atulililauqsimavut, angirutiqarningingnut Kanatap Gavamangit 2016–ngutillugu, nalunaijaisimajut pijunnautingit nunaqaqqaqsimajut Inuit inuusiqattiaqullugit katamatitaunngillutit, iliqqusiqainnarlutit sanngattitaaulutillu iliqqusingit piqqusingillu, ammalu nangminiqsurunnarningit.

Kanata Gavamangit pijunnautinit aaqquamatittigunnannginningit naammattunit niqiqattiatittijariaqarningingit qanuiliurutiqarunnannginningingnut uqautaukammalauqput nunalirjuangujunit nunarjuarmi. 2012–mi Kanatamauqatillugit Gavamaqarviujut unikkautiqaqsimaningit nunarjuarmi Nunalirjuat Katujjiqatigiingita ilaakkuungajuq qaujimajimmarik unikkausiqaqsimavut pijunnautiqariaqarnirmut niqiqattiarluni niqiqattianngiluaraaluqattarningingnut Inuit ammalu kasuqsisimalluni atuqtauqattaqsimaningit uattiaru aannirutigijaulauqsimaningit ammalu piqasiujjauqattannginningit nunaqaqqaqsimajut Inuit niqiqattianngiluqaqtitaavahlutit ammalu ajuqsaluaqat-taqlutit. Taanna ilaakkuungajuq qaujimajimmarujuq atuliqujisimavut Kanatami Gavamakkunnit aaqquksuilutit pijunnautinit tunngaviqarlutit Kanatami niqiqattiaruaqarnirmut qanuqtuurutiliurlutit.⁹

Inuit Nunangangni Niqiqarjusingit

Inuit Nunangangni niqiqarjusingit tamainni piqasiujingmata piqutirjuanit, avatiniittunit attuiniquauqtunit, atuagarnit, ammalu atuagaralaat iliqqusingingnik ajauqtuijut piujuuningingnik, akingingnik, ammalu atuinnaumaningit niqii Inuit Nunaliluktaangingnik. Piqasiujigivut piqutirjuat, avati pijjutingit, atuagat, ammalu atuagaralaat atuqtauvanningit ajaurisuu attuiniquaqlutit piujuuningingnik, akingingnik, ammalu atuinnaumaningingnik niqinik Inuit Nunaliluktaangingni. Piqasiujigivut niqiiit nakinngaangingit niuvirvinuqtitauvalliasuaqhlutit ammalu niuvirvinut usijauningingnik kamagijaqasuut niqinik nunalittinnuqtitinasuaqhlutit, ammaluttauq katujjiqatigiinguvut ammalu nunalingni piliriqatigiisuut kamagijaqasuut angunasuaqhlutit, tauqsillutit, atuagaralaanit malihhlutit, ammalu aullatitivahhlutit Inuit niqingingnik ammalu nunalingni piruqsajavinirnit niqinik. Inuit niqingit tamainni nirjutiniinngaagtut, piruqtuvinirnik, ammalu iqaluujuunit inungnut pijauvattut, niuviaksaqarniarlutit angunasukkaluarutit niuviaksaqarlutillu. Nunalingni niqitaaqattarniq pivallianuvuq kisanili mikijukuluulluni niqiqarusimik Inuit niqingit angujaujut amisuulaanguniqsauungullutit. Amisuruqpalliajut nunalingni niqiliuqpattut qanuiliurutigijaujut piqasiujijut nunalingni piruqsaviit, imirmik atuqhlutit piruqsaviit, nunalingni niqilirivviit, ammalu uutturaqhlutit qanuiliurutitit suurluk piruqsallutit nirjutinit, iqaluliviliuqhlutit, ammalu kajungisqaqtaullutit angirrami piruqtuvinirnik piruqsaiqujavahhlutit.

Inuit Nunangangni niqiqarjusingit ajiunngimmat Kanatami Inuit ilagiiit tatiqasuungungmata angujavinirnik niqinik ammaluttauq niuvirvini niqitaaqpahhlutit nirjarialittinnik pijunnaqulluta. Ajiunnginnivuq attuiniquarninganik nunatta ammalu avativut atuinnaumaningingnik, piujuuningingnik, tuquqtaujjutingingnik, ammalu aullaqtitauqattarningingnik niuviaksat niqiiit niuvirvini, kisanili marruuk nunaliik taimainngittuullutik, usijaujariaqasuut qangatasuukkut arraagulimaq uvvaluunniit umiarjuakkut naittumik umiarjuaqarviksaunaqatillugu. Taimainninganut, niqiqarjusivut ajiqassainnaqpanngilaq nirjumajattinnik inungnut amisunut, piulaaniluunniit Inuit pijumajangingnik niqinik isumagijaqarviuvanngilat.

Aaqqisuqsimaningit niqiqarusitta aaqqisuqsimaningit attuiniquasuungungmata qanuittunit niqinik attuinnaumaniarmangaarmik niqinik iglumiutauqatittinnut ammalu qanuq pijaujunnarmangaarmik. Niqiqarusiq pingasunit naqinngaanganiqualluataqtuq: i) Inuit niqingingnik angunasukpahhlutit pi) niuviaksauniaqtunit angunasunnig, ammalu ti) niuvirvini niqitaaqpahhlutit (takuniarlugu Uigunga I: Niuviaksasuut Niqii Atuinnaumaliqtitaquatarningit Inuit Nunangangni).

a) Inuit Niqingingnik Angunasuarniq

Angujausimajut niqiiit (taijausuungungmijut Inuit niqingit uvvaluunniit nirjutiit niqitaarijausuut) tunngavigijauvuq Inuit iliqqusinganut, kinauningingnut, ammalu aanniaqtailimaningingnut ammalu niqigijammarialuuvahhlutit. Inuit Nunangangni, amisuuniqsait inuqutivut angunasusuut, iqalliapattutit, uvvaluunniit mikigijapahhlutit ammalu avvapalungit nuattisuut piruqtuvinirnik uvvaluunniit nunivappahhlutit.¹⁰ Angujausimajut niqiiit pimmarivut timittinnut isumattinnullu aanniaqtailimanittinnik, qanuittailimanittinni, ammalu uppirnikkut makimatittigutausuungullutit ammalu takuksausimallunilu piuniqsammariuluuvut niqittiavauningingnik ammalu piuniqsammariuningingnik.¹¹ Qaujisaangummajut kiinaujaqtigut qattiraarajarningit Inuit niqingit Nunavummi takuksautittivut Inuit niqingingnik angunasusuut amsumaringnik milianninniittut iglumiutautigiittut atungninniqsarisuungit qaujisarlugilli ajiigiiingningit angujausimajut nukittiarinnaqtut niuvirvini niuviarijausuut nukittiarinnaqtunit.¹² Inuit angunasugunnarningingnut pijunnautingit ammalu turaangajut timiujut aulattisuut ammalu uattisuut angunasuarutavattunit qanuiliurutanit nalunaiqtausimavut Inuit–Gavamatuqakkut nunataarnimut angirutigisimajangitigut. Nunalingni angunasuaqattannigittillugit, niuviaksasuut niqiiit atuinnaumatittigunnarajannigittut nunalingni niqigijauvattunit iliqqusingitigut pijumajangillu inuqutitta. Angunasuaqtauvattut, surajiaivattut niqinik, ammalu katujjivattut Inuit niqingingnik iliqqungingnik atuqtmariusuunguvut taimaittillugit taimaigunnangittillugit niuviqattarutit niqinik. Inuit niqingit katujjausuunguvut ammalu niuvirvituunngittuq niuviarijausuungullutit, amisuuluuqpagatillu pilirivvini ammalu niuvirviit ilangingnik nunaliujunit.

Ajjinnguaq 1. Inuit Niqiqaqtitausuunguningitta Qanuiliuruluujaqsimaningit

TIKISAARIJAUVATTUT

- Ilangit iglumiutautigiittut ammalu katujjiqatigiingujut Inuit Nunangangni tikisaisuut niqinik niuviaksasuurnit Kanatap nigiani
- TiKisaijunnagullugit akiliksanigunnautiqariaqasuut auktajuurmik piqaksainnaqpanngihhlutit amisut kiinaujjaksattianngiluqaqt inuit iglumiutauqatigiittunut.
- Gavamatuqakkut ukiuqaqtumi niqittivangita kanatami akikilligiarijjutingit inungnut tikisaijunut aturaksuungittuq kiinaujjaksanngiluqaqtunut iglumiutanut akiliksanutiqaangittut.

INUIT NIQINGIT

NUNALINGNI NIQIKSALIUQATTARNIQ

- Maannaruluk tikihhlugu, nunalingni niqiksaliuqattarniq Inuit niqilirijusingingni atuqtauluqaqatalaunngittuq.¹³
- Amisut piliriarijauvalliammata saqqiqpalliajut qanuqtuurasuaqhlutit nillasuttumi niqiksaliurusuuvattunit.¹⁴
- Nillasuttumi piruqsavingit, nunalingni piruqsainiq nirijaksanit, uumajurnit piruqsainiq, ammalu iqaluliviit.¹⁵
- Niqiksaliuqattarniq ilisarijausimavuuq avittuqsimajuni pivalliatittinasasuurnit ammalu niqiqattarnirmut tunngavigijaujunit.¹⁶
- Nunalingni niqiksaliurniq piusivaalliqtittijunnaqtuq pijunnaqullugit nutaujunit, niqittiavanit, ammalu uuttuutiqaupput Inuit Nunangangni kamagijaujut piliriarijauningit kasuqsimajut nunalingni qanuittailimanirmut piliriaraqarasuarutausuunit.¹⁷

Inuvialuit Nunanga

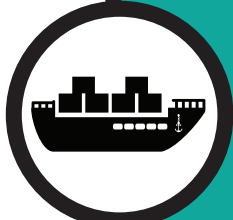
Nunavut

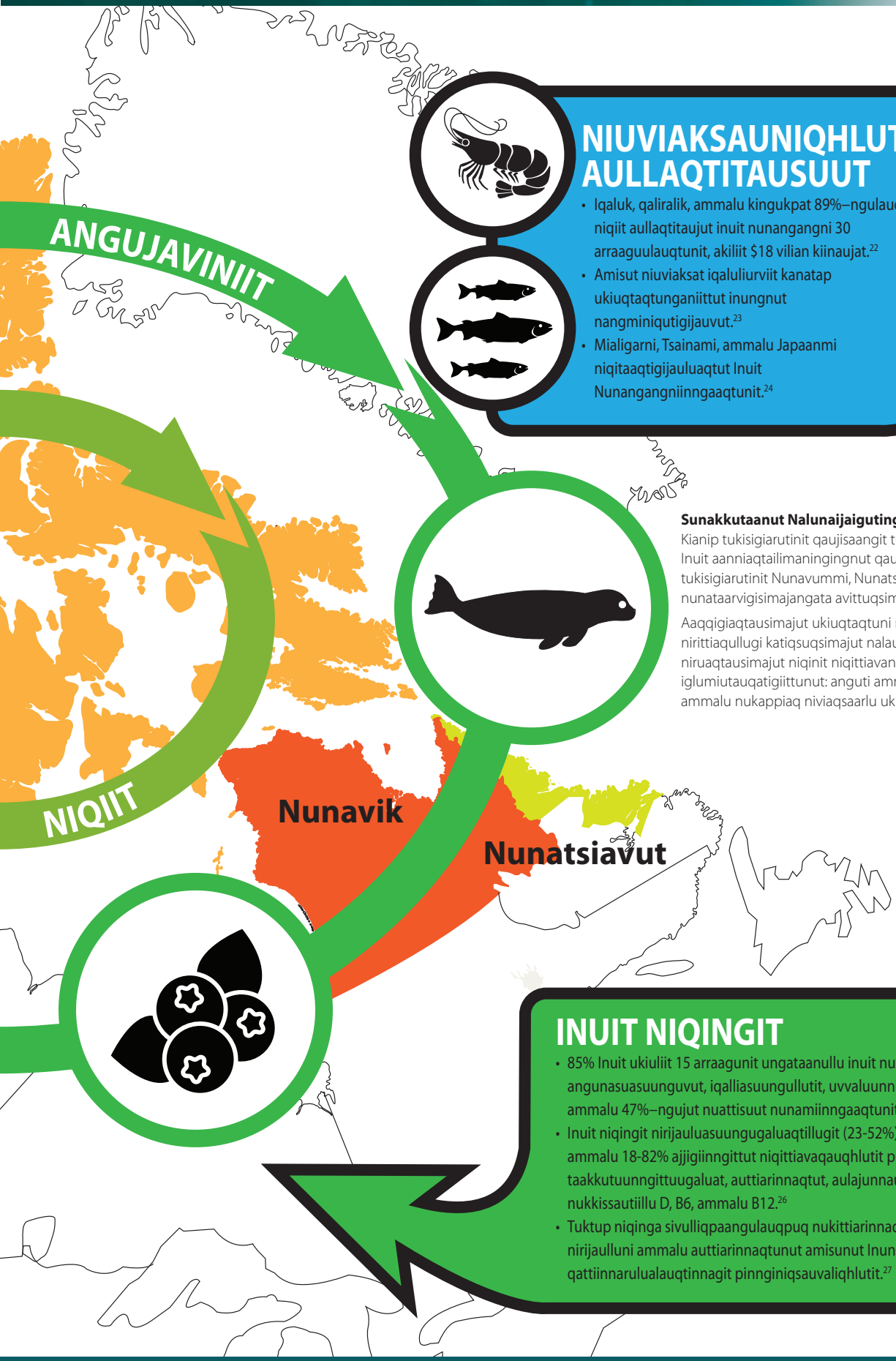
NUNALINGNI

NIUVIAKSAT TIKITITAUSUUT

- Amisuuniqsat niqiiit nirijauvattut Inungnut (80-93% timimut atuqtausuut niqiniinngaaqtut) tausanut kilaamit usgasinniqatqumut usijausuungungmata tikititaullutit qangatasuukkut ammalu umiarjuakkut ukiuqaqtumi niuvirvinut sunakkutaatqaaqtittijinut niuvirvinut niuviarjaisuunit Kanatap nigianiinngaaqhlutit.¹⁸
- Sunakkutaat kamagijauniqsasuut 3-4-kkannimmarik niqitaarvimmut niuviaksarulaunngittillugit Inuit Nunangangni taimainnginniqaulluni Kanatap Nigianiittut nunalipaujarni.¹⁹
- Kiinaujjaksanngiluqaqt ammalu akitujuutiit niqiiit tukilik amisut inuit iglumiutauqatigiittut niqitaarunnaqtut kisiani avvangita akingit niqittivat niuviarjaisuunit nirittiaqullugit, kiinaujjaksanngiluammarittut iglumiutauqatigiittut niuvirunnaqhlutit kisiani 6-13% akingit niqittivat niuviarjajualiiit nirittiaqullugit.²⁰
- 20% Nirijaujut timimuuqqaqtut inuit nirivattangit inuit nunangangni mikijunit pitaqanngittiammarittunilluunniit niqittiavaqaqpanngittut.²¹

NIUIAKSAUNIQLUTIT AULLAQTITAUSUUT

- Iqaluk, qaliralik, ammalu kingukpat 89%—ngulauqput niqit aullaqtitaujut inuit nunangangni 30 arraaguulauqtunit, akiliit \$18 vilian kiinaujat.²²
- Amisut niuviaksat iqalulivriit kanatap ukiuqtaqtunganiittut inungnut nangminiqutigijauvut.²³
- Mialigarni, Tsainami, ammalu Japaanmi niqitaaqtigijauluaqtut Inuit Nunangangniingaaqtunit.²⁴

Sunakkutaanut Nalunaijagutingit

Kianip tukisigiarutinit qaujisaangit tunnavigiqarmata 2007–2008—lisarnit Inuit aanniaqtailimaningnut qaujisaqtaujutiviningit nuattisimallutit tukisigiarutinit Nunavummi, Nunatsiavut, ammalu Inuvialuit nunataarvigisimajangata avittuqsimanginga.

Aaqqigaaqtusimajut ukiuqtaqtuni niqit niuviarjaulutit amisuuningit nirittiaqullugi katiqsuqsimajut nalauttaaqtausimangmata akingit niruaqtusimajut niqinit niqittivanit nirittiaqullugit ilagiittut tisamat iglumiutauqatigiittunut: anguti ammalu arnaq ukiuliit 31 ammalu 50, ammalu nukappiaq niviaqsarlu ukiuliit 9 ammalu 13.

INUIT NIQINGIT

- 85% Inuit ukiuliit 15 arraagunit ungataanullu inuit nunangangni angunasuasuunguvut, iqalliasuungullutit, uvvaluunniit mikigijjaqlutit, ammalu 47%—ngujut nuattisuut nunamiingaaqtunit piruqtuvinirnit.²⁵
- Inuit niqingit nirijauluasuungugaluaqtillugit (23–52%) nukittiarinaqtunit ammalu 18–82% ajjigiingittut niqittiavaquqlutit piqasiujijut taakkutuunngittuugaluaq, auttiarinnaqtut, aulajunnautiliurutiit, nukkissautiillu D, B6, ammalu B12.²⁶
- Tuktup niqinga sivulliqpaangulauqpuq nukittiarinnaqtutaarviuvahluni nirijauluni ammalu auttiarinnaqtunut amisunut Inungnut amisut tuktuut qattiinnarluualauqtinnagit pinnginiqsauvaliqhlutit.²⁷

Inuit Nunataarningingnut angirutingit inungnik pijunnautitaagtittisuunguvut makimajunnaqtukkut aulattijun-narlutit nunamiingaaqtunit ammalu niqitaarvigivattatinnik nunami imarmilu. Inuit niqingingnik angunasuarnirmut pivalliaqtuqarnirisuungit piqasiujjivut Inuit niqingingnik angunasuinnarnirmuungatuinnangittunit kisanilu, niqilirivattatinnik, niuviaksauniaqtunit upalungajainiq aullatittinirlu, ammalu iliqqusimik atuqhluta katujjiqat-tarnirijavut. Inuit niqingit pivalliatitauningit tuttarvittinniingmat iliqqusitta qanuittuuninganik ammalu niqilirij-jusittinnik. Inuit niqingingnik angunasuaqattarnivut pivalliaqtuqigilugu sanngattittiniqasuungugivut nunalinni pivallianinganik Inuit niqingit kamagijautillugit asingingnik saqqiittigunnaasuut, suurluk amiit, miqqungit, sauningit, tuugaangit, ammalu najjungit, pimmarillutit Inungnut annuraaliurutausuungummata, ammaluttauq Inuit sanavattangit sanannguaqpattanginnullu kiinaujaliurutaunnaasuungulluni.

b) Niuviaksauniaqtunik Angunasuaqattarniq

Inuit Nunangat niqiliurviusuungummat ammalu aksummarialuk niqinik aullatittivisuungulluni niuviaksauniaq-tunik Kanatap silataanut. Akurngangingni 1988 ammalu 2017, imannapaluk 3. 5 milian tans uqumainniliit imarmiingaaqtut niqit-piluqaqtumik kingukpat, qaliraliit, ammalu iqaluk aullaqtitauluqsimavut Inuit Nunangangnit, ilasillutit imannapaluk \$600 Milian Kiinaujat arraagumut Kanatap kiinaujaliurunnarninganut. 2017-tuinnautiluglu, akingit imarmiingaaqtut niqit aullaqtitauningit Inuit Nunangangnit imannauluqsimavut akingit \$709 Milian Kiinaujat.²⁸ Amisut tamakkua iqaluliriniujut kiinaujaliurasuaqhlutit pijauqattalauqtut nangminiqutig-i-jausimavut inungnut ammalu taiknangaaluaqhlutit Nunavummi, Nunavik, ammalu Nunatsiavut. Ilaannikkut, ilangillu kiinaujat isiqpalliajut utisuunguvut nunaliujumut ammalu avittuqsimajumut iqalulirijjutaqattaqhlutit nirijauniaqtunik ammalu aulatauqullugu angunasunnirmut, iqalulirijikkut, ammalu mikigijjaqtulirinirmut katujjiqatigiinut.

Nunavummi, angujausimajut kiinaujaliuqattaqtunut kamagijausuunguvut ammalu niuviaksasuungullutit niriniaqtunut ilangingnut ilaakkuungajut niuvirvinut, suurluk Kivallirmi ukiuqtaqtumi niqingit (Kangiqhliniq, Nunavut) ammalu Nunavummi Inuit niqingit (Iqaluit, Nunavut). Kisanili, angujausimajut Inuit niqingit atuliqtitau-vanngilat nakinngaanganingingnut niqit namunngaaqqaqpalliasuunguningit niuviaksaulaarlutit niqinik niuvirviqausuungujunut nunalittinni. Niuviaksasuut Inuit niqingit Inuit Nunalingni ullumiujjuq ikajuqtuqtau-niqanngimmata ullumiujjuq piqutirjuanut ammalu nakinngaanganiaqpanningit niuviaksaulaarlutit ikajuqtuq-taujunnarutit avittuqsimajumi Inuit Nunalilimaanginniluunniit kiinaujaliurutaunasuaqattaqullugit taimaittunna-riaqaqhlutit. Ullumiujjuq niqit attanaqtailimatitauningingnut atuagaralaangit sungiutisimannngimmata Inuit niqingita niqilirijusingingnut, ammalu niuviaksauniaqtut Inuit niqingit ammalu niuvianungingit aivautigijaungin-naqtualuuvuq ullumiujjuq qanuittariaqarmangaarmik, inuillu ilangit tautusuungullutit niuviaksaqqaqattarniq Inuit niqingingnit Inuit piqqusirinnngimmagu ammalu inuuningingnut turaanganiaqanngimmat ammalu/uvvaluunniit piqjarmik siqumittiniraisuungullutit taimainniruit.²⁹

c) Niuvirvini Niqit Niuviarijausuut

Niqit niuvirvini niuviarijausuut nunalittinnut qangatasuukkut usijausuunguvut arraagulimaaq ammalu umiarjuakkut usijausuungullutit sikuqanngikainnaraingmat aujautillugu, kisanili marruuk Inuit Nunalingik aqquqitauqhlutit. Niuviarijaulaangusuut niuvirvimmi niqit nunalittinni niqittiavaunngiluasuunguvut ajjigiinngin-ningit tautullugit niqittiavamariullutit Inuit niqingit. Ajjinnuqaq 1: Inuit niqitaqtitausuunguningitta qanuillipuu-llujaqsimaningit). Akingit niuvirvimmi niqit Inuit Nunalingni amisuaqtimmarialuk Kanatap ilangingni akingitta akitturiaqtitausimasuunguvut taikkuasainnait niqit niuviarijausuut. Akittuluasuungujut akitturiasuunguni-ningingnut usijauningitta akingit suurluk turaangajut uummaqquutilirinirmut akingit, silakammautillugu ungava-riaqattarningit tikititaulutit, piqutirjuaqanngiluarningingnut aksururutigijauningit, ammalu usiliqsuijiiit qanuittunit usiqqaarniarmangaata isumaliuqattarningit. Ajjiunngittut usijaujariialit ammalu tuqquinirmut aksururutigijausuut niuvirvinut ammalu usiliqsuijiiit attuiniqasimavut nangminiqutingitta aaqqisuqsimaningingnik ammalu akingit niuvirvini niqit akingit. Ilangit usiliqsuijiiit ammalu niuvirviit inungnut nangminiqutigijavut taimaittillugit nunalingmiut nangminiq isumaliurunnasuungullutit niuviaksaujut iliqqusirijauqattaniaqtunit. Uttuutigillugu, Nunavingmi, Kuapakkut Iligiissangit Kupakimi tikisaisuut niqingita amisuuningingnit nunalingni Inuit Kuapakkut ilagijaujuqutingitta pijumasuungingnik ammalu pijumaqattaqtangingnik.

Niqqattianngiluaqattarningit Inuit

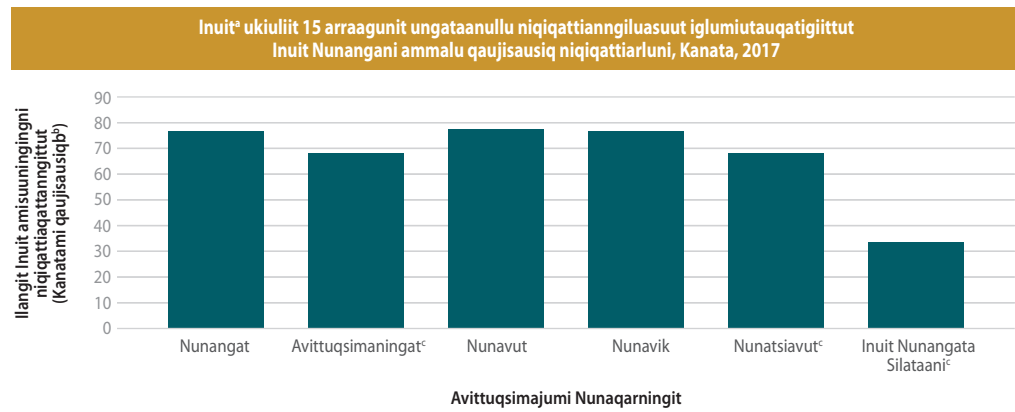
Niqqattianngiluaqattarningit Inuit Inuit Nunangangiittut akitujummariusuunguvut. Niqqattianngiluaqtauluvammata. Niqqattianngiluaqattarniq turaangavuuq Inuit amisuuniqsaujut unikkausiqasuuq niqqattianngiluaqataqlutit qanutigit akuniuninga uqautausimalluni. Niqqattianngiluarniq tamainni piqasiujjiuq ajjigiinngit-tuggutanit niqqattianngiluaqattaqtut niuviutiksaqaqpanngittut naammattunit nirjarialingmingnik qanuiqunagit, isumaaluinnaqhlutillu niqitaarunnajjaannginnirmingnik, nirinngiinnaqattaqtut, uvvaluunniit nirivanngittut ullugasangnik. Niqqattianngiluaqattarnimut kiglisiniaqtausimaluaqtut Inuit iglumiutaujut tamainni ajjigiit-tuggutauvanngilat tamainni tisamanit Inuit Nunangangnik uvvaluunniit ajjigiinnginningit qaujisaaksaugun-nakautiginngittut niqqattiaqattannngiluaqtut kiglisiniaqtausimaningit asingingnut inungnut uvvaluunniit Gavamaqarviujunut ajjigiinngiluaqattarningingnut qaujisausiit.³⁰

Inuit aaqqiinasuaqput tamassuminga nuattillutit nangminiq Inuit aanniaqtailimajulirinirmut tukisigiarutingingnik kiglisiniaqpahlutit Qanuiipitaa? Kanatami Inuit aanniaqtailiningingnut qaujisaangujumik.³¹ Sivuniksami, qaujisaq uvattinnik uattijunatatillaqtuq qanuq Inuit Inuit Nunangangi niqqattianngiluaqattarmangaata nunalingni ammalu avittuqsimajuni, ammaluttauq qujagijaqarniqsaujjuitaarajaqlhuta qanuq arnait ammalu nutaqqat, piluaqtumik, attuqtausimaluaqtualuuvangmangaata tamassumunga.

Ullumiujuq tukisigiarutiit kiglisiniaqtausimajut ammalu qaujisaarijausimajut niqqattiaqattannnginningingnut Inuit Inuit Nunangangi kigliqarmata. 2017–mi nunaqaaqaaqsimajut qaujisaqtauningit kamagijaulauqsimalluni Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami (Ajjinnguaq 2: Inuit Niqqattianngiluaqattarningit Inuit Nunangangi) ullumilaisaanguvuq ajjigiit-tuggutit tukisigiaruitaarviusimajunit niqqattianngiluaqtualuqattarningingnik Inuit pillugit. Kisianili, nunaqaaqaaqsimajut qaujisaangujuviniuningitta kiglisiniaqtausimajut tukisigiarutingit turaanganikaqautiginngilat ajjigiinnginningit qaujisaarinasuarlugit asingit niqitaarviuvattut Kanatami niqqattian-nirmut tukisigiarutingit kiglisiniaqtausimajut, kigliqatqittiliqlutit tukisumanasunnittinnik qanuq niqqattian-ngiluaqtualuusuungungmangaata inuqutivut asijjirunrarajarmangaq turaangatillugit Kanatami asijjiqpalliajut malihlugit.³²

Malihlugit 2017-mi Nunaqaaqaaqsimajut Qaujisaangujuviniuningit, 76%–ngujut Inuit ukiuliit 15-nit ungataanullu ammalu Inuit Nunangangiutallutit niqqattianngiluaqtut piqasiujjiusuungungmata “niqqattianngiluaqataqattarningit,” “niqqattiaqattannnginningit,” ammalu “niqqattianngiluaqtualuqattarningit,” uqautausimallutit. 2017-mi qaujisaangusimajut Nunaqaaqaaqsimajut Qaujisaqtauningit takuksautittisimagivut tamakkuva 43.9% kiujuviniit unikkausiqarnirmat niqqattiaqalanniraqsimallutit kisianili ukua 32.4% unikkausiqatuviniujut niqqattianngiluaqtualuqattarniraqtuviniullutit. Niqqattianngiluaqataqattarningit Nunavummi (77.6%) ammalu Nunavik (77.3%) ammalu attiniqsagalaangullutit Inuvialuit Nunataarvigisimajangata avittuqsimaningani (68.5%) ammalu Nunatsiavummi (68.4%). Niqqattianngiluaqattarnirlu takuksautittisimagivuuq ajjigiinngiluaqtualuqattarningingnik nunaliit taikaniksainnaq avittuqsimajuni Inuit Nunangangi.³³

Ajjinnguaq 2. Inuit Niqqattianngiluaqattarningit Inuit Nunangangi³⁴

^a Inuit uqautaujaraangat tukilik Inuit Inuummariiratuinnaqtut (Inuit) uvvaluunniit Inuk–niraqtut (Inuk) asingit nunaqaaqaaqsimajuunngittut.
^b Qaangakanniq katitallutit “niqqattianngiluaqattaqtut” ammalu “niqqattianngiluaqtualuniraqtut,” Kanatami qaujisausiq piqasiujjiuq “niqqattianngiluaqataqattut” niqqattianngiluaqattut. Tamanna qaujisausiq atuqtaulauqsimavuuq sivulliqpaattarmik 2017–ngutillugu nunaqaaqaaqsimajut qaujisaqtautillugit.
^c Ajjiginngitammariialua uqautaujut qanuituuningingnik, 95% naluqutigiinngingit nalingningit qalirillirunngimmata.

Qaujsaqaullutit kiujjutiviniit pingasuujutut apiqutitut (ajjinnguaq 2a) atuqtaviniujut 2017-mi nunaqaqqaqsimajut qaujsaangutillugit takuksautittivut ajjiginngigalahhlutit tukingingnik qanuittuuningata niqiqattianningiluaqattarningit Inuit Inuit Nunangangni. Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami atuqtaviniungmata Mialigarni igluit niqiqattiarningingnut qaujsaangata aqqisuqsimaningingnik pingasuujutut naittuullutit apiqutingit³⁵ Nunaqaqqaqsimajut Qaujsaangutillugit.

Ajjinnguaq 2a

Kiujjutiviniit iglumiutauqatigiittut niqiqattiarningitta apiqutingit aqqisuqsimajut Inungnut ukiullit 15-nut ungataanullu nunaqauqtut Inuit Nunangangni, 2017	
Apiquti	Pusantingit (%)
Q1. Niqit Piruqtuviniit / Kiinaujaqannittut Niuvikkannirluni	
Suliinnaqtuq	27.4
Ilaannikkut Sulijuq	44.7
Sulilauqsimanngittuq	27.9
Q2. Nirijaujariialit Nirittiaqullutit Akituluaqtut	
Suliinnaqtuq	23.1
Ilaannikkut Sulijuq	41.4
Sulilauqsimanngittuq	35.6
Q3. Niringiinnaqattaqtunga / Mikiniqasanit Niriqattaqtunga Kiinaujaqanngiluamut Niqitaarutiksani	
Ii'	42.2
Aagga	57.8
Q3a. Qanutigi Niringiinnaqattarmangaat / Mininiqsamik niriqattaqtunga nirijarialigaluznika^a	
Taqqitamaapaluk	52.6
Ilangit taqqinit kisanili taqqitamaangunnittuq	36.9
1 Uvvalunnik 2 taqqitamaak	10.5
Q4. Niriqiaqataraluarnik niringiniqauqattaqtuviniujunit kiinaujaqtaqanngiluarninganut niqitaarluni	
Ii'	40.2
Aagga	59.8
Q5. Kaattunga kisanili niqitaarutiksaqannittunga	
Ii'	30.5
Aagga	69.6

Qaujimatittigiaruti:

Apiqutiit turaangajut 12 taqqiulauqtunut, katilimaaqtugit 100-muunngituinnariialit nalauttaaqtauariaqarningingnut naasautingit.

^a Apiquti 3a apirijauluni kisanili taakkua Inuit anginrutit apiquti 3–mut.

Pimmariugivuuq isumagijaqarluni qanuq niringiinnaqattarnikuminingit Inuit. Piluaqtumik 42.2% kiujuviniit uqaqsimavut niringiinnakainnaqtuviniuningingnik uvvaluunniit mikiniqsanit niriqattaqtuviniuningingnik 12 taqqiulauqtunit kiinaujaqtaqanngiluarninganut niqitaarutiksani. Taikkua kiujuviniit, 52.6% uqaqtuviniuvut taqqitamaat taimaigiaqattaqtuviniuningingnik kisanili 36.9% uqaqtuviniullutit ilangingnik taqqinit taimaigiaqattaqtuviniugiangitta, ammalu 10.5% uqaqtuviniullutit atausiaq marruulluunniit taqqiik taimaigiaqattaqtuviniugiangitta arraagutamaat. Ammalukkanniq, 30.5% uqaqtuviniuvut kaattuviniugiangitta

Tukisigiarutiit kiglisiniaqtausimajut nalunaiqsigunnaqtippaatigut nalliat iglumiutauqatigiittut niqiqattianngiin-narunnaqtumuurunarningingnik. 2012–mi nunaqaqqaasimajut qaujisaangujuviniuningit takuksautittivut Inuit arnait ukiuliit 25-nit ungataanullu nirinngiinnaqattarniqsauttarniingnik (56%) niqiqattianngittutit iglumiutauqatigiittunit angutiit taimainnginniqaullutit (47%) pijjutiit suurluk nami igluqarmangaat, ilinniaqsimaningit ammalu iqqanaijaaqarningit, kiinaujjakaangit, ilamingnut ilaqaqattarningit, ammalu nunangit isumagijauqiasimagaluaqtillugit. 2017-mi nunaqaqqaasimajut qaujisaanguningit takuksautittinngilat ajjigiinngittugutauqatigiikkaluaqtunit, qaujisausiit atuqtaviniit ajjigiinnginningit pillugiqqai marruuk qaujisaangusimajuuk. Qaujisaat takuksautittigivut. Inuit qiturngaliit aippaqangihhlutit, aippariik qiturngaliit, ammalu Inuit atuni inugialuaqtunit niqiqattianngiluasuungujut Angirramingnik.³⁶

Ullumiujut Inuit Nunangannilimaq tukisigiarutinit pitaqangimmat qanutigi ammalu attuiniqasuunguningingnik niqiqattiaqattannginningit Inuit nutaqqat ukiuliit 15 tungaanilu. Kisianili, saqqiqsimajut 2007-2008–ngutillugu Inuit aanniaqtailmaningnut qaujisaq takuksautittisimangmat Inuit nutaqqat ulurianaqtumuqsaraigunnarmata ajuqsaluaqattarutit ammalu niqiqattiaqattanngikkutit. Qaujisaq piqasiujjisimavut inungnik nutaqqanit aanniaqtailmanimut qaujisaqtautillugit takuksautittillutit akaugunniinaqtmarijumik qanuinningingnik niqiqattiaqattannginningit iglumiutauqatigiittut Inuit nutaqqangit ukiuliit pingasunit tallimanut. Qaujisaarmi, aaqqigiatqausimallutit apiqqutingit aaqquisuqtausimajut Mialigarni piruqsaijikkunnt, qaujisimavut 34%–ngit Inuit iglumiutauqatigiittut mikijunit nutaqqaliit aksummarialuk niqiqattiaqattanngimmataguq 36%–ngujut niqiqattianngiluagalaqattaqtutigguq.³⁷

Kanatalimaarmi, iglumiutauqatigiittut niqiqattiaqattarningit qanutigi tukisigiarutingit 2017/2018 Kanatami nunaliit aanniaqtailmaningnut qaujisaq kamagijauluqsimalluni kiglisiniaqtimmarikkunnt takuksautittivut ajjigiinngiluaqtualuqattarningingnik Inuit Nunangangnimit ammalu Kanatamiut. Kanatami nunaliit aanniaqtailmaningnut qaujisaq nalunaiqsisimavut 91.3%–ngujugguq iglumiutauqatigiittut Kanatami niqiqattiasuungungmata, 5.7%–ngujulli uqaqsimallutit niqiqattianngigalapakahlutit ammalu 3% uqaqtuviniuvut niqiqattianngiluaqtualuqattariangit. Nunavut ajjigijaunngilaanguvut Kanatami avittuqsimajunit ammalu Kanatami ukiuqtaqtungata avittuqsimaningingnik, 25.8%–ngujut uqaqtuviniullutit niqiqattianngigalaqattarniraqhlutit ammalu 23.7%–ngujut uqaqtuviniullutit Niqiqattianngiluaqtualuqattaqhlutit.³⁸

Niqiqattiaqattannginniq ammalu Aanniaqtailmaniq

Niqiqattiannginniq pirjuaraaluungmat Inuit kikkutuinnait aanniaqtailmaningitta pijjutauluasuungulluni aksummarik attuiniqasuq inuup tamainni aanniaqtailninganut ammalu qanuittailmaninganut. Inuit niqiqattiaqattanngittut niqiiit piujuuningingnik ammalu/uvvaluunniit amisuuningingnik nirivattangit, aannianiqsaulisuungullutit taimaitillugit, suurluk timingit niqittiavaqanngilualiqhlutit, uqumailualiqhlutit, ammalu Quinilualiqhlutit.³⁹ Tamakkua aksururutaajut piugunniqittijunnaqtmariuvut, akunijumut aannianiqsauttalirlutit aanniaqainarlutillu. Tamakkua piqasiujjijut, uummatirluktut, ammalu aup quvvasiluarninga.⁴⁰ Niqiqattiaqattannginniq aannianiqsauliqittiniqasuungungmat ammalu niqittiavait nirijaujarialingnik timimut atuqtaujariaqatillugit pitaqarnanngigutaummat, ammaluttauq aannianginnaliquqarunnaqhluni, piunngittukut attuiniqarunnaqtuq aanniaqtailmaningitta ammalu qanuittailmaningitta Inuit ammalu ilagiiit ammaluttauq aanniaqtulirinirmik uqumaisalualiqittiniqasuq. Kasuqtausimavut niqiqattianngiluaqattarningit ammalu aannianginnaqattalisuut titiraqtauttiaqsimavut amisunut Inungnut.⁴¹ Amisut qaujisaangusimajut uqaqsimavut niqittiavanit niriqattasuut Inuit niqingingnik qattinnaruliqtillugit ammalu niqittiavaunngittunit niuvirvini niqingingnik niringaaqattaliqtut, aksummarialuk naammanngittunit niqittiavaturiaqatillugit pijunnaillisuunguvut Nunaliquttinni.⁴²

Niqiqattiaqattanngiluaqattarniq turaanganiqallarimmijug isumakkut aksuruqattarningit Inuit arnait ammalu angutiit.⁴³ Niqiqattiaqattanngittut nutaqqat ammalu innasaat ilangingnik ajjigiinngittunit aanniaqattalisuut piqasiutillugu isumakkut aksurulualiqsimasuut,⁴⁴ Ilittiriihlutit, iliqquisiqakammasuungullutit, numaasulusuut, aanniarvimmuurniqsasuut, inuusirmingnik kipisigumallutit isumasuut innasaat ammalu innarurataaqtillugit,⁴⁵ Ammalu aannianiqsasuut tamainni.⁴⁶ Innait ammalu innasaat niqiqattiaqattanngittut iglumiutauqatigiit Kanatami niqittiavaqanngiluasut timingit, inuugunniqsarainniqsasuungullutit, ammalu niqittiavaunngittunit niriqattasuungullutit; innait niqiqattianngittumiutait iglumiutauqatigiittut timingit aannianiqsaunirasuut ammalu amisunit aanniaqarniqsasuut, suurluk aungit sukaqaluaqhlutit, uummatirluhhlutit, ammalu aungit quvvasiluasut.⁴⁷ Qaangagukkanniq aanniarvimsauqattarningingnik niqiqattiaqattanngittut, aksummarialuk aanniajulirivattunit uqumaiksalitittisuut. Qaujisaat qaujijausimajut qanuittuuningit saqqijaaqtittivut niqiqattiaqattanngittut Inuit atuni akitulaanguttisuut aanniarvilirinimik taikkua taimainngihhlutilli niqiqattiasuut.⁴⁸ Piusivaalliqluniluni niqiqattiarningingnik Inuit, taimaimmat, atuutillariugajaqpuq piusivaallirlutit Inuit anniaqtailimaningit ammalu aanniaqtaaqtailimatitulit qattiinnaunqsait.

Niqiqaqtitauinimmut Piliriat, Atuagangit, ammalu Qanuiliurutigijaujut

Gavamatuqakkut, Kanatami avittuqsimajut Gavamakkut, ammalu inungnut sivukkataqtaujut piliriat, atuagat, ammalu qanuiliurutigijaujut pitaqaurmata kamagijaqarasuaqtut ilangingnik niqiqattiaqattannginnip. Ilangit tamakkua attuiniqaluaaluktailittittit qilamijukkut aksururutasuunit, asingit atuinnaumatittit akuniuluangittuq aaqqigutigijauksaujunit, kisanili qattinnakuluit akuniujumut aaqqigutiksaaqtittit kamagijaulutit pijjutingit niqiqattiaqattannginnip. Kigligaluarngit upalungaijaiqatigijat qanuiliurutigijaujunut piliriaqaluasut ilaakkuungajunit pijjutitit niqiqattiannginnip, marruaqtirlugu naammangittuusuungullutit piliriat uattijauningit, tamainni attuiniqarunnarningit qujanaaqtautuinnattiaqtuujaaqhluni ammalu aulaningit.

Ilisarijaullutit tamakkua aksururutiujut nalunaijaqtausimajut qulaani, Inuit–Gavamatuqakkut piliriqatigiingningitta katimajingit,⁴⁹ aaqqiktausimajut Inuit sivuliqtingit ammalu Gavamatuqakkunni ministaujut katiqattaqullugit kamagijaqarniarmata asijijumaniaqaujinnngittutit isumagijangit tautunningillu asijijqtailimajaulutit Inuit atuagaliarijausuunguningitta pijjutingit, kamagijaqaraluaqtut “tamainni Gavamakkut” kamagijaqatunnaulutit piliriaqarniarmata Inuit niqiqattiaqattariaqarningingnut pijjutingingnik. Inuit–Gavamatuqakkut piliriqatigiingningitta katimajingit niqiqattianimmut pilirijiit katimajingit aturasuusuut qaujisaqtausimajut saqqiqsimajangitta malillugit nalunairutingit atuqtaugajarmata qaujisarlutit niqiqattiarimmut pilirialiuqtuqattaniarmat ammalu ikajuriarjuumijjutitaqarluni ilisaqsisimalutit kamagijaqarlutillu ulurianaqtmuqsaraigunnarningit Inuit niqiqarusingit ammalu piusigiqtauluni Inuit niqiqattiaqattariaqarningit saqqijaaqtukkut saatausimajukkullu Inuit–Gavamatuqakkut piliriqatigiiqattarlutit.

Niqiqattianimmut atuagat, piliriat, ammalu qanuiliurutigijaujut piqasiujijut kisanili taakkutuugatit ukuninga.

Inungnut Sivukkataqtaujut Qanuiliurutigijaujut: Inuit qanuiliurutiarmata piusivaalliqtitaunasuaqhluni niqiqattiaqattarningit inuqtitta nunalingni, avittuqsimajuni, ammalu Kanatalimaarmi. Inuit Tapiriit Kanatami 2016-ngutillugu saqqiilauqsimavug nuluq, Inuit Nunalingini tunngaviqahhlutit niqiqattianimmut qanuiliurutigijaujut sukuttianiinningit piliriarmi saqqijaarjuumititauqullugit ammalu iqqanaijaangit nunalingni tunngaviliit niqiqattiatittigasaqhlutit qanuiliurutiarmajumijjuqattaqullugu.⁵⁰ *Nuluq* takusautittijug ungataaniittunit 20-ujut ajjigiinngittunit qanuiliurutigijarnit Inuit Nunangangni piqasiujijut niqaisurviit, qajuqturviit, nunalingni angunasuarnimmut qanuiliurutigijaujut, niqittiavalirinimmut ilinniatittit, ammalu ilinniarvimmi ullaarurmitarnatittisuunit, amikkannimmarit pitaqauraluaqhlutit. Amisut niqiqattiatittinimmut qanuiliurutigijaunasuaqtut kaaqattarunniqqijillutit ammalu qilamijukkut aaqqigutiksaliuqhlutit ammalu nirjuqallattaqattaqullugu inungnik ammalu ilagininik. Asingit ilinniatittisuut niqilirinimik, suurluk niqittiavaliriniq, niqtiurniq, angunasuarniq Inuit niqingingnik, ammalu piruqsainiq nirijaksanit. Avittuqsimajunit angunasuktiit ikajusiaqtaarutiksangit piliriat kajungiqsaisuut angunasugiaqattarluni inuusirijausuunguningit, ammalu nunalingni quakkuviit Inuit. Niqingingnik inungnik niritittijunnasuut katujjiqattarnikkut niqininik.

Silap Asijjirninga ammalu ilaurutiit: Silap asijjirninga ammalu ilaurutiit attuiniquasuungungmata atuinnaumaningningnik nirjutiit ammalu attanaqtailimaningningnik Inuit angunasuktinit. Avati asijjirnia aksummarik pavvisangmat nunami imarmilu ikajuqtuiniliit uumajurnit niqigisuuttinnik niritillugit ilavut ammalu aaqqiumatinnasuarlugu iliqqusivut inuusivullu (Takuniarlugu Kippaariktuq 1: Avati Asijjirninga ammalu Inuit Niqiqarusingit). Angunasuktiit ungasinniqsamut aullariaqalisuut nunalittinni angunasugiarlutit Inuit niqingingnik akitujumariusuungulluni ammalu inuusinganut ulurianaqtumuqtittigutausuungulluni. Niriunarunniirningit sikup ijjutigingit aullarluni sikukkut attanaqtittigunnarmijug ammalu imaaqtuqarunnammarihluni inuugunniirlutit. Nunarjuarmi uqquusivallianinga ammalu imaq piugunnirninga attuiniquainnangusuttuq piujuuningingnik atuinnaumaninginnillu lqaluit ammalu nirjutiit nutaarnik avviarutilluukkannirlutit niqiqattiarasuarimut. Ammalukkanniq, piliriarutigi-jauqujjummarijut tuavirnaqtutigullu qanuiliuqtuqariaqaliqpuq sila asijjiluaqunagu, sanaviujunit pivallianingit, ammalu piugunniittisusut avatimi imarmi anirnimillu ilaurutiqaqpalliaqittisusut nirjunit angunasuaqpattattinnik, piungittukkut aanniaqtailimaningnut attuiniquarunnaqhluni inuqtittinnut. Ungataanut avatiuliqtunut arraagunit Inuit katujjiqatigiingit piliriaruqsimarjuaqut ukiuqtaqtumi surunaqtunit qaujisaanguqatauvahlutit ammalu atuagaliurutausimajunut, uattinirmut, ammalu pivalliaqatiquasuungullutit nalunaiqtausimattiaqtunik ammalu kikkunnut tusaqtaujarialingnik tukisigiarutillusuut Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimatitauningitta timiqutingingnut qaujimaliqittisuuungullutit piluaqtumik ulurianaqtumuqsaraigunnaqtut Inuit ilangit attanaqtuugunnalirningingnik nirigutit nirjunilluatarijausuunit. Kisianili, pinasuagaqaqsimagaluaqtillugi Inuit Gavamangit ammalu katujjiqatigiingit attuiniqualarjaitittilutit sanaviujut pivallianingingnik niqiqarusittinnut, tamakkua attuiniquarningit aksummarialuk ulurianaqtuutittijut sulit. Tukisigiarutiit 2007-2008—mut Inuit aanniaqtailimaningingnut qaujisaangit pingasunit avittuqsimajuqtittinni qaujisaqtuviniullutit takuksautittisimavut tuktuut niqigijauulluasuuq amisunillu niqittiavarigialittinnik niqittiavaqatittisusut Inungnut Inuit Nunangangni.⁶⁴ Taimannangit amisut ukiuqtaqtuup nunangata tuktungit qattiinnaruqsimammariqtut attuiniquarjuaqhluni Inuit nirivattangingnut ammalu niqiksaqarunnarningingnut. Ullumilisaat angunasuktaujariaqarunniikainnaqtitausimajut kigllilqtausimajullu—piqasiutillugi juaj kuungani tuktungit angunaktaujariaqaratit 2013-minit—ammaluttuq akuniujuqt angunasuktaujariaqarunniiqsimajut, kiggaqtuituinanngilat asijjijausimammaringningingnik nunalimmiut niqigivattangingnik, piqasiujijullu niqinik katujjiqattautiqattarusingingnut attuiniquasimallutit, kisianiluttuq iliqqusirmik nungusaigutigijauliqhluni asijjijutigijauliqhlunilu.

Inuit Nangminiqsunnginniqsaulirningit Qanuiliurutiqlutit: Inuit Nunangangni niqiqarusingit Inuit Nunangangni niqiqarusingit. aaqquisuqtausimavut attuiniquainnarningingnik qallunarjirngat iliqqusirminik atuqtittinasuaqattaluaqsimaningingnut Inuit iliqqusinganut inuusinganullu. Gavamatuqakkut atuagangit piqasiujijuviniit suurluk nuktirillutit inungnik, nunalimmiutauliqtitillutit, ammalu ilinniaruaqtittiqattaqsimaningit piungittukkut attuiniquasimavut Inuit nangminiqsurunnarningingnik angunasuqattaqtangit niqinik ammalu Inuit aulattinnginniqsauliqhlutit Inuit—Gavamatuqakkut nunataarnirmut angirutingit nalunaiqsisimmamata Inuit angunasugunnautingitta pijunnautingingnik kisianilu avviarutillit sulit Inuit nangminiqsurunnarningit ammalu niqinik kamagunnarningit angunasuaqattarningitigut. Tamakkua aksururutaugivut atuliqtittilutit Inuit qaujimaningingnik uumajulirinirmut aulattijujunut, ammaluttuq qaujisaqtauningit qattiinnarulualaarniarasugijauliqut uvvaluunniit qattiinnaularniraqtauliqtut uumajuit angunasuaqtaulitit aulataujariaqaliqhlutit.

Inuit sivullitiquasimajangit kikitaisuimainnaquujingmata Inuit Nunangangni niqiqarusingit asijjipalliasimaliqput niuviutaugajaqtut akingit malihhlugit. Ikajuutiqaqsimajummariugaluaqtillugi Inuit niqingingnut pivalliaqtigijauninganik ammalu saqqipalliajut nunalingni niqilirivuvattut pinasuagarisuungit nunalingni niqiqarusingingnut, taimannatigi ikajuqtuqtauvanngilat piruqsajulirivattut Kanatap nigiani ajjingingnik. Ammalu, niqinik saqqiittisuuuguluaqtillugit nunangit, amisut kiinaujaliurutigijaugasuaqtut tariurmiutait niqingit aullaqtitausuungullutit nunalirjuap asingingnut niuviaksavuttutit kamagijaugaluaqhlutit niuviangusuuguluaqhlutit. Ammalukkanniq, niqinut atuagat, pilirilallu, ammalu qanuiliurutigijait nunalittinnut Gavamakkunnit atuqtitausuungullutit piliriatiqarasuunngingaattiammarisuut uvattinnik, aulaniqanngiluaqtukkut ikajuutiqarasuarunnaliruaqtillugit taimaigunnaqpanngilat.

Ajjiinguaq 3. Ajjigiingiluaqattarningit Niqit Akingit ammalu Kiinaujjaksangit Inuit Nunangangnimitat

Kippaartituniittut titiqqangit takuksautittivut niqinik niuvirunnaunguningit Inuit Nunangani malittugit naasaq-tausimajut takuksautittiniqauqlutit qanutigi kiinaujjaksagiarajarmangaaq inuk niuvirunnaqullugu niqittiavanit nirigialimminingnik. Ajjigiinginningit qaujisaarinasaungnikkaluaqtillugit, qaujijamajarialik Kanatamiutaujut iglumiutauqatigiittut kiinaujanit atusuut 14.3%–ngujunit kiinaujjaksaaarningnik niqitaarutigijausuungullutit piqasiutillugit nirivimmi nirivattungit.⁶⁵

Nalunaijaigutingit:

X tukilik naniinninga ammalu tukisigiarutiqanngiluarningit. N/a tukilik atuinnaumangimmata tukisigiarutingit. Kiinaujjaksaaarijauluasuu tukilik qitiani kiinaujjaksanngiluaqtut kiinaujjaksaluaqtullu kiinaujjaksasuunguningit avvangit qulaaniihlutit kiinaujjaksajut. Tukilik aqqigiqat-tausimajut ukiuqtaqtumi nirijaujarialiit qanuittuuningitta nalunaijaqtausimangingit.

Inuit nunangangni nunalingit	Pinasuarusitamaat kiinaujjaksanngiluaqtunut kiinaujjaksajummaru unullu akurmagingni kiinaujjaksajunut 2015–mi ⁶⁶ (Inuit Ukiualiiit 15-nit ungataanullu)	Pinasuarusitamaat akingit aqqigiqat-tausimajut ukiuqtaqtumi nirijaujarialiik qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningit ⁶⁷ (2019/2020 atuqtaulusuut)	Amisuuningit kiinaujjaksangini atuqtaujariaqasuut niuvirunnaqullugit tamainni akingit aqqigiqat-tausimajut ukiuqtaqtumi nirijaujarialiit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningini
Inuvialuit Nunataarvigisimangata avittuqsimaninga	476,31 \$		
Aklavik	416,00 \$	112,00 \$	27 %
Inuuvik	677,00 \$	s/o	s/o
Paulatuk	388,00 \$	116,00 \$	30 %
Tuktuujaaqtuq	399,00 \$	s/o	s/o
Ikahauk	s/o	s/o	s/o
Ulukhaqtuuq	351,00 \$	113,00 \$	32 %
Nunavut Qikiqtalaaq	433,13 \$		
Ikpiarjuk	387,69 \$	107,82 \$	28 %
Kangiqtuugaapik	377,44 \$	111,23 \$	29 %
Ausuittuq	s/o	s/o	s/o
Iglulik	408,62 \$	105,64 \$	26 %
Iqaluit	768,00 \$	101,91 \$	13 %
Kimmirut	424,62 \$	104,23 \$	25 %
Kinngait	327,08 \$	112,36 \$	34 %
Pangniqtuuq	404,92 \$	118,46 \$	29 %
Mittimatalik	337,85 \$	103,27 \$	31 %
Qikiqtarjuaq	375,38 \$	110,37 \$	29 %
Qausuittuq	s/o	s/o	s/o
Sanikiluaq	309,85 \$	114,56 \$	37 %
Sanirajak	425,23 \$	101,78 \$	24 %
Kivalliq			
Arviat	401,85 \$	97,10 \$	24 %
Qamani'tuaq	418,46 \$	96,22 \$	23 %
Igluligaarjuk	528,00 \$	103,90 \$	20 %
Sallitt	380,92 \$	105,53 \$	28 %
Naujaat	417,63 \$	103,54 \$	25 %
Kangiqhliniq	617,85 \$	96,37 \$	16 %
Tikirarjuaq	356,31 \$	s/o	s/o
Qitirmiut			
Iqaluktuutsiaq	441,02 \$	105,44 \$	24 %
Uqsuqtuuq	381,94 \$	115,00 \$	30 %
Kugaarjuk	384,83 \$	s/o	s/o
Qurluqtuuq	330,25 \$	109,26 \$	33 %
Talurjuaq	397,54 \$	120,21 \$	30 %
Nunavik	492,83 \$		
Akulivik	435,08 \$	101,74 \$	23 %
Aupaluk	X	93,67 \$	
Inukjuak	446,37 \$	99,01 \$	22 %
Ivujivik	396,31 \$	93,70 \$	24 %
Kangiqsualujjuaq	416,00 \$	95,95 \$	23 %
Kangiqsujuaq	583,38 \$	96,35 \$	17 %
Kangirsuk	431,17 \$	97,11 \$	23 %
Kuujjuaq	687,75 \$	94,78 \$	14 %
Kuujjuarapik	440,00 \$	92,79 \$	21 %
Puvirnituaq	413,42 \$	102,72 \$	25 %
Quaqtaq	531,69 \$	93,70 \$	18 %
Salluit	512,40 \$	100,95 \$	22 %
Tasiujaq	461,54 \$	94,59 \$	20 %
Umiujaq	486,15 \$	95,47 \$	20 %
Nunatsiavut	446,37 \$		
Huptaijul	372,67 \$	s/o	s/o
Maqquuvik	557,54 \$	s/o	s/o
Puustviul	X	s/o	s/o
Rigulai	557,54 \$	92,14 \$	17 %
Nain	394,83 \$	115,58 \$	29 %

0 % 10 % 20 % 30 % 40 % 50 %

Kippaariktuq 1: Avati Asijjirninga ammalu Inuit Niqiqarusingit

Inuit Nunangat atuqtaulauqsimanngittualummik avatinga asijjipallialimat piqasiutillugit, taakkutuunngittuugaluat, silap asijjirningit attuiniqaligtut nunalingni piquitirjuanit, pivalliajjusingingnik, ammalu Inuit iliqqusingita qanuittailimaningingnik. Silap asijjirninga ulurianaqtumuuqattittiqattalimat Inuit niqiksaminik ammalu imiqattiarningingnit asijjiqtillugit sukuttianiinngingit, aullaqattarningit nuuttillugi, ammalu ungasitumuuqattarningit nirjutiit ammalu piruqtut, suruqtut asiujaujulluunniit imaqarviujut, ammalu asijjirunnaqhlutit suruiqattaqtut naukkuuqsimaningit.⁶⁸ Tamakkualimaat asijjirmiujut turaanganiqqsimavut ammalu aksummarialuk attuiniqakammasuut nunalittinni pivalliaqutiqasuungunittinnik ammalu iliqqusittinnit tatiqqaqhluta imarmiutanit nunamiutanillu ajjigiinngittunit nirjutit.⁶⁹ Makikkannirunnarningit ammalu sungiutitauningit ingirrajutinut piquitirjuat silakammaugunnammarittumut ammalu quanguinnaqtuq nunami auliqtil-lugu isumaaluutigijaugivuuq qangatasuukkutuaq kisiani usijunnaqsillutit niuviaksanit niqinit amisunut Inuit Nunalingingnut arraangulimaarmi.

50 arraaguuliqtunit uqquuqattaniqsammariulirmata Inuit Nunangit marruaqtikkannimmarik uqquuniqsauliqhluni nunarjuarmi atuqtausuumik uqquuninganik, ammalu uqquusivallianirilaqtangit nalauttaqtausimaningit anirinmuuqqapalliajut pujurluit gaasiit naittukkut, ukiaksaakkut ukiukillu uqquuniqsarukkannimmarilaqtut imannatigikkanni 4°–5°C arraagunit tamaani atuliqtatinnik 2050 nalliapat.⁷⁰ Inuit Nunangat nalunaiqtausimajunit atulimat ammalu asijjikatahhlutit uqquuningit, maquqattarninga, ammalu arraagu aniguqpalliatillugu silap asijjirninga. Sikulu asijjiluaqattaliqhluni ijutigininga ammalu angininga mikillivalliaqattaliqhluni, attanaqtummariivaliqhluni Inungnut asivaqtinut sikuq qanuinninga asijjipallianinganut nunami. Matuiqsimaningalu Ukiuqtaqtumi Imakkt Sullulinga piviqatqittigaluaqtillugu aksururutiqaqsinnaaqhluni Inuit niqiqarusingingnik, umiarjuaqarniqsaulirajarivurlu Inuit sikukkut aullarvigiqattasuungingnut ammalu uumajuit najugangingnut ammalu nuttiqattarningit uumajuit puijiit angunasuaqattavut. Nirugijauvurlu piviqarunnaqsigajarmat nutaarnit niuviaksauqajaqtunit iqaluliriqattarlutit ikajuutiqarunnaqhlutit nunalingmiutanit avittuqsimajuniit-tunullu inungnut kiinajaliurasuarningingnut uangnamuaqpallialiqtillugit uqquunaqtumiut Iqaluit. Kisianili, tatigijaksamik tunngaviksauqajaqtunit tukisigiarutinik kiglisiniaqtausimajunit.⁷¹ Takuksautittivut avviarutiqaqar-jarningit tukisinasuarluni pijariatuningit silap attuiningata ukiuqtaqtumi nunami imarmilu, ammaluttauq pinasuaqarningingnik sungiutisimajutigut aulattilaarlutit sivuniksami ukiuqtaqtumi umiarjuakktuq qatqitigijauqattarajaqtunit ammalu sanavalliagasuqaqtunut qanuiliurningit apurutiqaqtaititaulutit nirjutiit najugang-ingnik, nuttirvigisuungingnik, ammalu Inuit sikukkut aullarvigisuungingnik ammalu niqiqattiarunnaqullugit kinnguomagijangingnik.

Sunakkubaanuungajut Nalunaijaigutingit Ajjinnugaq 3-mut

Aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirjaujarialit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningit qaujisarutiksatauq ullumiujuq atuinnaumallutit tukisivaalliqulluta ajjigiinnginningingnik akingit Inuit Nunangangni. aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirjaujarialit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningit kiggaqtaigaluaqtillugit niqittivat nirjaujarialingnik ilagiittunut tisamanut, niruaqtausimajut titiqtuqsimaningit taikaniipput ammalu piqasiujjigatit tamainni atuqtaujaarialingnut akilimaangit iglumiutauqatigittut niqitaarutigivattangingnut .

Ullumiujuq NNC qaujisaangusimaningit nalunaiqsimsimavut amisut iglumiutauqatigittut pijunnaqtutit NNC–taaqtitausuunit nunalingni niuvirunnaasuut 40%–tuinnarnit tungaanilu tamainni akingitta aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirjaujarialit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningingnik, ammalu kiinajjaksanngitummariujut ilagiittut (kiinajjaksajut \$10,000–\$20,000 arraagumut), niuvirunnaasuut 6–13%–tuinnarnit aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirjaujarialit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningitta akingingnik.

Pinasuarusitamaat aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirjaujarialit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningitta akingit tavvani takuksautitajut kippaarittumi tunngaviqatqut isumagijauninganut akingit aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirjaujarialit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningitta inummut atausirmut imannapaluqajarninganik 25%-ngujut akingit tamainni aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirjaujarialit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningingnik.

Katilimaaqhlugit kiinajjaksarjajausuut kiinajjaksanngiluaqtut kiinajjaksaniqsallu amisuuningitta qitianiittut inungnut Inuit Nunangangni ukiulit 15–nit ungaanullu imannaualuqut \$23,485 ajjigiinnginningit takunnanguarlutit imanna \$92,011 nunaqqaqausimannngittunut tamaani avittuqsimaningani 2015-mi taaksisilirinnap arraaguani. Kiinajjaksat piqasiujjivut kiinajjaksarjajaut nakilimaattat piqasiutillugit iqqanajjaarmik, kiinajjaksat qitunngiutitauningit, Gavamakkunni aullaqtitausuut, suurluk Kanatami innauningingnut iqqanajjarunniqtut ikajuutiit, inutuqaqsutiit, iqqanajjanngituqsutiit, surusiaqit, asingillu. Piqasiutinngilat taikkua kiinajjaksanngittut.

Tukisillugit kiinajjaksat tukisigiarutingit inungnut, pimmarivuuq isumagijaqarluni akituluarningit niqit, annuraat ammalu asingit pijaujarjaqasuut Inuit Nunalingingni ammaluttauq amisut ilagiittunut qattiinnauniqsanit kiinajjaksajut kiinajjangit akuniutinnasuarjaqasuuvit. Kiglisiniaqtausimajut ilangingnik inungnit piqasiujjimsanngittut. Piqasiujjimsanngittut inungnit amisuuningit naasaqtausimagaqit taikkua angirraqanngittut, taikkualu pilirivvimiittut Gavamakkunnt aulataujut suurluk ikajuqtauvvini ammalu aanniarni, ammalu asingingniitajaut.

Sanngattittiniq Inuit Namminiqsurunarningingnik Kamagijaqarlutit Inuit Nunangangni Niqiqarjusingingnit

Ippigusuttariaqaqput ikajuqtuillutillu Inuit nangminiqsurumatillugit aqqiksuiqullugit Inuit Nunangangni niqiqarjusingit ajjiqarlutit Inuit sivullitujangingnik ammalu niqiqariaqarningingnik, ammalu ikajuqtuillutit Inuit niqinit piliriaqarlutit nangminiq. Inuit nangminiqsurunalisuut Gavamakkut piliriqatigijauttialiraimmata pittiarumallutit inungnik aqqiksuiullutit atuagarnit, pilirianit, ammalu qanuiliurutinit piujukktu attuiniqasuut ammalu aqqiksuiqasuut Inuit Nunangangni niqiqarjusingingnik aqqiktaulirluni pijittirutigijaugajaqluni tamakkiinnik Inuit niqiqariaqarningingnik ammalu kiinaujaqtigut makimajunnarluni. Inuit niqinik piliriaqamajuugaluaat Inuit nangminiqsurutigijaulirluni, nunalingni niqingit piliriarijauniquasulirlutit, ammaluttauq aqqisutqaulutit ajjingit turaanganiquattiaqtut atuagat ammalu qanuiliurutigijaujut ikajuqtuiniit nunalingni niqinik pivalliatittinirmik ammalu nangminiq piliriaqarniqasulirlutit. Kiinaujat atuagangit ippigusuttiasuut ammalu ikajuqtuiniqarlutit Inuit nangminiqsurumaningingnik asijjirutaujunnallarittut qaujimanattiaqullugit niqiqattiarunnarutiit aulaniqaraluar-mangaata ammalu attuiniqattiarlutit (Takuniarlugu Kippaariktuq 2: Inuit Namminiqsurlutit Niqiqarusirijunnarningit Aqqisusqsimauqtut). Inungnuungajut kiinaujat atuqtaugutit inuquttinnik upalungaiqsimmattiarlutit nalunaiqsigunnarajaqtut, piliriaqarutiqariammarillutit, ammalu atulitqitaulutit atuqtaujarialiit ikajurutigijauunasuaqtut inungnut ammalu sivumuattittiniqattiarlutit piujunit qaujimmattiatittigutitit ungvavariunnarajaqtuugaluaat suqqinattianngingingnik kiinaujaqaqtitaujunnarningingnik.

Piisitittigiarniq Niqiqattiaqattariaqarningingnik Ajuqsalarunniitittilutit ammalu Kiinaujaliurasuarnitigut Nangminiq Tatigilutit

Inuit niqiqattiaqattannginningit ajuqsarningingniingnaaluasuq ammalu amisut ilagiittut niqitaarutiksaqaqtatartit. Niqiqattialiqullugit Inuit, Gavamakkut aksummarik qanuiliurutiqariammarigialit ajuqsalarunniitittilutit kamagijaulutit pijjullattaangit ajuqsalarunip piqasiutillugit nutaanit saqqiilutit qanuqtuusqsimajunit atuagarnit qanuiliurutiqarlutit ammalu turaangajunit inuusirmut ammalu pivallianirmut nalimugiinnngittitauqattaluarningit amisut Inuit ajjiunngittuullutit Kanatami inungingni ammalu ajjiunngittuullutit katujjiqatigiit pivalliajulirinirmut piliriqatigiiguutauluni ammalu pivalliatittinirmut nunalirjuangujut katujjiqatigiimut ilagijaujut.⁷² Ullumiujug Gavamatuqakkut, Kanatami avittuqsimajunit ammalu Kanatap ukiuqtaqtungata avittuqsimaningingnik atuagangit, piliriangit, ammalu qanuiliurutiginasuaqtangit ajuqsalarjaitittinasuaqtuugaluaat inungnik kisanili pivaallirutigijaksauvanngilat piliriaqarumaluaqtuugaluaqtillugit, kiinaut, ammalu niruaqtausimajut kamagiinnarialingit pillugit isulittitauqullugu ajuqsalaruaqtarniq nunalittinni.

Gavamatuqakkut sakkulauqsimajut kikkulimaat *Piviqaqtauningit – Kanatami Sivulliaqaamik Ajuqsalarjaitittinirmut Qanuqtuurutinga* 2018–mi. Qanuqtuuruti aqqiivuuq tikitaunasuarutauniaqtunik ajuqsalarjaitittilirlutit 20%–ngujunit taikanngat 2015–mi quttinningingnik 2020 nalliqpat ammalu 50%–nit ajuqsanniqisaulirlutit 2030 nalliqpat.⁷³ Saqqiivuuq Niuviaqsat Niqiiit Qaujisaanguningit, tammaqsimajuq qaujisaute ajuqsarnimut Gavamatuqakkut aturajaqtanga aqqiiluni ajuqsagtut qanuittuummangaata ammalu aqqiijug Kanatami Uqaujjiqatit Katimajingingnik ajuqsalarinirmut tusaqtitauqullugit Gavamakkut ammalu uattijaulutit ajuqsalarjaitittijit.

Kippaariktuq 2: Inuit Namminiqsurlutit Niqiqarusirijunnarningit Aaqquisuqsimaqtut

Aulajusingit ippigusuttiaqtut ammalu ikajuqtuijut Inuit namminiqsurlutit aaqqiisimavut piujunit atuagarnik Nunavimmi ammalu Kalaahliit Nunaanni. Nunavimmi Kuapakkut, kiggatuqtaullutit Kuapakkut Ilagiissakkut Kupaki Uangnanganut, nangminiqutigijauvuq imannapalungnut 12,000 Kuapakkut ilagijauquqtingingnut, amisuuniqsauullutit Inuit avittuqsima-junit 14-ngujut nunaliit. Kuapakkut angilaanguvuq Gavamakkuunngittuq iqqanaijarvik inungnut Nunavimmi.⁷⁴ Kuapakkut Ilagiissakkut Kupaki Uangnanganut ikajuqtuisuut kuapakkuqutingingnik pinasuagaqaqtillilugit iqqanaijaaqarlutit nangminiq pivallianingingnik, ammalu Kuapakkut Ilagiissakkut Kupaki Uangnanganut niuvirvingit aulatausuut inungnut iqqanaijaqtinut amisuuniqsauullutit. Kuapakkut Ilagiissakkut Kupaki Uangnanganut kamagijaqaqtut usitittillutit niqinit sunakkutaanillu angijunit niuvirvinit manturialmiinngaahlutit Inuit Nunalingingnut Nunavimmi ammalu ajjigiinngittunit asingingnik pijittirasuungullutit. Qakigutiksaliurunnaasuq atuliqittisinnaraluaqhlutit avittuqsimajuni akingit nalimugiin-niaqtittillutit tamainni Nunavimmi Kuapakkut niuvirvingit ikajuusiaqtaaqattarutitigut ajjigiinnginningit usijaujutiit tikittitaujarammata niqit ammalu sunakkutaat Nunavik nunalingingnut. Nunavimmi Kuapakkut niuvirvituuvut Inuit Nunangangni akingit ajjigiisuungullutit namirmiutaugalaruvit arraagulimaaq.

Nunavik ajjiunnginnivut avittuqsimaninga ikajuusiasuungungmat pingasuujutunit inuunasuarnimut akingit akikilligiarutiit pijunnaturjuujaaqtut atuliqtitausimangmata Kanatap Avittuqsimaningata Gavamangangnut ammalu aulataullutit Kativik Avittuqsimaningata Gavamangangnut. Akikilligiqallugit inuunasuarnimut akingit Nunavimmi, Kupaki Gavamangit iqqanaijaqatiqaqsimajut Makivik kuapuriisan—kkunnit, ammalu Kativik Avittuqsimaningata Gavamangit, kupai Gavamangit 2019—ngutillugu akiliinirnaqsamavut \$115.8 miliannik pingasuujutut arraaguut ungataanut akuniutigijuu ikajuqtuilutit amisunit piliriarnit innatuqait ikajuqtaujutiksangingnik, qangattaitit akikilligiqtaulutit, Inuit niqingit nunanglini ikajutaulutit, iglumiutaruluujait ammalu angunasunnimut igirrutinut ikajuusiaqtaarlutit, niqinut asinginnullu atuqtaujari-aqallarittunut, ammalu gaasimut ikajuqtuijuitiksantit Niqingit ammalu asingit atuqtaujariaqallarisuut pilirianga akikilligiqattittisuut imannanik 15 tikillugu 35% amisuuniqsanut niuviangusuunit Nunavimmi niuvirvingingni tamainni Nunavimmiutalimaanut nalimugiijuumittinasuaqhlutit akingingnik taikkununga Kupaki nigiaata niuvirvingingniittunut. Akikilligiarutingit atuqtaujunnaqtut niqinut ammalu sunakkutaanut akikilligiqtitausuungujariiqitunut Niqittivaqarnimut Ukiuqtaqtuq Kanatami ikajuutiqattittisuungingnit, akikilligiqattittikkannirutausuungulluni. Katujjillutit, tamakkua piliriak kiggaqtuijuuk tamainnut atuagaliluariaunasuaqtut ikajuutauniarmata Inuit Avittuqsimaninganiittut Kanatamiutaujunit nalimunniqaqtitaullutit akirisuungit akikilligiqtaulluni inuunasuarnimut akigisuungit. Kisianili, iglunuuqqaqtaujariialit piqasiutinngillugit, tamakkua inuunasuarnimut akingit aaqkitaqsimajut, inuunasuarnimut akingit sulit quttiniqsauusunguvut Nunavimmi Kupaki nunalipaujanga saniani takunnanguarlugu kiinaujjaksaaqngit qattigaluarutit. Kiinaujjaksanngiluaqtut iglumiutauqatigait atusuungungmata tikihhlugu 70% kiinaujjaksaaqngit niqitaaqhlutit iglunuuqqaqallutit ammalu kiinaujanit aturniqsaulisuut akikilaanit piqutinut sunakkutaanit ammalu pijittirarutinit taimaigunnarniqtamaa.⁷⁵ 2019—ngutillugu, nutaat ammalu piusititauqiaqsimajut inuunasuarnimut akikilligiarutingit atuliqtitaulaqsamavut. Akingit uattijauuningitta qaujisaqtaulaaqput lavaal silattuqsarvirjuangata qaujisaqtingingnut 2019—mi piusivaalliqtitaqsimajut akikilligiqattittilattaarnimangaat Nunavimmi iglumiutauqatigait niqitaaqattarningingnit.

Asiattaq aaqquisuqsimaninga atuutaunnaqturjuujaaqtaqtuq qaujisaarjauluni niuviaksaaqattarningit Inuit niqingingnik Kalaahliit Nunaanni, amisuuniqsait Inuit Gavamaqarvingani angujaviniit niuviksammariusuut, piqasiutillugit niuvirvini niuviaksasuungullutit (takuniarlugu Uigunga pi tukisigiakkanniqullutit Kalaahliit Nunaanni niuviaksaaqsuunguningitta aaqquisuqsimaningingnik). Angujausimajut inui niqingit, suurluk maktaa, nattiviniq, tuktuvinic, umingmavinic, ammalu nunalingni iqaluktaviniit, niuviaksasuut Kalaahliit Nunaannilimaaq niuvirvini ammaluttaq Inuit kikkutuinnait upagun-naqtangingnit niuviaksaaqtaqtuqatillugu. Tamanna aaqquisuqsimaningit niqittivataaqtittijunnarutausuq kulaalrmiutarnut, akingit attiniqsammariusuungullutit niqit iqaluillu tikittitausuunit. Kalaahliit Nunaannilu uumajurnit piruqsaisuut suurluk kau, siipi, ammalu piruqtuvinirnik niqinik.

Qaujisaat niqiqattiaqattanngingninganik qanutigiummangaq Kalaahliit Nunaanni kamagijaqaluasuut atuni nunaliujunit ammalu atusuut qaujisausirnit ajjigiinnginningit qaujisaqtaujutiqtaratit Inuit Nunangangni qanutigi niqiqattianngilua-suungummangaarmik tukisigiarutingingnik; kisianili, takuksautittivut niqiqattiaqattannngittut attiniqsammariungmat ilangingnit avittuqsimajunit Inuit Nunangangni.⁷⁶ Qaujijaksammarialungmik ajjigiinnginniqauqput angunasuarnimut pijunnautingit ammalu atuagaralaaqarjusingit aqqiisuut angunasuarnimut qanuiliurutigijaujuxsanit Kalaahliit Nunaanni ammalu Inuit Nunangangni, ammaluttaq ajjigiinnginningit angiqtausimaningit Inuit niqingit niuviangusuungullutit ammalu akilisuqtausuut angunasuaqtiit iqqanaijaqtut, ammalu ajjigiinngitummariullutit imarmi piqutirjuangit ikajuqtuisuut angunasuaratuvattunit. uuttuutigillugu, piqasiutinagu, 1993—mi Nunavut Nunataarnimut Angirutinga, Inuit Nunataarnimut angirutingit niuviaksaaqattitijuvannngittut Inuit niqingingnik Inuit Nunataarvigisuungita avittuqsimaningingni. Tamainni Inuit Nunataarnimut angirutingit iluliqasuut titiraqsimajunit avittuqsimajunit tauqsigunnarlutit ammalu/uvvaluunniit niuviaksaulutit Inuit niqingit inungnut. Uqaqsimallattaqtut ilulingit ajjigiippanngilat Inuit Nunaatta avittuqsimaningingni.

Inuit tunngasuatittigaluaqlutit Gavamatuqakkut piliriaqarniarniraqsimaninganik ajuqsaluarjaittinnirmut, qanuqtuuruti saqqiisimanngittuq nutaarnik Kanatami atuagarnit qanuiliuruti qarasuarutinit ajuqsaluarjaittinnirmik, ammalu suqquinanngilaq sulit qanuq atuagajariiqtuq aulajjusiujuq saqqiigajarmangaata pivaallirlutit tamakkuninga tikitaunasuaqtunik Inuit Nunangangni uvvaluunniit qanuq nutaat ajuqsarniraqtaujut kiglingata nalunairutinga atuliqtitaulaqaqtuq nunalittinni. Isumaalunammimmat qanuqtuurutimi piliriaqarniarniraqsimagaluaqtillugit ajjiingittugutait atuqtaulutit kamagiasigajarmata ajuqsaluaqtaititauviallutit nunaqaqaaqsimajut, Kiglisiniaqtirjuakkut Kanatami aqqigiarimmijut MBM atuliqtitauniksangingnut Kanatap ukiuqtaqtungata avittuqsimajungingni, qimirruaqtut inungnik nunavingmi ammalu Nunatsiavut.⁷⁷

Ajuqsaluaqtaitillimattiniq pimmarialuuvuq niqiqattianiqsauliqullugit ikajuqtuqtaulutillu Inuit aanniaqtailimaningit ammalu qanuittailimaningit. Amisut qaujisaangusimajunit qaujijaminiit tunngavigijauullutit piliriaqtaququpuq ammalu ikajuriasiqattaqsimajut ajuqsaluaqtaitillimattigiarjuumigutigijausuungullutit niqiqattialiqittigutausuungullutit, aanniaqtailimatitillutit, ammalu qanuittailimatitillutit kiinaujjaksaluangittunut ilagiinut, ammalu ajjipalungit ikajuriarutiujuq aqqiqsuqtaujarialiit atuliqtitaulutillu Inuit Nunangangni Gavamakkunnet piliriqatigarlutit Inungnik.

Ajuqsaluarunniirniqsaujunnaraluarumata qaujimatititilluta nutaqqavut piruqsagutit attanangittumik ammalu niriunaqtumik avatigarlutit ammalu piulaarmik inuusittiaavulaarmik pigiarutiqaattialaangugutit. Atuqattarnikuvut illiarmiitilluta ammalu angirravut piruvigijavut sanngijualummik attuiniqasuut inuusilimaarmi aanniaqtailimaniarnittinnik, qanuittailimanittinnik, ilinniariinnittinnik, ammalu kiinaujjaksagunnarluta namminiqsurniqsauluta.⁷⁸ Aanniasuqtiit angirranut pulaariaqlutit aanniaqtailimatittinasuaqlutit qiturngaqtaarataaqtuvinirnut, ikajuutaugiaqtut tamakkua ilinniatittisuut inunnguinnirmik, ammalu ilinnialisaarnirmut pilirianit, ilagijavut q aujisaaminirnik qaujijaminiit malittaullutit tunngavigijaugiasisimajut atuagaliuqtuqarluni ikajuriarutaungajaqtunit takusautitkisimavut aulaniqattiarunnarmata ilangingnik Gavamaqarviujunit ajuqsaluarjaittinnasuarluni. Ajuqsaluarniq ammalu niqiqattianngiluarniq attuiniqasuungungmat amisunit inuusirmik ammalu kiinaujaliurasuarnirmut nalimugiinnginningingnik atuqtauluaqtualuusuungullutit inuqutittinnut piqasiutillugit iglumiu-tauqatigiittut inugialuaqtut, ilagiinut aanniqtiriqattaqtut, ammalu anngajaarnaqtunut ajurutiqaqtunut. Kamagijaulutit tamakkua nalimugiinngiluaqtukkut inuusiqalisuut qaujisaavinirnik qaujijaviniit atuqtaullutit tunngavigijaulutit kamagijaqariarialiit ikajuriasilutit ajuqsaluarunniqullugit, niqiqattianiqsauqattaliqullugit, ammalu ikajuqtuqtaulutit Inuit aanniaqtailimaningit ammalu qanuittailimaningit.

Piusivaallirlugu pijummarialummik aturiasigunnarningit ilinnialisaqtittijuqaqattarluni ajjipalungingnik akuniujumut piujunit attuiniqarunnaqpuq nutaqqanut. Pijummarit ilinnialisaarnirmut ilinniagaksat piliriangit attanangittumik niriunnaqtumillu avatiqaqtittigutausuungungmata nutaqqanut, upalungaiqtausuungullutillu ilinniariiruitit mikijuutauniqsanit ilinniarvini, ammalu angajuqqaarijaujut iqqanaijarunnaqsigunnausuungullutillu. Nunavik avittuqsimajutuuvuq Inuit Nunangangni Nunavingmiutaujut akituluangittumik pairiviqarunnausuut atuni nunalangingni Kanatap avittuqsimaningata Gavamangingni ikajuusiaqtaattittisuungullutit. Pairiviit atuinnaumaningit ammalu akingit pijjutausuungugivut avittuqsimajumi amisuunqsait iqqanaijarunnattianiqsasuungullutit asingit Inuit avittuqsimajuni taimainnginniqsauluni.⁷⁹

Kinguvaarijaujut ajuqsaliqattarniq ammalu niqiqattiaqattanngiliqlutit amisuuluqaqtut Inuit atusuurimmagit inuusirmut ammalu kiinaujaliurasuarnirmut nalimugiinngiluaqtualuuningingnik piunngittukkut piararnit nutaqqanillu attuiniqasimalluni. (takuniarlugu Ajjinnguaq 4: *Inuit Nunangangni Niqiqattiarinmut Aqqigutiksats*).

Ajinnuaq 4: Inuit Nunangangni Niqiqattiarutigijajunnaqtut Aaqqigutiksats

Sanngattittiniq Niqiqattiaqattanirmik Kiinaujaqtigut Ikajuqtuqtaullattarlutit Kiinaujjaksaluangittunut Ilagiinut

Ilagiit ajuqsarnirmut assurunnagtumiittut ammalu niqissaqattianngiluarnirmut uqillititaujarialit turaangattautigijumi ammalu maannattautigi ilagijaulluni taanna nalunaiqsijjillattaangujuq–tunngaviujuq ajuqsarnirsarniipaalliqittinirmut qanuiliurutaujunit. Niqittivannit ikajuutiit piliriassat turaagaqatut pivaalliqittinirmut niqissaqattiaqullugit kiinaujjassanginnisaujut ilagiit ikajuqtaullutit, ilagiarutiit niqi ttivannit ikajuutiit piliriassat (SNAP) Mialigarni, taakkua ikajuutiqarunnaqtut qaujijajjautaulutit pivalliatittinirmut ajjipalunginnit niqittivannit ikajuutinut piliriasnanit Kanatami (Takuniarlugu Kippaariktuq 3: *Mialigarni Ilagiarutiqaqtittiningit Niqiqattianirmut Ikajuutiit Pilirianga*).

Takujassaujunit nalunarunniqsimalirnat taakkua aullaqattiqattarniujut atuqtaqattarmat pijarannikkut sivullipaujjisimajut tunniqutautuinnaqattaqtut kiinaujanit akiliutauqattaqtut tamakkununga ilagiinut ikajuqtaujari-aqarniqsanut kjusiniqattiaqsimajuqta niqissaqattittinirmut ammalu pivaalliqittinirmut niqijassaqattiarunnaqsiniqsauullutit, ilinniarnirmut qanuilinganingit, piqutinillu qanuinnngittiarnirmut ilanginnit ajuqsaluqatunit nunarjuarmat, tamanna atuqtilugulu kiinaujaqtigut makimanasuarniq sanngattivaallipallialluni pijunnaqsiniqsauullutit ammalu piqutiqarnirmut.⁸⁰ Taimaikkaluaqtiluguli, kiinaujaqtaqattittinirmut pilirijutaujunit turaangajunit ammalu maannattautigi ikajurutaujut kiinaujjassanikinnisaujunut ilagiinut piqatitaulutit qattinnaulaangujunnaqtunit kiinaujaqtaruusiassaqaqtitaullutit amma pijunnaqtut maligaqaluaqtaunngillutit kiinaujaqtaarunnaqullugit nuqqangattitit jjutijunillu pitaqaqtitaunatit kiinaujanit aturumajanginnut. Taakkua sukkuqaqit taimaituummata ajjiginngitangannit atuqtaqattaqtumit pilirijutinginnit aturialit maligialillu ajulititigutauqattarmat kiinaujjassanginnisaujunut ilagiinut kiinaujaqattiarunniurtaullutit, saqqijaalipalliatuinnaqtut takussaujunit taakkua kiinaujaqtaatitauqattarningit ikajuutinut tamatuminga nuqqatitijutaujunnaqtuq ajuqsaluqatunit ilaginnit ajuqsarnirmiigunnititigutauluni angijukkallammi ikajurutijut–katillutit ilagijauluni katiqsusimajut akingit akikillivaallilutit inuqatigiinik.⁸¹ Taanna kiinaujaqtaarusiaq ikajuuti ajjiqaqtuq innatuqarnut kiinaujaqtaanguqattaqtunit, taannalu ajuqsalarunniqittigutausimallarittuni amma niqissaqattiarutaulluni innatuqait aqputtigijaulluni taanna kiinaujaqtaarusiatittigutaujuq.⁸² Taanna kiinaujaqtaarusiaq ikajuuti ajjiqanngitquq innatuqarnut kiinaujaqtaanguqattaqtunit, taannalu ajuqsalarunniqittigutausimallarittuni amma niqissaqattiarutaulluni innatuqait aqputtigijaulluni taanna kiinaujaqtaarusiatittigutaujuq. Tamanna ikajuqsimajuq innatuqarnit Kanatami ajuqsanginnipaaungulluni amisuunginnipauullutit nunarjualimaami. Kiinaujaqtaarusiat ikajuutiit ajjiginngijutigijanga taassuminga Mialigarni ilagiarutiqaqtittiningit niqiqarnirmut ikajuutiit pilirianga (SNAP) maliganginnit aturlutit pijunnaqtitaujunit maligialingit qaujisaqtaunginnisaujut ammalu malittitaunginatit taimaa pivammata taassuminga, piliriaqaqtillugit taassuminga pilirissamit pijassanginnit attuajunit pijunniqattivaallirutaujuq.

Kippaariktuq 3: Mialigarni Ilagiarutiqaqtittiningit Niqiqattianirmut Ikajuutiit ilirianga

Taakkua ilagiarutiqaqtittiniq niqiqattianirmut ikajuutiit pilirianga taanna Gavamakkunginnit pijunnaqsititigutauluni tunijauqattaqtuq taakkuninga Mialigakkut katimajirjuanginnut sivuliqtinginnut aqqisuqsimanisauqatut pusuvaalliqitauqullugu tamanna niqissaqattianngiluarniujut ilagiinut ajuqsaluqatunut. Ikajuutiqaqattaqtut tamakkununga pijunnaqtitaujunut kiinaujjassanginnisaujunut inunnut ilagiinullu atuqtaullutit qarisaajakut ikajuutinut aullaqattitillutit auttajuunit pijunnaqsititaullutit niqitaarunnaqsillutit niuvirvinnit pijunnautiqattitaujunit. Taakkua uqaqsimajut Mialigakkut niqinik piruqsiiilirijikkungit qaujisarutigisijanginnit qaujijausimajut 10,000 qanigijaaniittut illummiuqatigiit piqataqattaqtunit taassuminga ilagiarutiqaqtittiningit niqiqarnirmut ikajuutiit piliriangujunit taqqinut 6nut, taakkua illumiuqatauqatigiingujut niqissailluunginnisauqsimajut surusingit.⁸³ Ilanginnit qajiusaqtausimajunit qaujijausimajut, ilagiarutiqaqtittiningit niqiqarnirmut ikajuutiit piliriangujunit, ikajuqsimajuq ilagiinut milianginniittunut ilagiingujunit ajuqsarnirmiigunnititigutauluni, ammalu ajuqsaluqatut kinguvaqsimalualirningit (katillugit ilagiarutiqaqtittiniq kiinaujaliangukkannirialinnit ilagiingujut ajuqsaluarnirmiiguunnitqullugit).⁸⁴ Taanna piliriangujuq takussautittisimammijuq nuqqangattitijutaulluni naammangittunit, akuniujumut, attuiniqakutaaqsimajunit piqanngiluarnirmut surusiutillugit, suurlu ilinniaqsimannginnisauullutit ammalu kiinaujaliurunnanginnisauullutit innaulirami, ammalu timikkut akaunngiliuqtiqarnirmut suurlu quiniluarnirmiittut, uummatirluttut, ammalu aukkut sukaqaluaqtut.

Akilligiatittiniq, Atuagaralaaqtiguuqtitaulutit Aulattiniq, ammalu Kiinaujanit Atuqtut Ukiuqtaqtumi Qangatajuulirivattunut Atuqtaullarigiarluni Pijittirarutigijauniraqtauluni Pimmariujukkt Pijittirarutaujariaqarninga

Inuunasuarnimut akinga akikillivaalliqullugu Inuit Nunanganni, qangatasuut ammalu qangatasuulirinimut makimajjutingit, makua suurlu miivviit ammalu qangatasuukkuviit Inuit Nunanginnit pijittiqtiujut, ilisarijaujariaqtaqtut Gavamatuqakkunnut suurlu pijariaqallarittumit makimajjutigijammata ammalu ikajuqtuqtaulutit asijjipalliagunnaqtumit makimajjutilirinimut kiinaujaqturujaujunut. Qangatasuulirijuijut uummajjutiummata nunalitinnut pillugu taakkua marruuk Inuit Nunalingit upagassuummata kisiani qangatasuukkt arraagulimaamit (takulugu Ajjinnguaq 5: Inuit Nunanga Niqiniit Usikattaqtiit). Taakkua qangatasuulirijuijut ilisarijaujariaqarmijuttauq pitaqainnariaqtaqtut pijittirutiit ikajuqtaulutit maligiatiguungajunit ikajuutitigut.

Ukiuqtaqtumi taakkua qangatasuulirijit takussautittisimamut akuni–kajusiinnaqtumit angiqsimaniqarninginnit pitaqariaqallarittumit qangatasuukkt pijittirnimit (ilagijallutit Inunnit usillutit, piqutinit, qangatasuukkt aanniajuliriniq, asinginnillu tuavirnatuqlirinimut) nunalinnu Inuit Nunangannit aulaniqtaqtut ajiungittumit ammalu pijarningittuqtaqtunillu pilirivvigilugu. Taakkua qangatasuulirijuijut angijualummit nunamit qangataviqtaqtaqtut amma ikimajut Inuit qattiinnauniqsauullutit ammalu silaup qanuittuuninganut aulatauvattutit. Tamanna ajiungittumit aulattinimut pijariaqtaqtaqtut aqquqtaqtitaulutit qangatavigiqtaqtanginnit kiinaujaliuqpal-liagutigilugit ammalu/uvvaluunniit kiinaujaliurasuarnimut atuqassaungittuni kiinaujaliurasuarutigilugu ukiuqtaqtumit qangatasuulirinimut makimajjutinginnit ilaqarmat qangatasuunginnit atuqtittiqtaqtut inunnut ikimaviullutit ammalu usijjutigillugu piqutinit pijittiqtaullutit Inuit Nunalingit. Qangatasuulirijit aulaningit Inuit Nunanganni akigijaujunut aqqissitittijjutauqtaqtuq piqutinut ammalu pijittirutinit niqinillu, ilangagullu, pijjutigijanga angijukallaujumit akinga aulattinimut ukiuqtaqturmit. Ilagijuummijuuq, taakkua ikajurutiqaqtaqtut katujjinikkut inunnit kamagijassaqarami, suurlu akikinniqsanit qangatautiqatittinimut ammalu/uvvaluunniit utiqittinimut uvvalu akikilligiasimajunit aullaqtittinimut niuviqtaujunit piqutinit ammalu Inuit niqinginnit, tamanna turaagarijaujuq Inuit iliqqusingannit atuqtittinimut ammalu ukiuqtaqtumit niqinginnit angunasunnimut kiinaujaliurutaqtaqtunut.

Namminiq tajjaitigut, Gavamatuqakkut takunnasuungunngimmata Inuit Nunangannit ilagijauluni nunanganni uvvalu Gavamakunnut ilagijauluni nuna avittuqsimaningitigut Kanatami.⁸⁵ Inuit Nunanga ilagijautitaungiinaqtaqtuq amisunit atuagarnit, ilagijauluni qangatasuulirinimut makimajjutingita pijarialinginnit ammalu qangatasuulirijikkut aulanirivattangita makimajjutingit tamanna pitaqariaqallarittunit pijittirutaqattarmat nunaligijattinnut. Namminiqutigijaujut aulanijut qangatasuulirijunit Inuit Nunangannit anginiqpaanguqataujuq nunarjuaalimaamit ungasinningit qangatanirivattangitalu aqqittiasimaniujut, kiinaujaliunimut qanuilinganinga, ammalu naammanaqsimajumi pilirijutissaujut ajurnangittut Kanataup nigianit atuqtaujut atuqtaujunnangimmata tamaani Inuit Nunanganni. Tamanna taimattuuninganut inuunasuarnimut akiliqsuraliit akinginnit akituqtittijjutaujuq, namminiqarnimut akinginnit akituqtittillutit ammalu pijittirutinit kamanimut akinginnit, ammaluttauq ingirrajatuinnarunnarniq ajurnaqtuq usijautittinimut niqiniit taakkunani Inuit Nunanganni Kanatamullu pijariatujuutittigutaujuq. Tamakkua pijariatujuutiit pijjutiqarmijut pituqaruqpallianinginnut makimajjutingit qangatasuulirinimut naittuullutit, siurajaangullutit miivvingit, naammanngiluaqtut miivvinginnit qaumangit, pituqauniqsait uqsuqtauluaqtut supijut qangatasuut, ammalu silanniaqutiqattiangiluarniq ikajurutinut tamanna titiraqtaqatausimattiaqtuq arraaguni anigurataqsimajunit taassumunga Tammaqsimajurniaqtimmarik Kanatami,⁸⁶ Amisuiqsuqtutit qaujisaqattaqsimaliqtut taakkualu ittuukkuvimmi katimajjit ammalu maligaliur-vijjuarmi unikkaaliungusimajut,⁸⁷ Taannalu manna nutaangulaangulluni qimirrujausimajuq taakkunangat Kanatami ingirrajulirinimut piqujaq.⁸⁸

Qangatasuulirijit pijitraqtut Inuit Nunanganni maligiqarmata tunngavigijaujunut taakkuninga atuqtaujunnarningit, qanuqtuurutiqtarunnarnimut, ammalu nalimugitittinimut. Tamakkua tunngavigijaujunut maanna atuqtaqtaqtuq asinginnit Kanatami pitaqariaqallarittunit pijittiqtiujunit taakkununga Gavamatuqakkunnut nalunaiqtausimajunit kikkutuinnarnut piqutiit ilagijauluni aanniaqarnangittuliriniq, ilinniarniliriniq, ammalu tusaumaqattautijjutinut pijittirutiit. Taanna pitaqariaqallarittuq qangatasuuliriniq pijittirutiujuq Inuit Nunalinginnut pitaqatitaujariaqtaqtuq ilaqtaqtuq akitujuuluangittumit ammalu tuvaarijaujunnattiaqtumit inunnut ikimaviujunnaqtuq ammalu usiluni piqutinit, suurlu niqiniit, inuulisauunitit, asinginnillu pijauttautigijarialinnit sunakutinit, kiinaujaliurunnarlutillu ammalu/uvvalu kiinaujaliurutaujunnangittunit aturassaungittunit aqquqtit.

Kippaariktuq 4: Ungasittunut Qangatajuukkut Pijittiqauningitta Ikajuusiangit

Qangatasuulirijunit ikajuutiit akiliqsorialinnut aqqisuqtausimajut ikajurutaulutit taakkua ungasittumiutaujut nunaliit suli tikitauqattarunnaqullugit ammalu akituluangillutit nunagillugit taimaattaug asinginnit Gavamaqarvujunit ungasittumiutaujunit. uuttuutigilugu, Mialigakkut ingirrajulirijikkungit kamajiuqattaqtut pitaqariaqallarittunit qangatasuulirinirmut saqqiqtausimajut taakkua mikinniqsaujut nunaliit ungasittumiittut aqqimatittiviuqullugit qangatasuukkut pijittirarviuqullugit qangatasuuqainnangikkaluarlutit. Taanna piliriangujuq ikajuutiqaqtitaujuq kiinaujaqtigut akiliutissanit qangatasuutitut qangatasuunullu ilisarijauju-tiqaqtunit usijunnarninginnit immaqa 60nut nunalinnut alaaskami ammalu 115 taakkunani Mialigakkut avittuqsimaninginnit tamakkua qangatasuormut pijittiraqtaugajalaunngittut asiagut.⁸⁹ Aasturailiami pilirivvinga makimajjulirinirmut ammalu avittuqsimajunit pivalliajulirijikkungit taimaattaug ajjipaluani kiinaujaqtigut ikajuutini akiliutissanit kiinaujaqaqtittiqattaqtut qangatasuulirijujunit qangatasuukkuvinginnillu makimajjutinginnit atuqtaullutit avittuqsimajunit qangatasuulirinirmut ikajuutiit piliriangujut.⁹⁰ Taakkua tikitaunasuttut piliriassamut ilaqaqtut ikajurnirmut ungasittumiittunut qangatasuukkut kiinaujaliurasuarutau-junnangittuugaluaat kisiani pitaqariaqallarinninganut Inuit amma kiinaujaqtigut makimanasunnirmut pijariaqarninginnut qanuinnngittiaqullugit nunaliit tamakkua pijittiraqtangit, ammaluttaug attarnaluarunni-iqtittinirmut ammalu piusivaalliqtittitausimajunit pijittirarutinginnit piqutinit pijittirutinillu tunijautillugit, suurlu niqitaarnirmut, aanniavimmi kamagijaujutingit, nunaliit titiqqaqtaangit, inunnut ikimaviujunnaqtut qangatasuut. Nuvarjuarnaq-19 amisunut qanimmannaujuq atuqtillugu, Kanatami Gavamatuqakkut, Gavamait avittuqsimajunit aajiiqatigiigutitiliuqsimajut atuqtaukainnarniaqtumit kiinaujaqtigut ikajurutiaqattinirmut anguqatigiigutitujunit taakkununga ukuiqtaqtumi qangatasuulirijujunit qangatasuuqaqtittijiuqattaqtunu Inuit Nunalinginnut. Tamakkua angiqatigiigutitiliangusimajut takussautittijut pitaqariaqallarinninginnit qangatasuulirijikkut aqqiumattinirmut niqiqatittijujunit ungasittumiittunut, qangatasuukkut kisiani upattaqattaqtunut asinginnullu pigijariaqaqtunit piqutinit pijittirutinillu.

Taanna tikitaujunnaqtuq ilangagut saqqittikkut Gavamatuqakkunnit ungasittunut qangatasuukkut pijittiraqtinirmut piliriassamit ammalu qanuqtuurtausimajunit qangatasuulirinirmut makimajjutinginnut kiinaujaqaqtittinirmut. Kanatami ingirrajulirijikkut qaujsaqpalliasimajut piliriassamit asinginnit Gavamaqarvujunit taannalu qimirrujaurataalauqtuq Kanatami ingirrajulirinirmut piqujaq, taanna akuni–kajusijut pilirijutiunngat pitaqaqtut aasturailiami, Mialigakkunnit, ammalu tariup akiani (takulugu Kippaariktuq 4: *Ungasittunut Qangatajuukkut Pijittiqauningitta Ikajuusiangit*), ajjipalungillu asingit pilirijutiujut atuqtautitauju nnaqtut taakkununga Inuit Nunanganni.

Kiinaujaqaqtittinijut turaagaqaqtut piliriaqarnirmut qangatasuulirinirmut makimajjutiqaatinnangiluaqtunut Inuit Nunanganni imaittuujunnangimmat "atausiq naammattuq tamainnut" uttuutigilugu, takilligiatittinirmut ammalu quaqtaqtulitaulutit mivvingit angilanginnut nunalinnut aturunnangimmat nunangata sukkuttianiinninga qanuittuuningalu ajurnarutaummat. Ammalu anginniqsanit qangatasuunit migunnaqsiqullugit anginniqsanit usijunnarlutit (ullumi atuqtaujunit atuluannginiqsaujunnaqtunit uqsualummi supijut qangatasuut) pijaujumalu-annngimmata taakkunani inigijaujunnaqtumit pitaqannginninganut uqquusautillimmit tanna nuqqangattigutau-niqpaujuq amisuni nunalinnit ammalu amisuattigtutit kiinaujaqtigut naammaqattangimmat angijualummit uqsualussanit aturiaqaqattaqtillugit, tamakkualu nutaaminiit niqit akuniungittut piugunniirisuungummata Pivalliatittijariaqaqtut turaangatitaujumit atangiittiaqsimajunit qangatasuukkut ingirrajulirinirmut atuagaliurlutit aqqigiarutimit taanna ikajurniarmat taakkuningatuungittuq niqinik akikillivaalliqtittinirmut usijaujutinginnut kisanittauq Inuit kiinaujaqtigut makigiakkannirunnaqsilutit ikajurniqarluni ammalu niqini surattituinnaqattangin-niqsaulirlutit, niqinit atuinnaqattinriqsaulirlutit, ammalu anginiqsamit Inuit niqinginnit niqiqatittinriqsaulirun-narlutit, anginiqpaamilli inuunasuanirmut akiliqsorialiit akikillivaallirniarmata taimannik.

Piqutirjuat

Inuit Nunalingit ajuqsaqniqaangujut nunalinnit makimajjutinginnit Kanatalimaami takuguttigu asingit nunaqaqqaqsamajut ammalu nunaqaqqaqsamajuunngittunillu nunalinginnit.⁹¹ Angjuutinut nutaanit kiinaujaqaqtittiniq turaangajunit tamakkununga niqiliuqattunut, nirijassaliuqtaulutit, tuniuqqaqtaulutit, niurrugijaulutit, nirijaulutit, ammalu attaumuqtautillugit aulatauningit niqii Inuit Nunangangni pijarialiit taakkua akituualuuniggit akikilligiaqtaujunnaquqsiquillugit inuunasuanirmut akiliqsuraliit, attarnaqtailimatittigiannirlutit, ammalu pivaalliqtitaugiarluni niqissaqattiarunnarniq. Ingirrajulirinirmut makimajjutingit ilagijauluni qangatasuuliriniq ammalu imarmi makimajjutiriniq Inuit Nunangangni kinguvaqsimmata asinginnit nunagijaujunit Kanatamit takulugu, asinginnillu ukiuqtaqtumi Gavamaqarviujunit kinguvanniqaummijut ammalu taakkua pitaqariaqallarittualuullutit tamakkua Inuit Nunangangni niqiqarjusingit (takulugu Kippaariktuq 5: *Inuit Imarmiutaliriniq Qangatasuulirinirmullu Makimajjutiqaattiangiluarningit*). Tamakkua naammangitluaqtut ammalu kinguvaqsimaluaqtut akitturiarutausimallutit ammaluttauq Inuit Niqinginnit Angunasugunnarnimit akitturiaqtittisimajut attarnaniqsauliqtuni (takulugu Ajjinnguaq 5: *Inuit Nunanga Niqini Usikaqtaqtiit Piliriqatigiingujut*).⁹² Nunaliit tamarmiungippata sanajaujunit kiinaujaqtaarialiit, asitaarutissanut, uvvalu aaqqissilutit niqikkuvissarmit pitaqanngittiammarittunit pijariaqallarittunit ammalu niqilirivissanit ammalu uunarninga—aulataujunnaqtumit piqutikvimmit qangatasuukviujunit ammalu tulattarviujunit tamakkua niqii suratuinnaqattarniangimmata iniqattiarlutit.

Pitaqattiangittuq niqinut—turaangajunit makimajjutissanit Inuit Nunangangni, kisiani tamanna pitaqariallarittuq angunasunnirmut, nirijassalirinirmut, niqikkvissanut, niqitaqtittinirmut, ammalu tuniuqqainirmut niqituinnarnit, tamannalu pi jjutauallarittunit ilagijaujuq nutaaminirnit nirijassanit, niqittiavauniqusanit niqini.⁹³ Inunnut—turaangajut nunanginnit niqinginnut makimajjutitaariaqarningit ajjiungittut ammalu kinguvaqsamajjutigijaujuq iniqattianginninginnut niqikkuvissanit illuni tamakkua Inuit illumiuqatigiit pijarialinginnit ammalu inunnut pilirivviujunit, suurluk makua niqini akiqanngittunit aissiqattarviit, ilinniarviit, pairiviit, ammalu nunalinnit quakkuvit.⁹⁴ Taakkua iniqattiarialit niqikkuviqattiaqullugit taqqigalannut niqigijaujunnaqattarniarmata. Tamakkua nunalinnit suviujut illussaqtiaqattangimmijut sunakkutaakkuvissanit, ammalu atuinnaurusaivuijunit, ammalu niritittivuijuunnaqtunit.

Nunalinnit angunasuqattaqtunut makimajjutiqaqtittiniq atullarittuq nunamullu imarmillu pinasuaqattarniujumit ilagijaulutit tulattarviit mikinniqsanut umiarnut, ajjiinginnittunut atuqtaujunnaqtunit illuni pigijaujariaqatut ikajurutaulutit angunasuttuijunut. Ammalu nunamit ilinniarnirmut ammalu kamajjunirmut ilinniarutissanit.⁹⁵ Uttuutigijunnaqtut tamakkua sunakkutinut sunakkutaqarviujut, ilinniarviit, ammalu nunalinnit niqiliriviumut niqinik nirijassarijaujunnaqtunit.⁹⁶ Tamakkua niqilirivuijunit niqitaqtittigiakkannirutauijunnaqtut akuniuniqujarlu niqigijaulutit tamakkua ikajuqtautillugit namminiutiqaqtuijunut ilaujaulutit piliriassanginnut piqutitaajunnaqtut. Inuit Nunanganni, tamakkua kikkutuinnarnut suviujunut makimajjutingit piqutingit taimaattaq pimmaritugijut tamakkununga makimajjutiujunut piqutigijunu atuinnautitaujunut niqinik piruqsiviqutilinnut namminiutiqigijaujunut Kanataup nigianiittunut.

kamagijassanginnit asinginnillu piliriqatigijarmik Gavamaujunit ammalu sanajulirijuijunit piusivaalliqtittigiar-nirmut naammangiluqaqtunit ammalu piqaqtittirnit attarnangittunit tamakkununga ungasittumiutauijunut ukiuqtaqtumit qangatasuuliriviginnit.⁹⁷ Tamakkua assururnarutaujut niqissaqattiarunniqtittigutauvammata pillugu tukiqarmat akittuqsamajunit niqinut anginnit tamakkua makimajjutiujut pitaqannginninginnut nutaan-guniqusanit piqaqtittijunnangimmata, uqsualuttanginniqsajunit supijuni qangatasuunit, atturiaqtittigutaula-qivattut niqiillu piqutiillu akinginnit qangatasuukut kisiani usijaujunnaqattarmata nunalinnut. Taanna nutaangu-laangujuq *Kanatami Ingirrajulirijikkut Piqjangata Qimirrujauninga*, taanna sivumut ukiunut 20-30nut tautugutauluni, qaujijaulauqtuq anginiqaamit assururnarutaujuq ukiuqtaqturmiutanut qangatasuulirijuijunut pituqaruqpallianinginnut ammalu naammangiluqtunit makimajjutiqarmata.⁹⁸ Unikkaaq uqaqsimmamijut qaujijausimaningit tamanna ajjiingnigitauninga niriugijaujunit ukiuqtaqtumiut nunalingit Gavamangillu kamajjunasullutit namminiq akinginnit angijualunnit ammalu pitaqariaqallarittunit kiinaujaqaqtitauijariaqarningit kamagijauullarigialirngata makimajjutingit naammangiluqaqtut, ulurianaqtumiigunnarningit aulattinirmut qanuittuuningit ukiuqtaqtumiutauijut taakkua qangatasuukvingit ajjiingnimmagit kiinaujaliurasuarnirmut niurrutissalutit taimattuammata Kanatami nigianiittut qangatasuulirijuijunit. Inuit Nunalinginnit, qangatasuut miqattaqtut naittunut mivvinnut, quaqtaqtuliqsimmangitunut mivvingit ammalu qaummaqqutiqaarnatit mivvingit

Kippaariktuq 5: Inuit Nunangangni Imarmi ammalu Qangatajuulirinirmut Piqutirjuat Ilakuuningit

Kalaahliit Nunaanni, 14 nunalirjuanganiittut 18ngullutit quaqtaqtuliqtausimajut mivvingit, ammalu 61ngullutit alaaskami mivvingit quaqtaqtuliqtausimallutit, taakkua 6-raaqtiluaqtumit amisuuningit Kanatami qaujimajujunit pingasunit avittuqsimajunit ukuiqtaqtumit Gavamakkunginnit katillugit.⁹⁹ Nuukmi angilligiatittirataalauqtut itijumit tulattarvinganni taannalu tulavviujunnaqtuq umiarjuanut amisunut atauttikku ammalu usijausimajut iniqassaqatitaullutit niuraivimmi, ammalu atausirmit tulattarviqarmijut taanna sanattiaqsimanisaulunit ammalu surattiriinnisaulunilu tamainnilimaaq iluit nunanganni pigijaujunit imarmit makimajutiujunit katillugit tamarmik.¹⁰⁰ Usikattaqtauningit nirjutinir niqiiit asingillu piqutiit taakkunani nunalijunut kalaahlinit ikajuqsuqtauniqattiar mata imarmit makimajutiqaqtittianikkut 95nit tulattarviqaqtutit, mikiniqpaangujuq 33 miitani takinilimmit 3 miita anginilik umiarnut tulassimaviujunnaqtuq.¹⁰¹ Marruuk itijumi tulattarvitaqaqtuq Inuit Nunangannik taakkua kisiani sanajausimajut pijjutiqaqtutit turaangasimallutit ujaranniaqtinut i kpiarjummi mittimataliullu qanigijaani. Inuit Nunanga taimaapaluttauq mikinniqsanut umiarnut tulattarviqangimmata. Atausituaq taima mikinniqsanut umiannut issavviujunnaqtuq tulattarvik Pangiqtuurmiittuq, Nunavut, ammalu Nainimi Makkuuvimillu Nunatsivummi. Taakkua sanajauninginnut akigisimajangit \$85 milian itijumit tulattarvik arraagugalunnut sulit taanna sanajauviaqtuq pijariiqtaunarsurninganit maanna sanajauvilliajuq lqalunni.¹⁰²

qaujimajutiujunit, qangattaqtitausimajunut nunarjuarmit sukkuttianiimmangaata nalunaiqsijjutimit, uvvalu 24nut ikarranut aulainnaqtumit silanniarutiqaangittut. Ammaluttauq pitaqanngiluaqtut qangatasuutiujunumut makimajmutinginnit suurluk qangatasuunut inigijaujunaqtunit uquuninganit-aulataujunit illunit amisuni qangatasuulikviujunit, tamanna niqinut suraigutaulaiaqattaqtuq pitaqanngimmata.

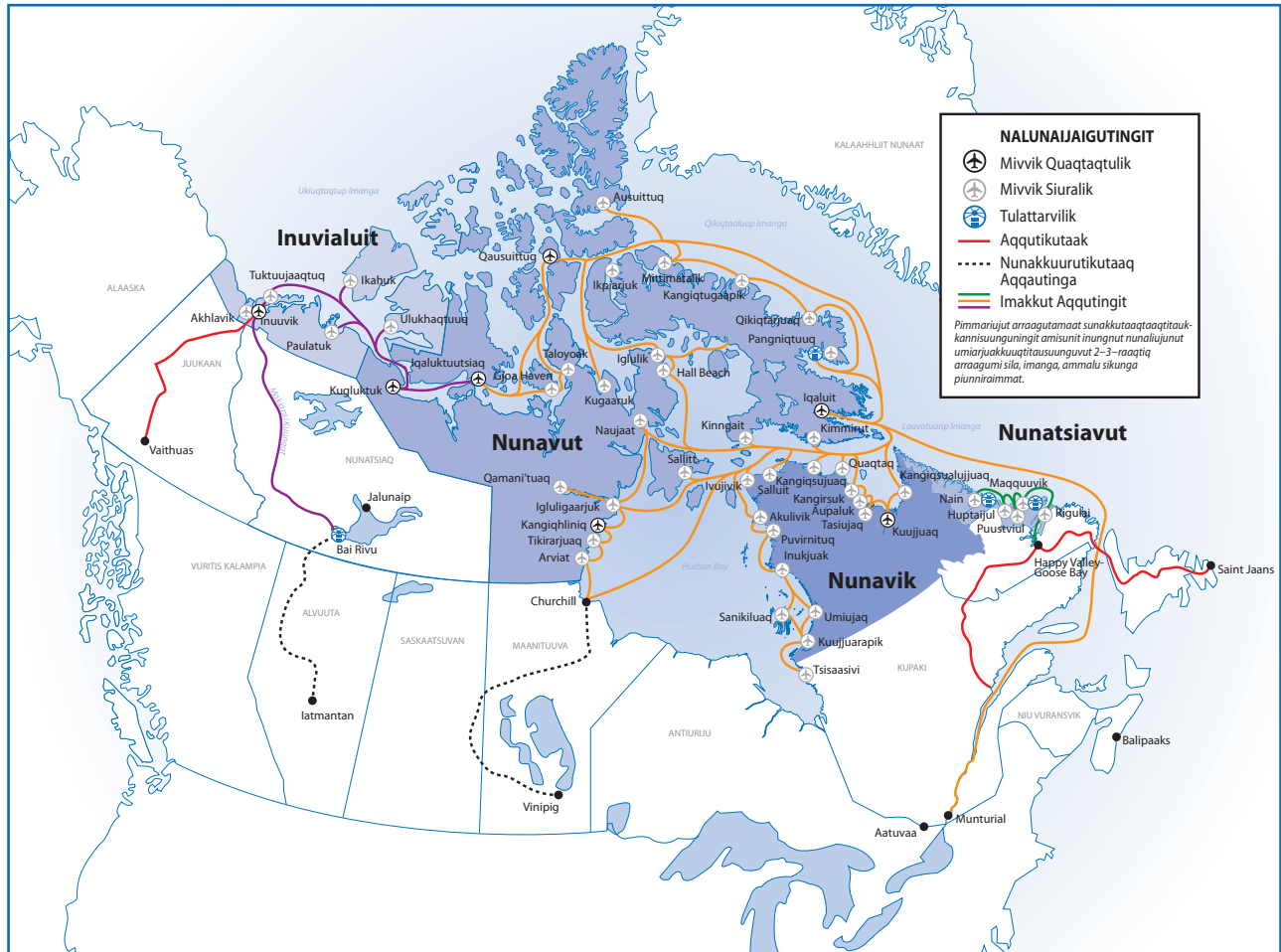
Nunalijullu assurnaqtumiimmijut tulattarviqattianngiluarninginnut pitaqannginninganut. Aujakkut umiarjuaqarnaqsitillugu sikuiqsimaliqitillugu aqputitaqtillugit sikuqaraluaqtillugulu, taakkua nunalit umiarjuar nut kisiani tuvaagasuungummata piqutinginnit usijautittillutit mikinniqsanut kisiani nunaarujjauqattaqtut tulattarviqanngimmata ammalu tulagasuttillugit pijarningittuuqattaqtuq tulattarviqanngimmata, tamannaluttauq akittiriarutauqattarmijut niqinut asinginnulu piqutinut. Angunasuttiit imaniitittillutit umianginnit kisaqtittigiaqattaqtut, tamakkuningaluunniit umiakkuviliuqtausimajunit pitaqanngimmata, ulurianaqtumiiqattaqtut suratuinnariaqarmata silarnilummut.

Maannamut tikillugu, Inuit Nunanganni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuurutiit aaqqissusiisimaliqtuq qanuittuunissan-gannit niqiqattiarnirmut Inuit Nunangangni tamakkualu ilagijauullutit pijjutaujut Inuit niqinginnit niqissaqattianngigutauqattaqtut tautunnguaqtaujunit ammalu qanuiliuriarutauniaqtunit tamanna naamangillarittuq angiq-tausimajariaqanngimmat akituluaqtutillugit niqiqattiarasunniujuq Inuit Nunalinginnit atuqtaugaqsimaliqtuq akuniuluuqtuq. Inuit Nunangannit niqiqattianirmut qanuqtuurutiit taanna unniqsirutissattiauvaujuq katujjinikkut aaqqissuinirmut Inuit piliriqatigiillutit tikiutinasuarnirmut ajjigiinngittunit quliriilqsimajunit Gavamaujuni ammalu asinginnit piliriqatigiingujunit.

Aippanga 2 taakkunani Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuurutiit qanuittuqattaqsimmangaata ilulinginnit takussautittijut kasuqsimaqatigiinnginnit, ammalu tangilimmik qanuiliuriarutiqariaqarnimik aniguijunaqsiquillugit niqissaqattiaqattannginnijut. Nunannguaqtut aqquginiaqtanginnit iluliqaqtuq sanamaninga aaqqisuqsimajuq tasiuqtaujunnaqullugit Inuit tamainnik Inuit Nunanganni, ammaluttauq pitaqapagiiqtut amma saqqipalliajut piliriqatigijaujut, qanuq piliriqatigiigunarmangaata qanuqtuurutiqaqsimanikkut taqqinut sivunittinnit araagunit. Atauttikku piliriaqariaqaratta aniguinasunniarutta tamatuminga aanniaqarnangittulirinirmut kikkutuinnarnit niqiqattianginnirmut saqqijaaqtunit, assuruvijuarutaujuq akuniuluuqtuq atuqtasimaliqtuq nuqqaqtigiaqatutuqaluuqtuni isumaliurutiqaqnikkut qanuiliurutiqigijauniaqtunit. Avittuqsimaninga Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti uqaqsimauttiaqtut quttiniqpaami parnautiliuqullugit qanuiliurutaujuksanit, tamakkiinnik sivuniksami maannamaanguniqsamut ammalu amisunut arraaguuniaqtunut aggitunut, qaujimattiatittigutaugasaqlhuni piujunit Inuit niqiqattiarunniqsaulirniarmata tamainni aanniaqtailimaniqsaululutit qanuittailimaniqsaulirlutillu Inuit Nunangangni.

Ajinnuaq 5: Inuit Nunangangni Niqit Nunalingnuaqtitaugattarusingit¹⁰³

Avittuqsimaninga 2: Sivulliujjauqujausimajut, Pinasuagarijat, ammalu Qanuiliurutaujarialiit

Avittuqsimaninga 2 Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti nalunaijaisimavuq pinasuagarijaujunit ammalu qanuiliurutigijaujarialingnik atuliqtitausingit taakkununga Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuurutiluqtiuatigiiittuqtaqariaqaqtillogu piusivaallirajarmat niqiqattiarunnarningit Inuit nunaluktaangningni. Pillattaangujut Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti piliriqatigiittiarutit pirjuanguvuq kinnguumagijaulluni tamainnut Gavamatuqakkut iqqanaijaqatigijaugiasilirutit niqiqattiarunnanirmuungajunit amisunut Gavamatuqakkut Pilirivvingingnut kamagijaujarialik ammalu Timiqutingingnut. Pinasuagarijaujut ammalu qanuiliurutigijaujarialiit kamagijajarajaqtut turaanganiquaqtunit niqiqattiannginnirmut pijjutillattaangningnik Inungnut ammalu tallimailiqqangatauvut sivulliujjaujarialiit kamagijauqqaariaqaqhlutit.

Sivulliuujjaujarialik 1: Niqiqarusiit ammalu Aanuittailiniq

Atuliqtitaulutit Inungnut Sivukkaqtarutausimajut Niqiqattiarunnaqsiququllugit ammalu Ajuqsarunniqtitalutit Qanuiliurutigijaujut

Qallunarjirngat iliqqusingingnik uqausingingnillu atuliqtitiniqaqsimaningit aaqqiisimavut ullumiujug Inuit Nunangangni niqiqarjusingit atausirmuaqtittisimavut apurutiqaqsimalluni niqiqijaujarialingnik ammalu sivulliu-tiqujarmingnik Inuit. Niqiqarusiit aaqqisuqtauttariialiit inungnut piliriqatigarlutit Gavamakkunnit aaqqigutaujunaqullugit Inuit amisut attuqtaukammaqattaqsimaningitta aksururutigisuungit niqiqattiannigigutauluaqtualuusuut. Tamakkua aksururutiit piqasiujjivut piqutirjuaqanngilualirningit Inuit Nunangangni ammalu piqutirjuaqat-tiarniqsaullutit amisut asingit avittuqsimajut Kanatami, ammaluttauq piunngittukut attuiniqarningit anguna-sunnirmut, akituluarningit inuunasuarluni, ammalu niqiiit akituluarningit. Taimaaksainnarlu, Gavamakkut pivalli-atittijarialiit aturaksauttariajaqtunik pilirianit ammalu niqiqarusiit aaqqisuqsimaningingnik qaangagukkanniq piliriqatigarlutit inungnik atuliqtitauuninganik piliriarjaksammarialuunasuaqtuq ajuqsarunniittinasuarutiusuut. Nalimugiittuqaqtillugu Inuit avittuqsimaurningingnik, Gavamakkut ikajuqtujarialiit ammalu piliriaksaqarlutit aturjuumijaunasuarunnautinik atuliqtitaulutit Inuit niqingit angujausimajut niuvirvini niuviaksaugunnaqsititalutit.

PINASUAGANGIT

- 1.1 Niqiqattiaqattarniq piusivaallirluni aulaniqattiatukut ajuqsalarjaitittigusiujunit aaqqijuaqsimaningitigut
- 1.2 Inuit Nunangangni niqiqarjusingit ajjiliit Inuit niqiqijumajamingnik sivulliujaulutit.
- 1.3 Silamut attuqtaunikaqammagunnaangittunit piqutirjuat ikajuqtuiniqaqtut Inuit niqingingnik angunasuqattarningit pivallianingitigut, Inuit aanniaqtailimatitaujuumiqaqtarlutit ulurianaqtumuunngillutillu, ammalu akituluarunniittitititit inuunasuarnirmik.
- 1.4 Inuusiqarnirmut ikajuutingit naammattut, ammalu aqqtigijaujarialit aturunnarlugit suqquinattiaqtukuluuvut ammalu ikajuqtuqtausimaniqarlutit naammattunit tukisigiarutinit atuinnaumatittijuaqattarningagut.

QANUILIURUTAUNINGIT

- 1.1.1 Sivumuattitaluni tamainni Inuit Nunangangni akituluarjaitittigusiit ammalu ajaurijuaqarluni atuliqtitaujarinaqarningingnut Gavamakkunnit ikajuqtuqtailutillu Inungnuungajunut akingit inuunasuarluni ajjigiittugutaujuumijunit.
- 1.2.1 Iqqanaijaqatigarlutit Inuit–Gavamatuqakkut piliriqatigiittut Katimajingingnit nalimunniqalirniarmata Gavamatuqakkunnit aulataujjutingit niqiqarusingitta Inuit sivulliu-tiqujangit malittaulutit.
- 1.2.2 Ikajuqtuqtailuni inungnut sivukkataqtaujut piliriit makimaqullugit aturjuumititalulitillu Inuit niqingingnik tunngaviliit pivalliajuliriningit.
- 1.2.3 Atuliqtitauluni Inuit Nunangangni atuagaq Inuit Nunangangniinngaaqtut tautugangit atuqtaulutit piliriqatigarlutit Gavamatuqakkunni piliriarnit pijittirarutinillu ilakuuniqarunniittisimajunit ammalu ikajurniqauqtunut Inuit niqingingnik niqiqattiaqattarniujunit.
- 1.2.4 Aaqqiksulitit Inuit Nunanganguangasimajunit niqiiit nirjaujarialit tukimuarutingingnik ammalu/uvvaluunniit turaangajunit ikajuutitaujunaqtunit.
- 1.3.1 Kamagijaalutit piqutirjuaqanngittut attuiniit Inuit Nunangangni niqiqarjusingingnik kamagijaqaluarlutit ingirrajutilirirnimut ammalu angunasuarnirmut piqutirjuangujut.
- 1.4.1 Qaujisaqtaulutit naammattunit inuunasuarnirmut ikajuutiit piliriangingnik.
- 1.4.2 Piliriqatigarlutit Gavamakkunnit Inuit kiinaujjaksaaugujunnariiqutunit amisururiaqtitaujunnangikkaluarmangaata.

Sivulliujaularialik 2: Piqujaliurniq ammalu Atuagaliriniq

Makimajunnaqtumik Inuit Ilaugatautitauqattalirlutit Tamainnut Piqujaqtiguurutaunuit Aaqqigutigijaugajaqtunit

Piliriqatigiittarialiit Inuit ammalu Gavamakut ippigusuttiaqatigiillutit ammalu ikajuqtuqtaulutit Inuit nangminiq-surumaningit ammalu Inuit niqiqarunnarningit qaujimanattiaqullugu niqiqattiarimut qanuiliurutigijauningit aulaniqattiaraluarumangaarmik atuqtaulutit. Gavamatuqakkut piqujangit ammalu atuagaliarisimajangit piusivaalliqittinasuaqtut niqiqattiarimik atuliqtitaujarialiit piliriqatigarlutik inungnik ajjiunngittumik pivallian-iarutiqarasuarlutit. Ammalukkanniq, piliriarijammariunasuaqtuq atuagaqarutingit ajjiunnginningit qaujisaan-gulutit suqqinaqsitauqullugit taikkununga atuqtaulitunut ikajuqtuiniqasuut piruqsainirmut piliriaqasuurnit pitaqarialik ikajuqtauniarmata ammalu aturjuumititunasuarlutit Inuit niqingingnik angunasugutauqattaqtut, niqinik usiluni akingit akikilligiatitaulutit, ammalu ikajuqtuqtaulutit nunalingni ammalu avittuqsimajuni niqinik pivalliatittiniqasuurnik. Nutaat piqujaliurutigijaujut, ammaluttauq asijjiqtaujut ullumiujut piqujarnut, atuliqtitau-jarialillariit piliriqatigijaulutit Inuit piqujat ammalu atuagaralaaliarijusimajut ilakuuningit pitaqalirniarmata niqiqat-tiannigutigijaulisut inungnut. Tamakkua qanuiliurutigijaujut piqasiujjijarialiit Gavamatuqakkut ikajuutiliurlutit ingirrajutinut akingit akiliutauniarmata akikilligiatitaulutillu usijaujutiit, aulataulutit niqit akingitta asijjiluaqat-tarningit, ammalu inuunasuarnirmut akituluarunniirlutit Inuit Nunangangni.

PINASUAGANGIT

- 2.1 Pijunnautigijaujunut tunngaviqarlutit piliriqatigiillutit Inuit Gavamakullu tukimuattittiniqaaqtut pivalliatitauningingnut ammalu atuliqtitauuningingnut niqit atuagangit, piliriangit, ammalu qanuiliurutigijaujut ikajuutiqarasuaqtut Inungnik.
- 2.2 Niuviqpattut sapujjausimaningit aaqqiksimalutit qaujimanattiaqullugit Inuit akituluanngittunit niqitaarunnaqattaqullugit ammalu sapujjaulutit niqit akingit asijjiluaqattatillugit akittuluarniannimmata.
- 2.3 Qangatajuulirijiit ammalu qangatasuulirinirmut piqutirjuangit pijittiraqtut Inuit Nunangangni ikajuusiaqtaaqattarlutit akikilligiatqsimajuuminiarmata ammalu atuagaralaqatigut aulataulutit pijittirallarigaaqarningingnut.

QANUILIURUTAUNINGIT

- 2.1.1 Inuit avittuqsimajunit niqiqattiarimut qanuqtuurutiqaqtittinasuaqattarlutit ikajuqtuulitillu ammalu makimajunnaqtunit nunalingni piliriit ammalu qanuiliurutigijaujut pitaqarlutit akuniujumut kiinaujaqatitauqattarlutit niqitauqullugit nutaqqat, makkuttut, ammalu ilagiit, ammaluttauq niqilirijunnaqsititunasuaqattarlutit.
- 2.1.2 Iqqanaijaqatigijaulutit Inuit–Gavamatuqakkut piliriqatigiingningingnut katimajingit qaujimanattiaqullugi Gavamatuqakkut niqiqattiarimut ammalu ajuqsalarjaitittinirmut qanuiliurutigijaujut upalungajattiaqsimagaluarumangaata ammalu aaqqisuqtaulutit piliriqatigijauningitigut Inuit.
- 2.1.3 Sivumuattitaulutit piqujaqtigut ammalu atuagaqtigut aaqqigutigijaujunnaqtut ikajuqtuiniit Inuit niqingingnik angunasuqattarnirmik ammalu nunalingni niqit niuviaksarijauqattarlutit piruqpalliaqullugit nunalingni pivalliajuliriniq Kamagijaulutit atuagaralaqatigut kigligaluaqattisut niuviaksarijaulutit Inuit niqingit angujausimajut inutuinnarnut pilirivvinut, nirivinnut, niuvirvinut ammalu asingingnut.
- 2.2.1 Qaujisaqattarlutit niqit akingit atuagaliurutigijaksaunngikkaluarmangaata, pigiarutiqarlutit naliiraaraksanit niqittiavaqatitauningit ukiuqtaqtuq Kanatami akikilligiatitausuut niqit.
- 2.3.1 Akikilligiarlugit akituluarningit inuunasuarnirmut ajauriluta asijjiqtausimajumik ukiuqtaqtumut qangatasuulirinirmut piqutirjuanit kiinaujanit atuqtaqarluni
- 2.3.2 Akikilligiarlugit akituluarningit inuunasuarnirmut ajauriluta aaqqijjuqarluni ungasittunut qangatasuukkut pijittiraqtauningingnut piliriarmik aaqqijjut kikkullattaanut nalunaiqtausimajunit ammalu atuagaqtigut ikajuusiaqtaasuut qangatasuulirijiit pimmarinik pijittirasuut Inuit Nunalingingnut.

Sivulliujujaujarialik 3 Piliriat ammalu Pijittirarutiit

Qaujisaangusimajut Nalunairutiviningnik Pivalliatittiniqarlutit ammalu Piliriarnik Pijittirarutinillu Tamakkunungaangajunut Aaqquqarluni

Nutaat qaujisaarijausimanikut qaujjausimaningitta nalunairutingit malillugit piliriaqtaqarialik ammalu pijittirarutinit kamagijaqarlutit turaanganiquaqtut pijjutiit niqiqattiannginningingnut Inuit piqasiutilugi qanuiliurutigijaujut kiinaujaqtigut ikajuutiusuut ajuqsaluaqtunut ilagiinut. Kanatami qanuiliurutigijaujut pivalliaqtigut aqiqarningit inuunasuarluni aturaksaugajaqtut akikilligiarutiit qanuiliurutigijauningit, suurluk taikkua aqqiktausimajut nunavingmi aajiirarutigijausimajuqtigut Inuit–Kanatami avittuqsimajut–angirutingit, pitaqariaqallarittut ajuqsaluarunniirnisauqullugit Inuit ammalu piliriqatigarlutit inungnik pilirialiurlutit aqqisuqtausimajunit pijjutigijausuut niqiqattianngigutunut ammalu pijunnautingit naammattunit niqiqariaqarningingnut aaqquqmatitaulutit. Qanittumut akuniutigijuu tikitaularluni qanuiliurutaularialit atausirmik kamagijjutiqarlutit niqitaarunaqullugit Gavamatuqakktut piliriaggutitigut, pijittirarutingitigut, ammalu qanuiliurutaununit kamagijaqarlutit ajjigiinngittut qanuittuuningit niqiqattianngutigijausuut.

PINASUAGANGIT

- 3.1 Gavamatuqakktut niqiqattiarimut piliriangit ammalu qanuiliurutingit aqqiksimalutit aulaniqattiarlutit piusivaalliqullugu Inuit niqiqattiarunnarningit.
- 3.2 Niqiqattiarimut piliriat pijittirarutiillu qaujisaangusimajuviniit qaujjaujuviniuningitta nalunaiq sisimagutingingnik tunngaviqarniaqput ammalu pijunnautigijaujuq naammattunit niqiqariaqarnimik malillutit.
- 3.3 Piliriat pijittirarutiillu niqiqattiarunnatitigasuaqtut atuqtaujunnarlutit inungnut Inuit Nunangangni.

QANUILIURUTAUNINGIT

- 3.1.1 Aaqqigiqtauluni niqiqattiarimut ukiuqtaqtumi Kanatami qaujisarutigijausimajut qaujjaujuviniuningitta nalunairutingingnik tunngaviqalititaulutit niqiqattiarimut piliriangulirluni piqasiutilugulu ajaurijuqarluni tammaqsimajurniaqtaquqauluni niqiqattiarimut ukiuqtaqtumi Kanatami ikajutirijausuungujut.
- 3.1.2 Qaujisaqtaulutit Inuit atuqpanningit ammamalu aturunnarningit ullumiujuq Gavamatuqakktut piliriangingnik, pijittirarutingingnik, ammalu qanuiliurutigijaujunut piusivaalliqittigutaunasuaqsimajut niqiqattiaqattanirmik.
- 3.1.3 Aaqqujuqarluni Inuit Nunangangni ilinniarvini niritittiqattanirmut piliriarnimik.
- 3.2.1 Ajaurijuqarluni saqqiqtitaugiangarninganik qaujisaangusimajut qaujjaujuviniuningitta nalunairutingingnik tunngaviqatut ajuqsaluarjaiqtittigasuarusirnit piqasiutilugit, taakkutuunngittuugalullu, inungnut kamagijaujumik angirrarijaujunut pulaariaqattanirmut piliriarnit ammalu inuunasuarutiksantit kiinaujaksaniqattiarlutit kiinaujaksaniarmata aqqisuqtausimajunit.
- 3.3.1 Ajaurijuqarluni atuagaqtigut aqqigutiksantit saqqiqtitauqullugit ilakuujut Gavamatuqakktunni, Kanatap avittuqsimajungitta Gavamangingnik, ammalu ukiuqtaqtup avittuqsimaningitta Gavamangingnit piqutirjuat kiinaujaqtigut atuqtausimajut attuiniliit Inuit Nunangangni niqiqarjusingingnik.
- 3.3.2 Ikajuqtuqtaulutit nunalingni niqiqarnimut piliriat, pijittirarutiit, ammalu qanuiliurutigijaujut Inuit Nunangangni.

Sivulliujjaujarialik 4: Qaujimauningit, Ajunnginningit, ammalu Makimajunnarniq

Ikajuqtuqtaulutit Inuit Niqingit ammalu Katujjigusingit Niqinit

Inuit niqingingnik angunasuaqattarniq ammalu tuniuqqaqtausuunguningit pirjuangungmat ilagijaulluni niqiqattiarinmut ammalu Inuit niqiqaqattarningit nammini qamagijauningingnut kisanili angunasuktiit aksummarialuk avviarutiqasuut Inuit niqingingnik pinasuhhlutit ammalu tuniuqqailutit suurluk avati asijjiqattaluarninganut nalunarutingit, naammanngittunit qiniqtiquaqtut paqsaijinillu, ammalu pitaqaluangittut imarmi ammalu angunasuarnirmut piqutirjuanit. Gavamakut ilisaqsijarialiit kasuqsimaluarninganik angunasunnirmik ammalu pijunnautiqarnirmik naammattumik niqiqattiarluni ammalu piliriqtiquariasilutit Inungnik sivumuattitaugajarmata qanuiliurutiksajut ikajuqtuiniqakkanniqtut angunasunnirmik ammalu qaujimanirmik ilinniaqtittijuqarluni angunasunnirmut ammalu angunasuaqtittigutijunit. Tamakkua qanuiliurutigijajut piqasiujjijarialiit aqqisuqtaulutit ammalu ikajuqtuqtaulutit angunasuarnirmut piqutirjuanit ammalu atuliqtitaulutit tamakkua angujausimajut Inuit niqingit niuviangujksamaangugajarningingnut kamagijauqattarlutit pivalliaqutigijaunasullutit. Pilirikanniqtuqarunnarmijut ikajuqtuqtauqullugu inungnut tukitaaqtitausimajunit niqittiavanit niriqtattariaqarningit Inuit iliqqusingingnut ammalu niriqaralingingnut pitaqattarluni. Ammalukkanni, aturuminaqtunit kajuqattiarunnalaqtuujaqtunillu atuagaqtaqarmat kasuqtaugunnarajaqtut taakkunungassainnaq kamagijauqasiujjaugajarmata suurluk ajunngigutajut ammalu amisut pilimmaksarutiks atuinnaumagajarlutit inungnut angunasuktinut ammalu nunalingni aanniaqtailimajulirijikkut pilimmaksaisuut Inuit niqingitta pijutingingnik ammalu niuviaksauniarningingnut niqilirinirmik ammalu niritiaqattariaqarnirmut ilinniaqsaugajaqtunit.

PINASUAGANGIT

- 4.1 Tamainni Inuit piviqarmata angunasunnirmut qaujimaajunit ilinniarlutit ammalu ajurunniiqsalutit.
- 4.2 Inuit niqingit kamagijajut Inuit Nunangangni inungnut attanangittuuvut niriqalutit ammalu pijajunnattiaqhlutit akitularatillu.
- 4.3 Atuliqtitauuningit Inuit Nunataarnirmut angirutingit sanngatittiniqapquq nunalingni avittuqsimajunillu uumajut aulattijingitta timiqutingingnik ammalu sunakkutaaliurvinni pijunnaqullugit angujausimajunit Inuit niqingingnik.

QANUILIURUTAUNINGIT

- 4.1.1 Piliriarnit aqqisuqsimaniqauttiaqtunik ilinniatittigutajunnarajaqtut Inuit angunasuusingingnik ammalu ajunngigutingingnik pitaqattittijuqarluni ammalu ikajuqtuqtaulutit naammattunit ilauqataujuqattarajarninganik.
- 4.2.1 Ikajuqtuqtaulutit inungnungajunit niqittiavanit ilinniarutiksangingnik ammalu uqalimaariuqsagutinit ilinniarvimmiunngittuugaluaq ilinniarviujunillu.
- 4.3.1 Ajaurijuqarluni kiinaujat atuqtuqarluni imarmi angunasunnirmullu piqutirjuanit.
- 4.3.2 Aaqqijjuqarluni inungnungajunit atuagarnit ammalu pilirianit ikajuqtuijut nunalingni ammalu avittuqsimajunit niqiarusiuniaqtunit pilirianit piqasiutilugit angunasuktiit ikajuqtuqtaujutiksangitta piliriangit, nunatuinnarmi ajurunniiqsanirmut ilinniaqtitauningit angunasuktinut Inuit niqingingnik, nunalingni uumajut aulatauniksangitta qanuiliurutigijauningit, ammalu Inuit niqingit akikilligiarutiksangingnut ikajuutinit pitaqarluni.
- 4.3.3 Ajaurijuqarluni amisurniqsauniarmata Gavamatuqakkunni ikajuqtuijutiit atuinnaumaniqsautittinasuasut ammalu akitularjaitittinasuasut Inuit niqingingnik.
- 4.3.4 Sivukkaqtarutigijauluni atuliqtitauuningit nunalingni ammalu Inuit Nunangangnaqtitausuut niqit niuviaksauniarningingnut naukkuuqattarningit Kampanigijajutigut, ammaluttauq Inuit katujjiqatigiigusiqaurningit Inuit niqingingnut ammalu nunalingmi niqit niuviaksauniaqtunit kamaviuvattunut.

Sivulliuujjaujarialik 5: Qaujisarniq ammalu Atuutiqattiarunnarninganik Qaujisarniq

Katiqsuqtaulutit Inuit Niqiqattiarunnarninginut Qaujisaangusimajut ammalu Kajusiniqattiaqtut Qanuittuuningit Nalunaiqtaulutit

Qaujisaqtaulutit niqiqattiarimmut pirjuangungmat atauttimuqtautillugit niqiqattiarimmut qanuiliurutigi-jaunasuqtaut, uattijaulutit ammalu piliriarjauttialraluarmangaata qaujisaangulutit aulaniqattiarunningnut, ammalu sapujjauqullugit Inuit aanniaqtailimaningit. Qaangagukkanniq ullumiujug inungnut sivukkataqtausimajut qaujisaarajat, nutaarnik piliriqatiqakkannirialiit Inuit Gavamaillu, qaujisaqtiit, ammalu qaujisarviit titiraqtauqullugit kasuqsimaningit Inuit niqingingnik angunasunniuvattuq ammalu niqiqattiarunnarniq, uattijaulutit avatimi surur-naqtut ammalu silap attuiniqarningit angunasuarnimut, ammalu ikajuqtuqtaulutit Inuit nangminiqsurunnarningit iqalulirinimut uumajulirinimullu aulattijingit.

PINASUAGANGIT

- 5.1 Inuit niqiqattiarunnarningit qaujisaat tunngaviqauqtut Inuit niqiqattiarunnarninginut sivulliuujjauqjangingnik.
- 5.2 Piusivaalliqittigasuarusiit niqiqattiarimmut inungnut tukimuattitavut piulaarnit atuinnaumajunit qaujisaarnit tunngaviqarlutit.
- 5.3 Kanatami iglumiutauqatigiittut angunasurusingitta ammalu Inuit niqingingnik niriqattarningitta tukisigiarutingit kiglisiniaqtausimajut tukisigiaqtittigutavut niqinut avatilirinimullu atuagaliarjausimajunit.
- 5.4 Inuit Nunangangni Niqiqattiarimmut Qanuqtuuruti qaujisaqtauvuq.

QANULIURUTAUNINGIT

- 5.1.1 Sivumuattitaulutit kasuqtausimaningit Inuit niqiqattiarunningnut qaujisaat ammalu atuagaliarjaujut piliriqatigiinningitigut qaujisaqtiit, qaujisarviit, ammalu kiinaujaqatittisuut timiujut.
- 5.1.2 Niqiqattiaqattannginnirarutinit nalunaikkutanit aaqiijuqarluni pittiaqsimajukkut ajjiqarluni Inuit atuqattaqtangingnik.
- 5.1.3 Inungnut sivukkaqtarutaujut qaujisaangujunnarningit ammalu piqutirjuangit, piqasiutilugit turaanganiliit inungnut nangminiqutigijaujut qaujisarviit, uattijaulutit niqiqattiarunnarniq ammalu attanaqtailimaniq.
- 5.2.1 Qaujisaqtauluni aulaniqattiarunningit niqiqatitaunimut piliriat, atuagangit, ammalu qanuiliurutigijaujut.
- 5.2.2 Niqiqattiaqattanngittut amisuuningit Inuit qaujisaqtaunginnarlutit qanuippitaa qaujisaangatigut.
- 5.3.1 Atuqtaulutit qanuippitaa Kanatami Inuit aanniaqtailimaninginut qaujisaaq nuatauqullugit Inuit niqingingnik niriqattarningitta tukisigiarutingit ikajuqtuiniqarajarmata inungnut isumaliurunnarningingnik piusivaalliqullugit atuagat ammalu piliriat.
- 5.4.1 Uattijuqaqattarluni, piliriarjauttialualuarmangaac qaujisaqtuqarluni, ammalu ilinniaqtauluni atuliqtitauningitta Inuit Nunangangni Niqiqattiarimmut Qanuqtuuruti.

Isulinninga

Niqiqattiaqattannginnialungit inuqutitta akuniulaaq inungnut kikkutuinnarnut tuavirnarutaukutaaksimaliqtuq Kanatamiutarnit. Inuit ammalu tamainni Kanatamiutaujut pijunnautiqarmata niqiqattiaqattariaqarnirmik naammattunit kisanili Kanatami niqiqattiarinmut piliriarmik aqqiksisimajuqanngilaq uvvaluunniit qanuiliurutaujunit tamassuminga pijunnautimi makimatittigutaugasuarutingingnik. Taimainningingnut inuqutivut piunn-gittunit ajiunngilaanit atuqattaqtut titiraqtausimalaangullutit niqiqattiannginningingnik naliannituinnalimaaq nunaqaaqaaqsimajunit Inungnit pivallianiqagtumik nunalirjuarmiutaujulimaarnit. Tamanna aksururutuvuq inuusingit pivallianingillu nalimugiinngittuujariiqitillugit attanaqtumuuqtittigutaukkannilisuungulluni. Kanatap Gavamangit pilmariutittilutit kiinaujanit aturumaniqannginningingnik imarmut piqutirjuanit ammalu qangata-suulirinimut piqutirjuanit ilaakkuungaliqtittisimaliqtuq ajiugunniqtittisimallutit asingit Gavamarjuaqarvuijunit ukiuqtaqtulimaarmi nunarjuarmi, ammalu iksingnannialungit avittuqsimajumi piqutirjuaqtaarialingit niqinik akituluaqtualuuliqtittiniqaqsimavuuq ammalu inuunasuarnimut akitujummariutittisimalluni Inuit Nunangangni.

Atuagaqtaqannginninginnullu niuviaksaqaqtittisuut akitturiaqtittisuut niqiksani inuunasuarnimullu akingingnik aqsaaqsituinnaqtuujaaqhlutit. Sanngattittiniq Inuit namminiqsurunnarningingnik kamagijaqarlutit Inuit Nunangangni niqiqarjusingingnit asijirutaularialik aqqigiqallugit ajiqatittiniqaqtunit Inuit niqinik sivulliu-tiqujarmingnik. Gavamakkut aqqiksuijariialit amisunit qaujisaangusimajunit qaujjaviniit nalunairutingingnik qanuiliuqatiqaqpallialutit Inungnik niqiqattiarinmut piusivaalliqtitauqajarmat ammalu pijunnauti naammattunit niqiqariaqarnimut malittauluni Angujausimajut Inuit niqingit pirjuangungmata Inuit niqiqattiarunnaqullugit piugimmagit ammalu avittuqsimajunit pivalliagutigijaujunnaqhlutit, ammalu angunasugutauvattut aturjuumiqu-jaujariialit ikajuqtuqtaulutillu. Taimaaksainnarlu, Gavamatuqakkut pivalliagutiqariasigialit aturaksaujuruu-jaarniqsanit qanuiliurutigijaujuksat aqqisuqtaviniujut Nunavingmi Inungnut ammalu Kupakimi ammalu sivuliq-tiulutit sivumuattiuksangit akituluarjaiqtitaulutit inuunasuarnimut qanuiliurutausimajut Inuit Nunangangni.

Uigungit

Uigunga I

Niuviaksausuut Niqii Atuinnaumaliqtitaugattarningit Inuit Nunangangni

Taanna nutaaruriaqtitaunginnaraksaq asijjiqtaugattarluni titiqqaq nalunajaisimavug qanuittuuningingnik qanuiliurutigijausuut niuviaksat niqii namunnгааqqaqtausuunguningingnik Inuit Nunangangni piqasiutillugit niuviaksaqasuut niqinik niuvirviit aaqqisuqsimaningit, piqutirjuat, sukuttianiinningit tuttarvingit, niuvirviit amisuuningit, ammalu piliriqatigiinningit usiliqsuijii; arraagutamaat imakkut usikaqtaqattarningitta qanuittuuruulujanganingit piqasiutillugit Gavamakkut piliriaksangit, usikaqtaqtiit, tulattarviujut piqutirjuat, aqqutingit umiarjuat usikaqtaqtiit, arraagu aniguqpalliatillugu aaqqisuqsimaningit ingirraqattarniarningitta; qangatasuukkut usikattarningit niqinik qatausuut qangatasuukkuvillu mivvillu; nunalingni niqilirinimut katujjiqatigiingit ammalu piqutirjuat piqasiutillugit nunalingni quakkuviit niqiqarviit, kuuqarviit, niqaisurviit; inuusilirivattut pilirivvingingnut, Gavamakkut, ammalu iglumiutauqatigiittut; ammalu niuviaksaqasuut Inuit niqingingnik kamagijauningit, niuvirvini qanuiliurutigijat, ammalu iqaluliriniq.

Niuviaksat Niqii Nunalingnuaqqaqtausuunguningit

Inuit Nunangat angirrijauvuq ajjiingittunut niqitaarviit niuvirvuluujangingnut suurluk

- Marruuk avittuqsimajuunnik angijuuk Kuapakkut amisut Inuit ilagijaullutit, atuni Kanatap nigjata nunalipaujangingnik niqitaasuungullutit niuviaksaugajaqtunit, ammalu atausiq qangatajuuqutigiijaulluni ammaluttauq mikinnisaaq Inuvialuit nangminiqutinga Kuapakkut.
- Atausiq amisunut nunalirjuarnut nangminiqutigijaaq Kuapuriisan niuvirviqauqtuq amisunit Inuit Nunalingingni.
- Atausiq Inungnut Nangminiqutigijaaq niuvirvik.
- Qattiinnakuluit ilaakkuungajut niuvirviit.

Ukiuqtaqtumi Kuapakkut Iligiit aaqqittaulauqsimavut 1972-ngutillugu, ammalu 32-ngullutit ilaakkuungajut nunalingni tunngaviliit nangminiqutigijaujut juukaanmi, Nunatsiarmi, ammalu Nunavummi (25-ngullutit Inuit Nunalingit Inuvialuit Nunataarvigisimajangata avittuqsimaninga (ISR) ammalu Nunavut). Atuni nangminiqutigijaujuq marruungnik niruarunnaqtuqutit Ukiuqtaqtumi Kuapakkut Iligiiksakkungita katimajingingni ilangit niuvirviit utiqittisuut ilagijaujuqutingingnut. Amisuuniqsat iligiissakkut nangminiqutingit niuvirviuvut, niuvirunnaqtuggutaullutit tamainni aaqqisuqsimajut niqinik akikinnisautittiniarmata. Iligiiksakkut aaqqisuisuungumijut arragutamaat umiarjuakkut asijauniksangita niqii sunakutaallu aulaningingnik, ammalu nangminiqutingingnik ammalu piliriqatigiasuut usiliqsuivattunik, uqsualuk ammalu gaasi usijaullunilu, ammalu usijauningingsat aulattivahhlutit.

Ilagiissaq timiqutingit Kuapakkut Kupakimi aaqqiktaulauqsimavug 1967-ngutillugu ammalu angilaangulluni nangminiqutigijaaq iqqanaijarvik Kupaki uangnangani ammalu angilaangulluni iqqanaijarviusuuq nunavingmi. Nangminiqutigijaujut ammalu piliriqatigijausuut ilagiissaq timiqutingit Kuapakkut Kupakimi ukuninga kamavattut usiliqsuiniq umiarjuakku, uqsualulirijikkut gaasilirijikkut, ammalu ingirrajulirinimut aulattijingit. Ilagijaujunut nangminiqutigijauulluni ilagiissaq timiqutingit Kuapakkut Kupakimi niuvirvingit kuapait taikaniittut tamainni 14-ngullutit Nunavik nunalingingni.

Staantan katujjiqatigiit Timinga kuapakkuuniraqtauvug nangminiqutigijaaq Inuvialuit Pivalliajulirijikkut Kuapuriisannganut, Inuuvimmiittuq niqinik niuviaksaqasuut Kampaniujuq nangminiqutilik niuvirvini pingasunit Inuvialuit Nunalingingni.

Nuast Viast Kampani niuvirvikku, amisunit nunalirjuanit nangminiqutigijauulluni niuvirviqauqput Kuapuriisaujuq niuvirviit tamainni tisamanit Kanatap Inuit Nunanganiihhlutit, alaasika, Kanatami pingannangani ammalu qitiani Kanatap avittuqsimajungingni, Havaa'i, Vuji, Guam, Mialigat Samua, ammalu Uqquunaqtuni Nunarjuani. Nuatmaat ammalu Nuatun Niuvirvingit amisunit Inuit Nunalingingniikkivut ammalu niuvirviralaaqauqtut (kuikstaap) amisunit Nunavut nunalingingniihhlutit.

Niuvirvik Timinga nangminiqutigijauvut niuvirviit niuvirviqauqhlutit Nunatsiavut nunalingingni.

Ilaakkuungajut niuvirviit Inuit Nunangangni ukuangugivut Niuvirvik ammalu Tullik Kuujuarmi.

Niuvirvinuqqaqtauniaqtunit Upalungaijaiviit

Nuast Vlast Kampaningitta angajuqqaarvinga vinipigmiippuq, angijualuk upalungaijaivik niuvirvinuqtaulaaqtunit piliriviqahlutit ammalu ilagiatqausimajut iatmantanmi, Aatuvaami, ammalu Manturialimmi. Ukiuqtaqtumi Kuapakkut Iligiissat Timingat angajuqqaarvinga qahlutit ammalu niuvirvinut aullaqtaulaaqtunit upalungaijaiviqauqpunilu Vinipigmi. Maannaruluuauqtuq Ukiuqtaqtumi Kuapakkut Iligiissangit angijualummik sirluqtaalaauqtut ammalu qangatasuukkuvimmi Manturial nigittiangani. Ukiuqtaqtumi Kuapakkut Iligiissangit niuvirvinuqqaqtauniaqtunit upalungaijaivvinga Vai–T’ukviimiittuq Manturial pingannangata qikiqtakallaruluani. Staantan Katujjiqatigiit Timingalu sirluq atuluasuunga Inuuvimmiihluni ammalu latmantanmiinnagaqtunit Jalunaip–milu niuvirvinuqtauniaqtunit pisuungullutit. Angijuuq nuna niuvirvik Timinga niuvirvimmuqqaqtauniaqtunit upalungaijaivvinga Saint. Jaansmiittuq umiarjuakkut asijauniaqtunit ammalu Haapi Vaali Guus Vaimiittuni qangatasuukkut aullaqtauniaqtuksamaanut.

Niuvirvini Nangminiqutiqatunit Qangatasuqqatut ammalu Umiarjualirivattunit Piliriatqasuuqungingit

2017-ngutillugu Nuast Vlast Kampaninga niuvirvikut niuvilaqsimajut aantiurijup ungangnanganiittup ukiuqtaqtumi Staar qangatajuuqtingingnik ammalu nutaarmik qangatasuukkuvitaalauqsimajut Taampsan, Maanituuvami. 2020-utillugu, piliriatqatigiittut Ukiuqtaqtumi Kuapakkut Iligiissangit ammalu Kupakimiittut tsaataqtiit qangatajuulirijingit turuunu qangatasuulirijingit piqasiujjilaurmijut sanajausimangingnik Inungnut iksivaqatauviksani katimajuqtauniaqtunit Kuruunu qangatasuulirijikkunnut ammalu Ukiuqtaqtumi Kuapakkut Iligiissangit niuviqtuminiullutit nutaarmik qangatasuukkuvimmi Saint. Hiuvut, Kupakimi (Manturial nigittiakuluni).

Marrutuak Inuit Nunangangni 51–nit Inuit Nunalingingni–inuuvik ammalu tuktuujaqtuq–pijittiqtausuunguvut aqquqtaiqannaqhlutit arraagulimaarmi. Kisianili, pimmarivuuq nalunairlugu tiampstur aqquqtikutaanga inuuvimmu ammatlu inuuvik–tuktuujaqtuq aqquqtikutaanga matuisimakainnaqattasuq qualiqitillugu ukiaksaakkut ammalu upirngaakkut auttillugu ammalu silap asijjirninganut attuqtausaraittumariullutit. Akhlavik pijittiqtausuunguvuq ukiukkut aqquqtilirijausimajumik. Asilimaangit Inuit Nunalingit umiarjuakkut niqiksani niuvianguniaqtunit tikivviusuunguvut, usijaullutit, uvvaluunniit nunaqpasimmi usikattaqtiit qikiqtaralaanguniqsanut aujakkut qangatasuukkuluunniit arraagulimaarmi. Amisut nunaliit pijittiqtausuunguvut 2–3–raaqtig umiarjuakkut arraagumi, amisullu atausiatuq umiarjuqtausuungullutit.

Arraagutamaat Umiarjuakkut Niqitaqtauvattut

Ukiuqtaqtup avittuqsimaningit Kanatamilu avittuqsimaningitta Gavamangit aulattisuut uvvaluunniit piliriaqsuut aajirasuungullutit arragutamaat paniqtunik usijaujksamaanit ammalu uqsualuksanit umiarjuakkut nunalingnuarujjinaqtillugit imakkut usijausuungullutit amisunut Inuit Nunalingingnut. Nalunaijaqsimaningit kikkut usiqattarnimangaata ammalu qangakkut aqqisusimaningit atuinnaumajut qarasaujukut amisunut nunaliujunut umiarjuakkuurviisuut, kalittijinut, ammalu nunaqpasimmi qikiqtakallarulungingnut usiliqsuiqattaqhlutit pijittirasuut umiakkuurunaqtillugit aulaluasuut isulittiliqtillugu juuni tikihhlugu isulittiliqtillugu aktuuvvami ammaluunniit pigiarataammariliqtillugu tisiivva Nunatsiavummi.

Inuvialuit Nunataarvigisimajangata avittuqsimaninga Nunatsiap Gavamangingnit imarmi ingirrajulirijikkut pijittiraqtigit aulattisuut usijauqattarniaqtunit aulataullutit tuktuujaqtumi. 2018-ngutillugu, umiakut usijauqut Qurluqtuq Iqaluktuutsiarlu qujanaaqtaulauqsimavut umiarjuangit, qangatasuukkut paniqtunit niuviaksanit aullaujjingaaqattaliqhlutit uqsualunnulu nunaliujuunnuk akiqalauqsimallutit tamakkua \$4 miliankasammaringnik kiinaujanit.

Nunavut Gavamangit nunalingni Gavamanillu pijittiraqtingit kamagijaqaqput arraagutamaat paniqtunit niuviaksaugajaqtunit nunavummuuqtittisuungullutit. 2019-ngutillugu, Nunavut kanannangata ukiuqtaqtumi usiliqsuijigitta Timingit, Kampanimik angajuqqaqaqtut Jaaliviult, Kupakimi (Manturial nigiqpasiaata pingannangani), usiliqsuiqattairnialilauqsimmat 18-nut tamainni Nunavummi 26 nunalingingni tallimanut arraaguuniaqtunut (Iqaluit, Kinngait, Kimmirut, Pangniqtuuq, Ikpiarjuk, Igluligaarjuk, Kangiqhliniq, Tikirarjuaq, Arviat, Sallit, Kuugaarjuk, Sanikiluaq, ammalu Kuugjuaq–Kivallirmut pijittiqtalutit).

Nunavingmi ammalu Nunavut, piliriqatigiihlutit tisngangnai usiliqsuijigitukiqtaqtumut Timinga, Nunavummi usiliqsuijiit Timinga, ammalu tarramiut ingirrajutlirinirmut Timinga umiarjuakkut niuvirvinuqtuksamaanit pijittirasuut saint–kaaturan–miinngaqtunit (nigiani sijjani Manturiami) 2-3–raaqtig tikisuut nunaliujunut Nunavingmi, ammaluttauq 24-nut nunaliujunut Nunavummi isulititillugulu juuni tikigasuaraninganik Sitipiri qitianut umiarjuakkuuqtittisuut. Tisngangnai Usiliqsuijigitukiqtaqtumut Timinga aulaniqaqsimalirmata 50 arraaguuliqtunut angajuqqaarviliit Kupaki nunalipaujanganik ammalu piliriqatigasuut ilagiissat–FCNQ–kkunni.

Laavatuarmi imangingnut (nunaqpasirmi qikiqtakallannut usiliqsuijiit) pijittirasuut umiarjuakkut pijittirarutaujarialingnik Nunatsiavummut iqqanaijaqatigahlutit Laavatuarmi Imarmiutalirijikkut Timinga (Vuvuat Katujjiqatigiiingit kampaniqutigijaujuq ammalu Nunatsiavummi Imarmiutalirijikkut Timinganut. 2019-ngutillugu, usiliqsuijulirijikkut aulattijingit ilaliujaulauqsimavut, aulaningitta tuttarviqaliglutit Guus Vaimi. Umiqtusuut Guus Vaimi qautamaat kisiani sivataarviunngittumi tamainnut Nunatsiavut nunalilimaangingnut.

Tulattarviit, Mikujunut Umiarnut Kisarviit, ammalu Tulattarvimmi Sunakkutaat

Imarmi piqtirjuangit umiarjuat aulaningingnik atuinnaumatittisuut Inuit Nunangangni pitaqaluaalunngimmat, attuiniqaqhluni attanaqtailimaningingnik ammalu aulaniqattariaqarningingnik tamakkua ingirratitalutit. Nunavummi mikijuutanut umiarnut tulaktarvingitta unikkaanga¹⁰⁴ uqaqsimavut Nunavut Gavamangit piliriaqarmata aqqiksuivalliallutit iqalulirinirmut tulaktarviksanganik piqtirjuanit Pangniqtuurmi, kangiqtugaapik, Qikiqtarjuaq, mittimatalik, Igluligaarjuk, Naujaat, ammalu Kuugaarjuk Pangniqtuuq Inuit Nunangangni mikijuutanut umianut tulaktarviqaliglutit, Kanatami Gavamakkut ikajuqtuviniullutit \$40.5 miliannik Kiinaujanit tallimanut arraagunut (2009-2013) sanajauksarilauqsimajanganut. Ukiuqtaqtumi (attuqtausiluanngettut) aqqutiksangit piliriaq, iqqanaijaqatigiigutaujuq piliriaq aulataulluni Aatuva silattusarvirjuangingniittunut ikajuqtaullutit Kanamita sijjasuqtikkut ingirrajulirijirjuakkullu Kanatami, nalunajaisimavut angunasuvviusuunit, qanuqtuurutinit qanuq aivautigijauniannngimmata umarmi umiat umiarjuallu. Ajjigiinngittut nunalingni unikkaaliarijausimajut atuinnaumavut maanna (uuttuutigillugu Ikahek). 1998-mi pigiaqtillugu, imarmi piqtirjuat sanajaulauqsimavut tamainni 14-ngujunit Nunavik nunalingingni. Amisut tamakkua piliriat nutaaruriaqtitalauqsimallutit (2006-2010) umiarjuat aulaningit aturunnagullugit piqtirjuanit ammalu asingit nunalingnut pijaujariialiit atuqtauqattaqullugit. Kisianili, amisut tamainniunngikkutit piqtirjuat kiinaujaqtigut aturviujarialimmariuvut.

Qangatasuukkut Usiliqsuiniq

Kiinaujaliurasuaqtutit Qangatasuukkut Usiliqsuisuut Pijittiqhlutit

Kiinaujaliurasuaqtutit qangatasuukkut usiliqsuisuut pijittirasuut Inuit Nunangangni piqasiujjivut avittuqsimajunit qangatajuulirijiit: Akhlak qangatasuulirijingit Inuvialuit Nunangangni, Kalmiur Kivalliq Nunavummi, ammalu qangatasuulirijiit Vuariaalis Nunatsiavummi ammaluttauq asingingnut avittuqsimajunuusuut pijittiraqtiit Inuit qangajuungit ammalu Kanaitian Nuat. Amisuuningit qangatasuukkuviit Inuit Nunangangni naittunit mivviqaurmata siuraulluni kigliqaqtummariujut, pitaqarutit, uqquunarninganut aulatausuut usijajut tuqquivingit ammalu tuqquivijunnaqtut usijausimajunit qangatasuukkuviit taimaitillugit anginiqsani nunalipaujani.

Nunalingni Niqilirinirmut Katujjiqatigiit: Nunalingnut Aulataujut Quakkuviit Niqiqarviit, Kuuqarviit, Niqaisurviit

Arraaguurataaqtunit, Nunavut Gavamangit Pivalliajulirijikkut Ingirrajulirijikkullu Pilirivvia kiinaujaqaqtittiqat-talilauqsimajuq nunalingni quakkuviit piliriaqauqhlutit Tikirarjuarmi, Qikiqtarjuarmi, Ikpiarjuk, Mittimatalik, Talurjuaq ammalu Arviani Inuit niqingit tuniuqqaqtauningingnut piliriangagut. Amisummariugivut uuttuutikkanniit nunalingni quakkuviit piliriangit Inuit Nunangangni ammaluttauq nunalingni qanuiliurutigijajut suurluk niqaisurviit ammalu nunalingni kuuqarviit. Nuluq piliriangalu kjusiniqainnaqtuq aqqisuqtausimajuq tukisigiarutitaqakanniliqullugu atuinnaumajunit nunalit qanuiliurutingingnik Inuit Nunangangni pimmarialungmik kamagijaqasuullutit Inuit niqiqattiaqattannginningingnik.¹⁰⁵

Silataani Niuviqpattut Tikisaillutit¹⁰⁶

Silataani niuviqpattut tikisaillutit qanuiliurutigijajut piqasiujjijut tikisaillutit niqittivaqarnirmut ukiuqtaqtup Kanatami atiliuqtausimajut sunakkutaqaqtittijiit inuusilirijikkut pilirivvingingnut, Gavamakkut qanuiliurutiqarniaqtiillugit, ujaranniarvinut, ammalu iglumiutauqatigiittunut, ammaluttauq tikisaillutit niqittivaqarnirmut ukiuqtaqtumi Kanata aqqigutigisimajangit silataaniittut.

Kiinaujaliurasuaqtutit Inuit Niqingingnik Niqilirivattut, Niuvirviit, ammalu Iqalulirijikkut

Kiinaujaliurasuaqtutit Inuit niqingingnik niqilirivattut Nunavummiiluaqtut ammalu piqasiujjijut Qitirmiut Niqingit Timinga, Iqaluktuutsiarmiihluni; Nunavummi Pivalliajulirijikkut Kuapuriisannga kampanigijajuuq, ammalu Kivallirmi Ukiuqtaqtup niqingit, Kangiqhlinirmiittuni, Nunavummi Pivalliajulirijikkut Kuapuriisannganut Kampaniqutigijajuummijuuq.

Nunavut tariungani silataani Inungnut aulataujut iqalulirivattut piqasiujjivut Papiruuq Iqalulirijikkut, Tikirarjuarmiittuq, Nunavummi Pivalliajulirijikkut Kuapuriisanngata nangminiqutinga, aulattisuuq iqalulirivimmi nunalimmiunut iqaluktavinirmik ammalu maktaalirivattut. Ukiuqtaqtumi iqalulirijikkut Iligiit, katujjauulluni nangminiqutigijajuuq Ausuittuq, Qikiqtarjuaq, Qausuittuq, ammalu Ikpiarjuk uumajurniaqtikkut katujjiqatigiingingnut ammalu nunalingni papattijulluni, nangminiqutiqarmijut Suvak ammalu Kivuuq1 Iqalugasuaruti umiaq qaliralinriarutausuuq Nunavummi imap silataani, Kanatap kanannangata imangani qaliralinriaruungullutit, ammalu uugarniarutausuungulluni. Pangniqtuup Kangiqtualuani Iqalulirijikkut Pangniqtuurmiittuq, nunalingmiutaujunit nangminiqutigijaaq kampani niuviarjaulauqsimajuq Nunavummi Pivalliajulirijikkut Kuapuriisannganik arraagugasauliqunit.

Ukiukkut Nunavup iluani imangani qaliralinniappattut iqqanaijaqtiliit ungataaniittunit 80 iqalugasuarnautillugu iqalulirivimmi iqqanaijaqtigasuut, Pangniqtuurmi kangiqtualuani iqalulirivik makimajunnasuuq (umianga) aulattiluni aujakkut qaliralinniarutaulluni kuutataaraimmata. Pangniqtuup Kangiqtualuani Iqalulirivikkut nangminiqutiliit aulattisuut Pangniqtuurmi iqalulirivinganik, iqalunnik qaliralinnilu irravijjaivik agguivillu, tisamaujuqtunit ullulimaaq iqqanaijasuunit iqqanaijaqtalik ammalu 30 ullulimaaq iqqanaijaqattaqtunitit iqqanaijaqtigakainnasuut nunalimmiutaunuit. Pijittirasuungungmijut Nunavup silataani imangani qaliralinniarutauvattunit.

Qikiqtaaluk Iqalulirijikkut Kuapuriisannga Nunavummiikkivuuq ammaluttauq Nataarnaq Iqalulirijikkut. Qikiqtaalummi Iqalulirijikkut katujjaugatiippuuq tallimanut Uumajurniaqtikkut Katujjiqatigiingngnut Qikiqtaalungmi Nunavummi: Pangniqtuuq, Amaruq (Iqaluit), Mittimatalik (mittimatalik), Majukalik (Kimmirut), ammalu Namautalik (Kangiqtuugaapik) ammalu nangminiqutiqarmijut aulattisuullu marruungnik quakkuvingnik iqqarmi iqaluttaviniujunit ammalu atausirmik quakkuviliit nulujjiqtaviniujunit iqalungnut. Qakippaallirutigijat kiinaujat kiinaujaliurutiqarutauniaqtunit Nunavup silataani imangata iqalulirivattunit atuqtaukkannisuut nunaliujunut katujjaugatiittumut Qikiqtaalummi iqalulirivikkunnit.

Ukiuqtaqtumi Iligiit Kuapuriisannga (Iqalulirijikkut), piqasiujijut tallimanit Inuit Kuapuriisaqutingingnik piqasiujijut Makivik Kuapuriisannga, Qikiqtaaluk Kuapuriisan, NGC, Unaaq Iqalulirijikkut (katujjaulluni tigumiaqtaummijuuq Kupaki ammalu Makivikkunnut), ammalu Tuurngait Iqalulirijikkut Kuapakkungit. Nuluaq Iqalulirijikkut ammalu Piqalujaaq Iqalulirijikkut atuni Inuit (Nunatsiavummi) nangminiqutiqalaangujut tigumiaqtiuniquaullutit.

Uigunga Pi

Kalaahliit Nunaanni Atuagaralaangit Inuit Niqingit Angunasuttauqattarningitta Niuviaksauniarningingnut ammalu Namunngaaqqaqtauqattarniarningingnut

Anginiqsani Kalaahliit Nunaanni nunalingit suurluk Nuuk, Sisimiut, ammalu Ilulissat Inuit niqingit atuinnaumasuut niuviarijaujunnaqhlutit marrutigut: niuvirvini, niqilirijauvattut Inuit niqingit niuviangullutit angunasuktinit ammaluttauq aullaqaqtittisut Inuit niqingingnik niqilirijausimajunit puuqqaqtausimajunilla angijuutinut niuviaksaqsuunut, uvvaluunniit Inuit kikkutuinnait upagunnaqtangingnut niqitaarvimmut, Inuit niqingit atuinnaumasuungullutit niuviarijaulutit angunasuktinit iqalugasuaqtinilla.

Amisunit niuviaksaqsuut angijuutanit Inuit niqingingnik akingit aaqqiktausuut Kalaahliit Nunaatta Aalisaqtut Pinaqtullu Katurviat, Kalaahliit Nunaanni angunasuaqtiit iqalugasuaqtiillu juuniangit kiggaqtuisuut 70-nit nunalingni katujjiqatigiini imannapaluk 2000–nit laisansiqaqtunit ilagijaujuqutiliit. Tamakkua katujjiqatigiingujut kiinaujaqqtitausuut taaksistigut niuviangujunit Kalaahliit Nunaatta niqingingnik. Inuit niqingit niuviaksautillugit akingit aaqqiktausuut niuvirvinut niuviqtuviniit Inuit niqingingnik angunasuaqtinit uvvaluunniit iqalugasuaqtinit uvvaluunniit atuni angunasuktinit niuviaksaqsuut angujavirinimik iqaluktavirinimilluunniit taikkununga niriqajagtunut iglumi silamiluunniit niuviaksaqqlutit. Inuit niqingit niuviaksarijausuungungmijut angunasuktinit iqalugasuaqtinut pijumajunut inungnut.

Angujaviniit Inuit niqingit ammalu niqilirijauningit Inuit niqingit niuviaksauniarlutit aullaqtitaavanningit aulatauvuq Kalaahliit Nunaanni taakkununga Kalaahliit Nunaatta Gavamangingnut, ammaluttauq nunalingni Gavamangingnut. Angunasungniq ammalu iqalugasungniq laisansiqaqtunut pijausuut taikka kiinaujaliurumajut avvangit arraagutamaat kiinaujaksaarivallunigut angunasuarlutit iqalugasuarlutilluunniit ammalu pilimmaksaqsimagiirutit ammalu nalunaikkutaqarlutit salumajumik niqilirijunnarnirmut iqalulirijunnarnirmulluunniit, tuqquilutit, ammalu niuviaksaqarlutit angujavirinimik iqaluktavirinimilluunniit. Kalaahliit Nunaatta Gavamangit aulattisuut ammalu atuliqittisuut pilimmaksaqsimajariaqarnimik ammalu nalunaikkusiqsimajariaqarningingnik ammalu angunasuktimmariit iqalugasuaqtimariillu aturialingmingnik, ammalu nalunaijaqsimaqtunik atuagaralaqasuu ammalu nalunaikkutaqariaqasuu angunasuktiit kuutataarunnaqullugit ilangingnut nirjutinut.

Atuni angunasuktiit iqalugasuaqtiillu pijariiqsijariaqasuu salumajumik ammalu iqalulirinimik ammalu niqilirinimik niqilirijunnarnirmut nalunaikkutarnit niuviaksaqarunnaqullugit angujaviningit iqaluktaviningillu niqilirivingmut iqalulirivinnullu, nirivinut, niuvirvinut, uvvaluunniit niuviaksariqullugit angujaviningit iqaluktaviningillu niuvirviusuunit. Angunasuktiit ammalu iqalugasuaqtiit nalunaikkutaqtaqtitausuunguvut nunalingni Gavamangingnut ilinnariaqalauqtillugi aulataujut piliriqatiqaqhlutit KNAPK–kkunnut. Nalunaikkutaqarialiit angunasuktiit ammalu iqalugasuaqtiit niuviaksaqarunnaqullugit niqilirivinut, niuvirvinut, aanniarvinut, ilinniarvinut, ammalu inungnut kikkutuinnarnut. Tamakkua niuviaksat taaksiiqariaqasuu taaksiiqaititillutit Kalaahliit Nunaatta Gavamangingnut.

Kalaahliit Nunaatta Gavamangit uattisuut ammalu atuliqittisuut salumajunit niqilirijariaqarningingnut malittaujarialingnik suurluk iqalulirinirmut ammalu niqit kamagijauningit niqiliriviit iqaluliriviillu ammalu nalunaiqsisuungullutit qanuittunit nirjunitit niqilirijaujunnarajarmangaarmik naliannituinnaq niqiliriviumik. Nunalingni Gavamakkungit sanasuut ammalu aulattillutit iglup iluani silamilu Inuit niqingit niuviaksauniaqtillugit ammalu uattitsu ammalu atilqitillutit malittaujarialingnik piqujaqtigut Kalaahliit Nunaanni salumajunit niqilirijariaqarningit iqalulirijaujarialingillu niqilivinni iqalulirivinnillu ammalu niuviaksaujunit. Kalaahliit Nunaatta Gavamangit aaqqiisuut iqaluktaujunnaqtunit angujaujunnaqtunilla kuutangingnik niuviaksaqqtittisuunut angunasuktinut ammalu iqalugasuaqtinut, ammaluttauq aturniaqtaminut angunasuarluni iqalugasuarlunilu.

Angunasuarutausuut kiinaujaqtigut akikilligjaqtitauvanngilat Kalaahliit Nunaanni kisanili angunasuaqpattut iqalugasuaqpattullu pisuut aittuusianit piqutirjuat iqqanaijaqtigjaqtitaullutit ammalu aulataullutit Gavamakkunnut. Nunalingni Gavamait Kalaahliit Nunaanni uattisuut pivalligutigijauningingnik ammalu aulatauningingnik.

Amisunut atuutaujunnarluni iglup iluani silamilu Inuit niqingit niuviaksaqarvingingnut. Sirmiqsuuq nunalingat uuttuutigillugu, piqasiujjijuq nuuk nunalipaujangat, iglup iluani niuviaksaqarvik nunalipaujap tuttarvinganiippuq laisansilingnut angunasuktinut iqalugasuaqtinullu atuqtaujunnasuuq niuviaksaqarlutit iqalunnik upalungaiq-tausimajunit ammalu niqinit, kiinaujat ilangit atuqtaujarialit aulatauqullugit tamakkua iningit taaksisniinngaaqtut nuataviniit niuvianguningingnik Inuit niqingingnik niuvirvingingni. Kingulliq niuvirvik taikaniippuq nunalipaujap tulaktarvinganit aaqqigjaqtaukalaurmat taanna titiraqtautillugu. Taanna titiraqtautillugu, Inuit niqingingnik niuvirvilluataujuq nuungmi qakigutiksaliunngittuuvuq pilirivvik, akingit aulatauninganut aaqqiumatitauninganullu iglup tulattusarvimmi kiinaujat isiqpalliajut nuatasuut taaksijailutit niuviangugaangat Inuit niqingit laisansilinnut angunasuaqtinut ammalu iqalugasuaqtinut atusuut niuvirviumik Inuit niqingingnik niqitaarvimmi.

Uigungat Ti

Nalunaiqtausimajut Qaujisaqtaulauqsimaningnut Inuusilimaarmut Saqqisimaningit Inuit Kikkutuinnait Aanniaqtailimajungingniingaaqtut

Angirrami pulaariaqtauqattaqtut Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimatititauningnut piliriaqaluaqtut ikajuqtuillutit singaijunit ammalu/uvvaluunniit imirataaqtunit ammalu piarangingnit aulaniqattiatukkut atuutaugunnarivuuq ikajuqtuilluni aanniaqtailimaqullugit, qanuittailimaqullugit, ammalu nangminiq makimajunnaqullugit kiinaujjak-saluannigittut, sivulliqpaamik qiturngaqariuqtut ammalu qiturngangit. Isumagijaugaluaqluni tamanna piujuulariangat Kanatami Mialigarnilu, angirramut pulaariaqtauqattarningit tamainni qiturngaqtaariuqtut ammalu qiturngangit pingasunit ukiulit tungaanilu atuqtausimaqattaqpuq aanniaqtailijulirinimut aulattijunit tianmaakmi 1930–minit ammalu aqqiksininga pijariakittuq aanniaqtailimajulirinimut aulattigusiulluni asingingnik tariup akiani nunalirjuarnit, suurluk Vinlaan, Jaamani, ammalu Niatulaans.¹⁰⁷ Angirrangngnut pulaariasuut pinasuagaqtauvut aanniaqtailimanimut ilinniaqtittigutaullutit, aanniaqtailimatittigutaullutit, ammalu inulirijutaullutit ikajuqtat nutaqqauniqsanut angajuqqaanginnullu ammaluttauq aanniaqtulirinimut pijittirarutausuungullutit piqasiutillugit kiinaujanit kiinaujaunngittuugaluarnit ikajusiaqtaattittisuut, igluksaqat-tiaraluarంగాat qaujisausiullutit ikajuqtuillutit, pairivirinimut pijittirarutaullutit, ammalu inulirijajju-taullutit atuqtaujariaqaraimmata ilagiinut. Angirrami pulaariaqtauqattaqtut aqqiksimanituinnarigivaa aanniaq-tailimajulirinimut aulattijutaulluni anginiqsani Kalaahliit Nunaatta nunalingingnik, aanniasuqtiit pulaariasuut iglumutarnut tamainnut qiturngaqtaariuqtunut ilinniaqtittinasualluaqlutit ammalu ikajuqtuillattaarasuaqlutit ilagiinut.

Uuttuutiugivut tamakkuninga ajjingingnik piliriarnit Inuit Nunangangni pitaqurningingnut. Ilagiilluta (ilagiilauqta) nunalingni tunngavilik piliriaq nunavingmi qanuiliuqtittinasuattut ammalu ikajuriasigasuarutiit qaujimatitittinasuaqlutit aanniaqtailiningit ammalu qanuittailiningit nutaqqat ilangillu. Piliriaq piqasiujjijuuq niqinut akikilligiarutinit niuvirunnaqullugit niqittivanit niuvirvini singaitillugit ammalu imirataaqtuviniutillugit, ammalu attuiniquakammattailimatittigutaunasuaqtut niqiqattiannginnimik anaangijajunut qiturngangingnullu. Akikilligiarutiit niqinut tuniuqqaqtauqattarningit amisunit piviqaqtittigutausuungugivut ikajuqtuqtaulutit ammalu ilinniaqtitaullutit piulaakkut nutaqqat piruttiarlutit ammalu piusivaallirlutit tamainni aanniaqtailimaningit. Nunatsiavut Gavamanga iliqqusirnuungattiaqtunik aulattitiamijut Kanatap avittuqsimaninga taikani aanniaqtail-imalutit pigiarutiqaqtittinimut inuusimik pilirianganik. Piliriaq akiqanngittuq ammalu nangminiq ilauqataujumagutit ilauqataujunnaqtut Inuit ammalu kanngunaqtuutitausuut tukisigiarutingit ilagiit Nunatsiavummi qiturngaliit inuurataaqtunit tikiqhllugit tallimanut arraagunut nutaqqangit ukiulit.

Aanniasuqtiit–Ilagiit Piliriqatigiinnik qaujimajauttialaanguvuq ammalu qaujisaqtausimallutit aanniasuqtiit angirrani pulaariasuut pilirianga Kanatami Mialigarnilu, tamakkua qanuiliurutigijajut taututtauningit inungnik kikkutuinnarnik aanniaqtailimatittigutaummata. aqqisusqtaulauqsimajuq Mialigarni, atuliqtitauulluni 46-nit Mialigat avittuqsimaningingnik, ammalu atuliqtitaugilluni qaujisaangullunilu Vuritis Kalampiami ammalu aantiirijumi, asingillu Mialigap silataani Gavamaqarvuijunut qaujisaangulluni Ajjipalungit qaujisaangulauqullugit qaujijaviniit nalunairutingit atuqtaullutit angirramut pulaariaqattariasiniit attanaqtumuurnnaqtunut inungnut, suurluk isumagijaqattiarniq piararnik angirrami pulaariaqattarinimut piliriaq aqqisusqtaulauqsimagivuuq jajjul silattuqsarvirjuanganut,¹⁰⁸ Ammaluttauq pingasuiliqqangajut P–piujut Inunnguininimut Piliriaq, atusuut taakkuningaksainnaq kamagigiarijjusirnit piujumikkut inuusilimaq atuutattiarunnaqtunit nutaqqanut sivuniagut ammalu taimaallattaq ikajuriasijjutaulutit.¹⁰⁹

Piulaakkut iliqqusirijauvattut Kanatami Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimajulirijikkungitta Timinga malihhlutit aulataujut sivuniagut isumaksaqsiruratauqqaaratit nalianguniarmangaarmik uuttuutigijaujut takuksautittivut ilauqataujut amisunit ikajuutausuunguningingnik piqasiutillugit nutaqqanit aanniqtirinnginniqausuut ammalu ikisingnainnginniqausuut, singainnginiqsauullutit kinguniagut, anaanagijaujuq iqqaqtugaksannguqtitauunnginniqausuuq, ammalu nutaqqat iqqaqtugaksannguqtitauunnginniqausuullutit ukiuqaqtillugit 15-nit.¹¹⁰

Akingit aulattiluni Aanniasiuqtiit—Ilagiit Piliriqatigiingningitta ajjigiinnginniqaqtut ajjigiinngittunit Gavamaqarvijuunit; kisanili, piujukkut kiinaujaliurasuarnimut akituluarjaiqtittisimaningit utirviuningit kiinaujanit atuqtaujut sivuniksami akikininqsauliqtittisimajut Gavamakkunnit akummarialuk. Qaujisaangusimajut akingit—ikajuutiqarningit ikajuriasijuviniuningingnut kamagijausimallutit 2005-mi qaujijausimavut akilirialit akiliutaulauqtitillugit ikajuutiqarunnarmat inuuqatigiittunut Mialigat kiinaujangitigut \$34,148 (2003—mi kiinaujangitta sannginingit) attarnamuurunnaangujut ilagiit pijittiqtaviniit, atunnginiqsauliqhlutit kiinaujanit nuaksimajut Gavamakkunnit, nalimunniqannguaqtut imannanit atunnginiqsautittisimajut \$5.70 utiqtitauullutit tamainni atausiq kiinaujaq atuqtaviniujuq.¹¹¹

Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimaliqtitaugiarjuuningit aqqqsuqtausimallutit angajuqqaarijaujut inunnguit-tiarunnaqsiliqullugit ammalu makimajunnaqsittiarunnaqsilutit kiinaujjaksannginiqsanut angajuqqaarijaujunut ikajuqsimagunnarivuuq isulittitaulutit atuliqqittaujuualuusut suurluk aksuruluuqut, aanniluaqsimajut, ammalu ajuqsaluaqtunit. Tamakkua ikajuriasigutigijausimajut taimaiksivavut, ilangingnut, aulaniqattiaqsimajuujaria-ningingnik nalunaiqtausimallunilu tamanna ikajurlutit aanniarnannginniqaustittillutit ammalu nalligusunnikkut piruqsainiqsauliqhlutit iglungit nutaqqanut ammalu ikajuqtuiniqaqsimajut ajurunniiqhlutit nangminiq aulattigunnaqsittianiqsaulisuungummingmata angajuqqaarijaujut. Tamakkua ajurunniiutigijaujut iqqaanaijarvinut atuqtaugunnaqsissimasuungummingmata ammalu ilitausimajariaqhlutit kajusiniqattiaqullugit asingingnik aturialingmingnik inuusirmik. Angajuqqaarijaujut piruqsajuviniujuksaujuugaluaq aksurunaqtunit, aannitiqtauvahhlutit, uvvaluunniit qanuittumik igluqarniariaksaq nalunaqtumiiqattarnikuvinulutit tamakkua aksururu-tiqakkajunniqsait inunnguinuqaqtillugit uvvaluunniit asingingnik aksurunaqtumiittuviniujuksaujuugaluaq angirrami iqqaanaijarvinillu. Ikajuriaqtauningit ikajuutiqasuut innarnit makimajunnaqtiksallaringingnik piqasiu-jjivut ilitauvattut parnallutit, nangminiq aulattigunnaqimut aturlutit, ujjiqsuttianiqsaulutit ammalu asingingningaaq atungaarunnarlutit, ikajurunnaasuut ajuqsaluaqattalisuut kinguvaarijaujunut nuqqaqtittigutau-suungulluni ammalu akuniujumut inuusirmut piujukkut attuiniqalisuut innarnut ammalu qiturngangingnut.¹¹²

Nalunaijaigutingit

- 1 2007–2008-mi Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaq nalunaiqsittillauqpuq Inuit iglumiutauqatigiittut 62.6%-ngujut niqiqattianngiluaqattaramik 7.7%-tuinnautillugit Kanatamiutalimaat asingit iglumiutauqatigiittut. 2007–2008-ngutillugu Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaq piqasiujjilauqsimangmat ilauqatautitaullutit Inuit iglumiutauqatigiittut Inuvialuit Avittuqsimaningani, Nunavut, Nunatsiavullu. 2004 Nunavimmi Aanniaqtailimajulirinirmut Qaujisaq (Qanuippitaa?) kamagijaulauqsimavuuq Nunavimmi atuqhlutit ajjiingittunit qaujisausirnit; arraagurataangujunit, Nunatsiavut Gavamangit sakkulauqsimangit saqqisimaningit iglumiutauqatigiit niqiqattiarinmut qaujisaavingit takusautitillunit niqiqattiaqattannginningit Nunatsiavummi amisuuniqsaisuut taimainngittillugit titiraqtaulaqsimajut 2007–2008-mi Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaq. Niqiqattiaqattanirsat qaujisaat saqqisimajut 2017-mi Nunavimmi Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaat atuinnaumavut ukuninga unikkaarmik: Phillipe Robert asingillu, “Aniqsaarunnarimut Aanniaqtailiniq” (2020), mappigaq 53, Nunavik Inuit Aanniaqtailimajulirinirmut Qaujisaq 2017 Qanuiliqpitaa? Qanuiliqpitaa Maanna? Kupaki: Nunavimmi Aanniaqtailimajulirinirmut Katimajingit ammalu Inulirijikkut & Kanatami Inuit Kikkutuinnait Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaanguningit Kupakimi, takuniaqtaviniq Mai 13, 2021, https://nrbhss.ca/sites/default/files/health_surveys/A12174_RESI_Respiratory_Health_EP5.pdf; Qanuippitaa Kanatami Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaq, katujjaulluni Inuit Tapiriit Kanatami, Inuvialuit Avittuqsimaninga, Nunavut, Nunavik ammalu Nunatsiavut, ammalu Ilaakkuungajuq 2004 Nunavimmi Qaujisaq ammalu 2007/8 qaujisaq Inuvialuit Avittuqsimaninganut, Nunavut, ammalu Nunatsiavut Qaujisarutauqattaniarmat tallimat arraagutamaat aniguraigutit ammalu sivukkaqtarutauluni Inunnut; Helga Saudny, Donna Legge, ammalu Grace Egeland, “Aaqquisuqsimaningit ammalu Qaujisausiit Innait Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaq 2007–2008,” *Nunarjuarmi titiraqtausimajut Nunarjuap Ukiuqtaqtulimaangani Aanniaqtailinirmut* 71 (2012), takuniaqtaviniq Viivvuari 3, 2021, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3500824>; Nunatsiavut Gavamangit, “Iglumiutauqatigiittut Niqiqattiariningingnut Qaujisaq Saqqisimajut Qaujijaviniit Sakkutavuvut,” pivalliajut sakkutaviniit, Mai 23, 2017, takuniaqtaviniq maajji 7, 2021, <https://www.nunatsiavut.com/wp-content/uploads/2017/05/NEWS-RELEASE-Food-security-survey-results-released.pdf>; “Aanniaqtailimajulirinirmut Qaujisaq,” Nunavimmi Aanniaqtailimajulirinirmut Inulirinimullu Katimajingit, takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, 7, 2021, <https://nrbhss.ca/en/health-surveys>.
- 2 Avittuqsimajuni niqiqattiarinmut qanuqtuurutiit ullumiujuq aaqquisuqtauvalliaut Inuvialuit Avittuqsimaningani, Nunavik, ammalu Nunatsiavummi. Nunavummi, atuliqtitauninga Nunavummi Niqiqattiarinmut Qanuqtuuruti ammalu qanuiliurutigijauniarningitta parnautingit ikajuqtuqtauvut Nunavummi Ajuqsaluaqtailimatitinnirmut Parnautinga, *Makimaniq Parnautinga 2*. Nunavummi niqiqattiarinmut qanuqtuuruti ammalu qanuiliurutigijauniarningitta parnautingit sakkutaulauqsimavuuq 2014-ngutillugu Nunavummi Niqiqattiarinmurt Iliigintut, piliriatigiittut Gavamakut Pilirivvingit, Inuit Katujjiqatigiingit, ammalu Gavamaunngittut Katujjiqatigiit; Nunavummi Niqiqattiarinmut Iliigint, *Nunavummi Niqiqattiarinmut Qanuqtuuruti ammalu Qanuiliurutigijauniarningitta Parnautingit (2014-2016)* (Iqaluit, Nunavut: Mai 5, 2014su, takuniaqtaviniq Maajji 8, 2021, https://www.Nunavutfoodsecurity.ca/sites/default/files/files/Resources/Strategy/NunavutFoodSecurityStrategy_ENGLISH.pdf; Nunavummi Katimajingit Ajuqsaluaqtailimatitinnirmut, *Makimaniq Parnauti 2: Katujjaulluni Piliriaqariaruti Ajuqsaluaqaittinnirmut (2017-2022)* (Iqaluit, Nunavut: 2017), takuniaqtaviniq Maajji 8, 2021, [https://assembly.nu.ca/sites/default/files/TD-287-4\(3\)-EN-The-Makimaniq-Plan-2-A-Shared-Approach-to-Poverty-Reduction-2017-2022.pdf](https://assembly.nu.ca/sites/default/files/TD-287-4(3)-EN-The-Makimaniq-Plan-2-A-Shared-Approach-to-Poverty-Reduction-2017-2022.pdf).
- 3 Niqilirinirmut ammalu Piruqsainirmut Niqinik Katujjiqatigiit Nunalirjuat Katimajingit, *Ruummi Qanuiliurutigijauniarniqsimajut Nunarjuarmi Niqiqattiarunnarimut ammalu Nunarjuarmi Niqilirinirmut Katimarjuarningit Parnauti Qanuiliurutiqarniarningingnut* (Ruum, Itali: FAO, Nuvipiri 13–17, 1996), Nunarjuarmi Niqilirinirmut Katimarjuarningit, takuniaqtaviniq Viivvuari 3, 2021, <https://digitallibrary.un.org/record/195568?ln=en>.
- 4 Nunalirjuat Katujjiqatigiingit Katimajingit, *Nunalirjuat Angiqatigiingit Pivalliajulirinirmut, Inuusiqattiarinmut, Iliqquisirmullu Pijunnautinik*. (Tisipiri, 1966, Nunataarnirmut Titiraqtausimajut 999) 171, takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cescr.aspx>.
- 5 Nunalirjuat Katujjiqatigiingit Pivalliajulirinirmut ammalu Inuusilirinirmut Katimajingit, Katimajiralaat Pivalliajulirinirmut ammalu Inuusilirinirmut ammalu Iliqquisirmut Pijunnautinik (Avatingangni Katimajingit 1999). Uqausiksatuinnait 12, *Naammattunik Niqiqattiarunnariaqarnirmut Pijunnauti* (avittuqsimaninga 11), mappigaq 3, takuniaqtaviniq Mai 11, 2021, <https://undocs.org/E/C.12/1999/5>.
- 6 Nunalirjuat Katujjiqatigiingita Katimajingit, Katimajingit Nutaqqat Pijunnautingingnut, 20 Nuvipiri 1989, Nunalirjuat Katujjiqatigiingit, Nunataarnirmut Titiraqtausimajut, Avittuqsimaningit 1577, p. 3, takuniaqtaviniq Mai 11, 2021, <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>.
- 7 Nunalirjuat Katujjiqatigiingita Katimajingit, Katimajingit Tamainnilimaattiaq Nalimugiingittukut Kamagijauqattarningit Pijjaqtaulutit Arnanut, 18 Tisipiri 1979, Nunalirjuat Katujjiqatigiingit, Nunataarnirmut Titiraqtausimajut, Avittuqsimaningit 1249, mappigaq 13, takuniaqtaviniq Mai 11, 2021, <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx>.
- 8 Nunalirjuat Katujjiqatigiingita Katimajingit, *Nunalirjuat Katujjiqatigiingit Nalunaiqsiningit Nunaqaaqaaqsimajut Pijunnautingingnik: Isumaliurutausimajut / Atuliqtitausimallutit Katimatuinnariningingnik*, 2 Utupiri 2007, A/RES/61/295, takuniaqtaviniq Mai 11, 2021, <https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/declaration-on-the-rights-of-indigenous-peoples.html>.

- 9 Olivier De Schutter, *Unikkaangit Katimajukainnaqtut Niqiqariaqarnimut Pijunnautinik* (Nunalirjuat Katujjiqatigiingit), Tisipiri 24, 2012, A/HRC/22/50/Add.1), 20, takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://www.ohchr.org/documents/hrbodies/hrcouncil/regularsession/session22/ahrc2250add.1_english.pdf.
- 10 Mohan B. Kumar, asingillu., *Angunasuarutigijausuut Nunaqaqqaqsimajut Nunaqutiminiingittut, Allangajut ammalu Inuit: Aniguqpalliatillugu Atuqtauvalliajut, Avviarutiit ammalu Angunasunnimut Pijjutiit* (Aatuvaa, Aantiuriju: Kiglisiniaqtimmarikutt Kanatami, lipurul 16, 2019, alunaikkusiqtasimaningata naasautinga 89-653-X2019001), takuniaqtaviniq Maajji 19, 2021, <https://www150.statcan.gc.ca/n1/en/pub/89-653-x/89-653-x2019001-eng.pdf?st=zHJNo2Z>.
- 11 Tiffannie Kenny, "Inuit Niqiqausingit: Nunamiinngaqtut, Pivalliajuliriniq, ammalu Avatingit Attuiniqarutingit Niqiqtauvaaqatinnasualirlugit" (Quttiniqpaami Silattusarvirjuarmi Titiraqtaq, Aatuvaa Silattusarvirjuanga: 2017), takuniaqtaviniq Jaannuari 31, 2021, <https://ruor.uottawa.ca/handle/10393/36157>.
- 12 Duncan William Warltier, "Atuqtaulausimangittuq Nirjutiit Qaujsaanguningitta Tunngavingit Atuqtaullutit Nunalingni Niuvirvimmi Niuviaksarijaulutit Akiliqtaujarialiit Akiliqtaunngingarlutit Nunavummi" (Nnikkautauluni Ukiuqtaqtumipiliriqatigiittut Arraagutamaat Qaujsarnimut Katimaningit, Halivaaks, Nuuva Skuusa, Tisipiri 3, 2019), takuniaqtaviniq Maajji 8, 2021, <https://arcticnetmeetings.ca/docs/asm2019-abstracts.pdf>.
- 13 Amanda Wilson asingillu., "Sanngattittiniq Makimajunnaqtunit Niqiqatitigisirnir: Gavamatuqakktu Atuagangit Nuqqangattittiniqarningit ammalu Piviqarunnarutiit." Ukiuqtaqtuq 73, Naasautinga 3 (Sitipiri 2020): 292–311, takuniaqtaviniq Maajji 11, 2021, <https://doi.org/10.14430/arctic70869>.
- 14 Amanda Wilson asingillu., "Sanngattittiniq Makimajunnaqtunit Niqiqatitigisirnir."
- 15 Carie Hoover, asingillu., "Pimmariunginnarninga Angunasuarluni Inuit Niqiqattialaanginnaqullugit." Aaqigutiksaliuqtiit Titiraqsimaningit (Aaggiisi 20, 2016), takuniaqtaviniq Maajji 11, 2021, <https://thesolutionsjournal.com/2016/08/20/continued-importance-hunting-future-Inuit-food-security/>.
- 16 Nunavummi Niqiqattiarimut Iligiit, *Nunavummi Niqiqattiarimut Qanuqtuuruti ammalu Qanuiliurutaulaqtut Parnautingit*.
- 17 Aqqaumavvik – Arviani Qanuittailimanimut Katujjiqatigiit, "Arviat Nunalingani Piliriaqarasualiqutut," takuniaqtaviniq Maajji 11, 2021, <https://www.aqqaumavvik.com/youth-media-team>.
- 18 Kenny, "Inuit Niqiqausingit."
- 19 Iarg Qaujsaqtitiit Katujjiqatigiingit, *Ukiuqtaqtumi Niqit Niuviaksat Tukisigiarutiit Nuatauningit ammalu Qaujsaanguningit* (Aatuvaa, Aantiuriju: Nunaqaqqaqsimajulirijikkut Ukiuqtaqtulirijikkullu Kanatami, 2014), takuniaqtaviniq Jaannuari 28, 2021, <https://www.nutritionnorthcanada.gc.ca/eng/1424364469057/1424364505951>.
- 20 Qaujsarniq, Pilirittialirialuarmangaq Nalunairutingit ammalu Qimirrujiit Qvittuqsimaninga, Gavamatuqakktu–Nunaqaqqaqqtulirijikkut Piliriqatigiinningit ammalu Ukiuqtaqtulirijikkut Kanatami. *Sanimut Qaujsaqtuningit Niqittivaqaqullugu Ukiuqtaqtuq Kanata* (Aatuvaa, Aantiuriju: Nunaqaqqaqsimajulirijikkut Ukiuqtaqtulirijikkullu Kanatami, 2020), takuniaqtaviniq Jaannuari 28, 2021, <https://www.rcaanc-cirnac.gc.ca/eng/1583415755307/1583415776936>.
- 21 Kenny, "Inuit Niqiqausingit."
- 22 David C. Natcher, "Ukiuqtaqtumi Niqitaaraksanit Niqiliriniq – Piviqarningit Kanatap Ukiuqtaqtungani Ukiuqtaqtumut – Kanatami Ilagiatqausimajut Ukiuqtaqtumi Katimajit Katimajingit Makimajukkt Pivallianiqaqullugit Katimajit Kingulliqpaamik Unikkaangit - Ukiuqtaqtuq Niqiliurviulluni" (2020); David C. Natcher asingillu., *Ukiuqtaqtuq niqiliurviulluni – Kingulliqpaamik piliriap miksaanut unikkaaliaq* (Ruvanaimi: Makimajunnaqtukktu Pivallianiqaqullugit Katimajit, Ukiuqtaqtumi Katimajingit, 2019), takuniaqtaviniq Jaannuari 28, 2021, <http://hdl.handle.net/11374/2375>.
- 23 Natcher, "Ukiuqtaqtumi Niqiliurusingit;" Natcher et al., *Ukiuqtaqtuq Niqiliurviulluni*.
- 24 Natcher, "Ukiuqtaqtumi Niqiliurusingit;" Natcher et al., *Ukiuqtaqtuq Niqiliurviulluni*.
- 25 Kiglisiniaqtimmarikutt Kanatami, "Anginasuarniq ammalu Aggamut Sanaugait Qanuiliurutigijausuut Inungnut: Aaujjausimaningit 2017-mi Nunaqaqqaqsimajut Qaujsaqtuningitta" (Aatuvaa, Aantiuriju: Kiglisiniaqtimmarikutt Kanatami, 2018), takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, <https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/11-627-m/11-627-m2018046-eng.pdf>.
- 26 Kenny, "Inuit Niqiqausingit."
- 27 Kenny, "Inuit Niqiqausingit."
- 28 Natcher, "Ukiuqtaqtumi Niqiliurusingit;" Natcher et al., *Ukiuqtaqtuq Niqiliurviulluni*.
- 29 Edmund (Ned) Searles, "Niuviaksarilugilluunniit niuviaksarinngilluunniit: Inuit niqingit niuviaksauvaningit ammalu Inuit kinainingit Nunavummi," Niqit ammalu Niqitaarusiuvaattut 24, naasautingik 3–4 (Sitipiri 9, 2016): 194–212, takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/07409710.2016.1210899>.
- 30 Uuttuutigillugu, nunaqaqqaqsimajut qaujsaarijauningit ammalu Kanatami Aanniaqtailimanimut Qaujsaqtungit atusuungmata ajjigiinngittunit qaujsarusirnit ammalu atusuut ajjigiinngittunit qaujjaajutitit nuattitlit tukisigiarutitit niqiqattianngiluarningitta qanuilingangmangaat qaujinasuaqhlutit. Taimainninganut, niqiqattiannginninganut qanutigi tukisigiarutiit nuatausimajut Inuit Nunangangni ajjigiinnginningit qaujsaangukautigijunnangittut qanutigi niqiqattiaqattannngimmangaata tukisigiarutiujut nuataviniit asingingnik avittuqsimajuni Kanatami.

- 31 Inuit Tapiriit Kanatami, "Qanuippitaa Kanatami Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaarniq," takuniaqtaviniq Julai 12, 2020, <https://www.itk.ca/qanuippitaa>.
- 32 "Qanuippitaa? Kanatami Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaarniq" Aanniaqtailimajulirinirmut qaujisaatuanguvuq sivukkataqtaulluni aulataullutinilu Inungnut. Piliriaqaqpallialluti iqqanajaqatigiittut tamainni tisamat Inuit Nunangangni Katujjiqatigiingujut, qaujisaarmut apiqsuqtaulaaqut Inuit ukiungit qattialuaqpata tamainni 51-ngujunit nunalingni Inuit Nunangangni.
- 33 Qaujisaangurataqsamajut avittuqsimajuni Nunavimmi ammalu Nunatsiavummi takuksautittivut niqiqattianngiluaqtauluuqattarningnik amisuuniqsait Inuit iglumiutauqatigiittut Kanatamiut asingit iglumiutauqatigiittut saniani, kisianili niqiqattiaqattanngingnit amisuuningitta ajjigiigunannngimmijut tamainni Inuit Nunalingingni; Nunatsiavut Gavamangit, "Iglumiutauqatigiittut niqiqattiaqattarmangaat qaujisaat qaujijaviniit qanuittuuningitta sakkutaujut," Pivalliajut tusagaksat, Mai 23, 2017, takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, <https://www.nunatsiavut.com/wp-content/uploads/2017/05/NEWS-RELEASE-Food-security-survey-results-released.pdf>; Phillipe Robert et al., "Aniqsaarunnattiariningitta Aanniaqtailimatauningit" (2020), mappigaaq 53, Nunavimmi Inuit aanniaqtailimaningingnut Qaujisaat 2017 Qanuiliqpitaa? Maanna Qanuiliqpita? Kupaki: Nunavimmi Aanniaqtailimajulirijikkut Inulirijikkullu Katimajingit (NRBHSS) & Pilirivvik Kanatami Inungnut Kikkutuinnarnut Kupaki (INSPQ), takuniaqtaviniq Mai 13, 2021, https://nrhss.ca/sites/default/files/health_surveys/A12174_RESL_Respiratory_Health_EP5.pdf.
- 34 Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami, Nunaqaqqaqsamajut Qaujisaanguningit, 2017, Piqquusiit avittuqtauningit tukisigiarutiit kipparittunut upalungajaqtausimajut Kiglisiniaqtimmarikkunnt taakkununga Inuit Tapiriit Kanatamikkunnt.
- 35 Mialigarni Piruqsainirmut Pilirivvia, Mialigarni Iglumiutauqatigiittut Niqiqattiarimangaat Qaujisaqtauningit: Pingasuujutut Sunakkutaanut Naittuulluti Naatirialit, Mialigarni Piruqsainirmut Pilirivvia Pivalliajulirinirmut Qaujisaqtikkungit (Mialigarni Piruqsaijikkut Pilirivvia, Sitipiri 2012), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, <https://www.ers.usda.gov/media/8282/short2012.pdf>.
- 36 Paula Arriagada, Qanuittuummangaat Qaujiniq Kanatami Inuusingingni: Niqiqattiaqattanngingnit Inuit Nunaqtaut Inuit Nunangangni. Aatuva, Aannitiuriju: Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami Viivvuar 1, 2017, nalunaikkutangata naasautinga 75-006-X), takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, <https://www150.statcan.gc.ca/n1/en/pub/75-006-x/2017001/article/14774-eng.pdf?st=Y5Cv-AET>.
- 37 Grace M. Egeland, *Qanuippitali?: Nunarjuap Ukiuqtaqtungani Qaujisaarnaq Arrajunga Nunavummi Inuit Nutaqqangit Aanniaqtailimaningitta Qaujisaat, 2007-2008* (Aatuva, Aantiuriju: Aanniaqtailimajulirijirjuakkut Kanatami, Juuni 2009), takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, <http://www.inuithealthsurvey.ca>.
- 38 Kanatami nunalingni aanniaqtailimajulirinirmut qaujisaat tukisigiatqittisuut Nunavummiutalimaat miksaanut, tamakkiik Inullattaat ammalu qallunaat, ammalu avittuqsimajunuungallattaqutunit tukisigiarutitaqanngilaaq Inuvialuit Nunanganik, Nunavimmi, uvvaluunniit Nunatsiavummi: Kiglisiniaqtiurjuakkut Kanatami, "Iglumiutauqatigiittut niqiqattiaqattarningit najugangit malihlugit – Nunavut, 2017/2018, kipparittuggutangit 13-10-0385-01," takuniaqtaviniq Maajji 10, 2021, <https://doi.org/10.25318/1310038501-eng>.
- 39 Niqit Miksaanut ammalu Piruqsaijiit Katujjiqatigiingit Nunalirjuat Katujjiqatigiingit, Nunarjuarmi Kiinaujaqarvik niqit piruqsajauvallianingingnut, Nunalirjuat Katujjiqatigiingit Nunarjuarmi nutaqqat tuavirnaqtukkut aturialingingnut kiinaujaqarvik, Nunarjuarmi niqilirinirmut piliriangat, ammalu Nunarjuarmi Aanniaqtailimajulirijirjuakkut Katujjiqatigiingit, *Qanuilinganingit niqiqattiarinip ammalu niqittivaliriniq nunarjuarmi 2020. Aaqqigiatqittiniq niqiqarusirnit akituluangittukkut niqittivanit niqitaaqtaqullugit* (Ruum, Itali: Niqilirinirmut ammalu Piruqsaijulirinirmut Katujjiqatigiingit Nunalirjuat Katujjiqatigiingit, 2020), takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, <https://doi.org/10.4060/ca9692en>.
- 40 Inuit Tapiriit Kanatami, *Inuit Iglisiniaqtausimajut Qanuittuuningit 2018* (Aatuva, Aantiuriju: ITK, 2018), 19, takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, <https://www.itk.ca/wp-content/uploads/2018/08/Inuit-Statistical-Profile.pdf>.
- 41 Hilary Ferguson, "Inuit Niqingit Niqiqattiaqattarnirlu Niqiqattiaqattannginginirlu Kanatami: Qaujisaarniq Attuiniqarningingnik ammalu Aulaniqattiariningit Atuagap," Kuip Atuagalirinirmut Qimirrujauningit 2, naasautinga 2 (Ukiaksaat 2011): takuniaqtaviniq Utupiri 29, 2020, 54–79, <https://www.queensu.ca/sps/qpr/sites/webpublish.queensu.ca.qprwww/files/files/16%20Inuit%20food%20insecurity.pdf>.
- 42 Tiff-Annie Kenny, asingillu., "Niqigijauvattut Aulajunnautitaaqullugit ammalu Niqittiavaqutunit Nirijauvattut Ullumiujut Niqingit Inuit Innangit: Saqqiqsimajut 2007–08 Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaat," Inuit Kikkutuinnait Aanniaqtailimaningingnut Niqittiavangit 21, naasautinga 7 (Mai 2018): 1319–1331, takuniaqtaviniq Utupiri 29, 2020, <https://doi.org/10.1017/S1368980017003810>.
- 43 Thomas Anderson, *Inuusiqaqarjarningit qanuittunit isumakkut aksurumaqtukkuurniqsauqattarningitigut Inuit Aatuva, Aantiuriju: Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami Nuvipiri 17, 2015, nalunaikkutangata naasautinga 89-653-X2015007*, takuniaqtaviniq Maajji 9, 2021, http://publications.gc.ca/collections/collection_2015/statcan/89-653-x/89-653-x2015007-eng.pdf.

- 44 Maude Bradette-Laplanche asingillu, "Niqiqattiaqattanninniq ammalu isumakkut aksurningit Inuit innasaat Nunavimmi," *Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimaningnugut niqigivattangit* 23, naasautilik 14 (2020): 2615–625, takuniaqtaviniq Maajji 9, 2021, <https://doi.org/10.1017/S1368980020000117>.
- 45 Lynn McIntyre asingillu, "Numaasuluarniq ammalu inuusirmingnik kipisiqattarumaningnugut isumagijaqaqattarningit innasaat innaruliqtut ammalu innarurataaqtut nutaqqautillugit kaaqattaqtuviniuninginniingaaqput," *Uqalimaagaliarijausimangit isumakkut aanniarusiuqput* 150, naasautinga 1 (15 Aaggiisi 2013): 123–129, takuniaqtaviniq Jaannuari 30, 2021, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0165032712007823>.
- 46 Craig Gundersen ammalu James P. Ziliak, "Niqiqattiaqattanninniq ammalu Aanniaqattalirningit Nirittiaqattanninnikurmut," *Aanniaqtailimajulirijikkut* 34, naasautinga 11 (Nuvipiri 2015): 1830–1839, takuniaqtaviniq Utupiri 28, 2020, <https://www.healthaffairs.org/doi/full/10.1377/hlthaff.2015.0645>.
- 47 Nalunairtausimajut Niqiqattiannginnirmut Atuagarnit Qaujisaqtiit, iglumiutauqatigiittut niqiqattiaqattanninningit Kanatami, takuniaqtaviniq Utupiri 28, 2020, <https://proof.utoronto.ca/food-insecurity/>.
- 48 Lei Men asingillu, "Niqiqattiaqattanninniq Turaangavuuq Aanniaqtulirinirmut Paqqijauqattarutingnugut Kanatamiutait Innangit," *Aanniaqtailimajulirijikkut* 30, naasautinga 8 (Aaggiisi 2020): 1377–1385, takuniaqtaviniq Jaannuari 31, 2021, <https://www.healthaffairs.org/doi/abs/10.1377/hlthaff.2019.01637>.
- 49 Kanatami Gavamakkut asingillu, "Inuit Nunangangni Nalunaiqtauningit Inuit–Gavamatuqakkut Piliriqatigiingnit (Iqaluit, Nunavut: Viivvuari 9, 2017), takuniaqtaviniq Maajji 8, 2021, <https://www.itk.ca/Inuit-nunangat-declaration>.
- 50 "Tunngasugit Nuluarmut: Inuit Nunalimmi Tunngaviqaqhlutit Niqilirinirmut Nunanngualiqsuiniq Piliriaq" (Aatuva, Aantiuriju: Inuit Tapiriit Kanatami, 2019), takuniaqtaviniq Jaannuari 22, 2020, <https://www.itk.ca/nuluq-mapping-project/>.
- 51 Piruqsainiq ammalu Piruqsainirmut Niqilirijikkut Kanatami, *Niqiit Pillugit Atuagaq Kanatamut: Kikkulimaat Nirrivimmiillutit* (Aatuva, Aantiuriju: Kanatami Gavamakkut, 2019), takuniaqtaviniq Jaannuari 20, 2020, <https://www.canada.ca/content/dam/aafc-aac/documents/20190614-en.pdf>.
- 52 Jess Haines ammalu Amberley Ruetz, *Tamainnuungajut, Atuliqtitausimajut Niqiiit Niqittiavaiullu Piliriangit Kanatami Ilinniaringingni: Aanniaqtailimatittigianirmut Makimajunnarlunilu Piliriaqariarniq* (Guialp, Aantiuriju: Arrel Niqilirinirmut Ilinniarnik), takuniaqtaviniq Utupiri 27, 2020, https://arrellfoodinstitute.ca/wp-content/uploads/2020/03/SchoolFoodNutrition_Final_RS.pdf.
- 53 Kanatami Gavamakkut, "Niqittiavaqaqullugu Ukiuqtaqtuq Kanata," takuniaqtaviniq Jaannuari 20, 2020, <https://www.nutritionnorthcanada.gc.ca/eng/1415385762263/1415385790537>.
- 54 Tuktuuajaaqtuq ammalu Inuvik pijunannngimmatik taakkuninga Niqittiavaqaqullugu Ukiuqtaqtuq Kanata ikajuutiqarutingingnik Inuit nunalingingni nunalituummatic Kanata Mialigarmulu aqquktutaakkut kasuqsimaningnugut. Kisianili, qaujijamajuarialik ukiaksaakkut sikuliqtillugu auliqtillugulu upirngaakkut, Tiampstur aqquktutaanga Inuvimmi matujausimainnasuuq Pijjul Kuungani ammalu Makianji ikaarvinganik, ammalu Inuvik–Tuktuuajaaqtuq aqquktutaanga matusimasuuq amisunut pinasuarusimut. Akhlavik kasuqsimmat Inuvimmi sikukkut aturaksautillugu tallimat taqqinut arraagumi akuniutigijuuq (Tisipiri–lipurul).
- 55 Tammaqsimajurniaqtimmarik Kanatami Allagvia, *Ukiaksaarmi Unikkaaliangit Tammaqsimajurniaqtimmarip Kanatami* (Aatuva, Aantiuriju: 2014), takuniaqtaviniq Jaannuari 20, 2020, https://www.oag-bvg.gc.ca/internet/English/parl_oag_201411_e_39950.html.
- 56 Andrée-Anne Fafard St-Germain, Tracey Galloway, ammalu Valerie Tarasuk, "Niqiqattiaqattarunniirnikut Nunavummi Saqqiqtitaulauqtillugit Niqittiavaqaqullugu Ukiuqtaqtuq Kanata," *Kanatami Aanniaqtailimajulirijikkut Katujjiqatigiingit Uqalimaagaliarivattangit* 191, naasautinga 2 (2019): E552–E558, takuniaqtaviniq Maajji 14, 2021, <https://doi.org/10.1503/cmaj.181617>.
- 57 Kanatami Gavamakkut, "Angunasuktiit Ikajuqtaujutingitta Aittuusiangit," *Takuniaqtaviniq Jaannuari 31 2021*, <https://www.nutritionnorthcanada.gc.ca/eng/1586274027728/1586274048849>.
- 58 Inuit Tapiriit Kanatami, Inuit Tautunningit Kanatami Ajuqsaluaqtailimatittiniq Qanuqtuuruti (Aatuva, Aantiuriju: ITK, 2018), takuniaqtaviniq Julai 23, 2020, https://www.itk.ca/wp-content/uploads/2018/08/ITK-Submission-on-CPRS_Final_Jan2018.pdf.
- 59 Inuit Tapiriit Kanatami, *Inuit Kiglisiniaqtausimajut Qanuittuuningit 2018*, 19.
- 60 Inuit Tapiriit Kanatami, *Inuit Kiglisiniaqtausimajut Qanuittuuningit 2018*, 17.
- 61 Mark Milke, *Gavamakkunni Ikajuusiaqtaarijavattut Kanatami: \$684 Vilianraaqtuq Akinga – Taaksijavattunut Kuapuriisankunnuuqtautuinnaqhlutit, Gavamakkut Piliriaqattittiningit, ammalu Niuvipattut* (vuraisu pilirivvia: Juuni 2014), 8, takuniaqtaviniq Jaannuari 26, 2020, <https://www.fraserinstitute.org/sites/default/files/government-subsidies-in-canada-a-684-billion-price-tag%281%29.pdf>.
- 62 Jean Robitaille asingillu, *Akinga Nunavimmi Inuuluni 2016-ngutilugulu: Qaujisaarnirmut Unikkaaq – Aaqqigiqtausimajut Angilligiqtausimajurlu* (Kupaki, Kupaki: Laval Silattusarvirjuanga, 2018), takuniaqtaviniq Maajji 9, 2021, <https://www.nunivaat.org/doc/publication/the-cost-of-living-in-nunavik-in-2016-revised-and-expanded.pdf>.

- 63 Paula Arriagada, *Qaujiniq Kanatap Inuusinganik: Niqiqattiaqattangningit Inuit Nunangangnimit Aatuva, Aannitiuriju: Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami Viivvuari 1*, 2017, nalunaikkutangata naasautinga 75-006-X), 7, takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, <https://www150.statcan.gc.ca/n1/en/pub/75-006-x/2017001/article/14774-eng.pdf?st=Y5Cv-AET>.
- 64 Kenny, "Inuit Niqiqausingit."
- 65 Gavamatuqakkut–Nunaqaqqaqsimajut Piliriqatigiingningit ammalu Ukiuqtaqtulirijikkut Kanatami, Sanimut Qaujisarniq Ukiuqtaqtumi Niqittivataarunnarnimut Ikajuutiit (Jaannuari 2020, upalungajiaqtausimajut Gavamatuqakkut–Nunaqaqqaqsimajut Piliriqatigiingningit ammalu Ukiuqtaqtulirijikkut Kanatami, Qaujisaqtingit, Piliririjauttiaraluarumangaata Piliriat Qaujisaqtingit ammalu Qimirrorunaktikkut Avittuqsimaninga), takuniaqtaviniq Jaannuari 30, 2021, https://www.rcaanc-cirnac.gc.ca/DAM/DAM-CIRNAC-RCAANC/DAM-AEV/STAGING/texte-text/ev_nnc20_1583415151979_eng.pdf.
- 66 Inuit Tapiriit Kanatami, *Inuit Kiglisiniaqtausimajut Qanuittuuningit 2018*.
- 67 Gavamatuqakkut–Nunaqaqqaqsimajut Piliriqatigiingningit ammalu Ukiuqtaqtulirijikkut Kanatami, "Akinga Aaqqigiatqausimajuq Ukiuqtaqtumi Niqittivait Katiqsuqtausimajut nalunaikkutangit 2019–2020–ngutillugu," takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, <https://www.nutritionnorthcanada.gc.ca/eng/1610462030814/1610462073967>.
- 68 Ukiuqtaqtumi Uattiniq ammalu Qaujisarnimut Piliriat, *Aputi, Imaq, Siku ammalu Nuna Quanguinnaqtuq. Nainaaqsimaningit Atuagaliuqtinut* (Aasluu, Nuavai: lipurul 2017, AMAP), takuniaqtaviniq Maajji 14, 2021, <https://www.amap.no/documents/doc/snow-water-ice-and-permafrost-summary-for-policy-makers/1532>.
- 69 Grace M. Egeland asingillu., "Utluni Sivunimut: Inuit Niqiqattarnikutuqangningit Aturniq ammalu Qaujimaunaingit Aanniaqtailimatinnasuarlugit Sivuniksami Inuit," Avittuqsimaninga 1 Nunaqaqqaqsimajut Niqiqausingit: Amisut Ajjigiingitturuluujait Iliqquqsimut, Ajjigiingittut, Avati ammalu Aanniaqtailimajutiit, Nakatiqtausimajut Herriat V. Kunlain, Viul Erasmus, Tina Spigiulski (Niqilirinimut ammalu Piquqsainimut Katujjiqatigiingit Nunalarjuat Katujjiqatigiingit, 2009), takuniaqtaviniq Maajji 14, 2021, <http://www.fao.org/3/i0370e/i0370e02.pdf>.
- 70 Ukiuqtaqtumi Uattiniq ammalu Qaujisarnimut Piliriat, *Aputi, Imaq, Siku ammalu Nuna Quanguinnaqtuq*.
- 71 Papatauningit Ukiuqtaqtumi Nunanga Imangalu. Ukiuqtaqtumi Imanga Nunangalu Ajjigiingitturuluuajungitta Qaujisaqtauningit. Unikkaaqtuq Atuagaliuqtinut (Akurairi, Aislaan: CAFF, 2013), takuniaqtaviniq Maajji 14, 2021, <https://www.caff.is/assessment-series/arctic-biodiversity-assessment/229-arctic-biodiversity-assessment-2013-report-for-policy-makers-english>.
- 72 Katujjiqatigiit pivalliajulirinimut piliriqatigiillutit ammalu pivalliajuliriniq ungataaniittunit 36-nit nunalarjuat iqqanajiaqatigiisut aaqqiillutit malittauniaqtunit nunarjuarmi kamagijaulutit inuusi, pivalliajuliriniq, ammalu avati aksururnarutingit.
- 73 Kanatami Gavamakut, Tamainnut Piviqarutiit – Kanatami Sivulliqpaamik Ajuqsaluaqtailimatittinimut Qanuqtuuruti (Iqqanajiaqtaulirijikkut ammalu Inuusilirijikkut Kanatami, 2018), Takuniaqtaviniq Maajji 14, 2021, <https://www.canada.ca/en/employment-social-development/programs/poverty-reduction/reports/strategy.html>.
- 74 Iligiit Kuapakkut Kupakimi, "Iligiit Kuapakkut Kupakimi: Kinaummangaatta," takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, <http://www.fcnq.ca/en/qui-nous-sommes>.
- 75 Robitaille asingillu., *Akinga Nunavimmi Inuuluni 2016-ngutillugu*.
- 76 Peter Bjerregaard ammalu Christina L. Larsen, "Pingasut Inuusirijaujunut Turaangajut Pijjutiit Pirjuangujut Inuit Kikkutuinnait Aanniaqtailimaningit Inungnut Ullumiiliqtuq Kalaahliit Nunaanni: Qimirrorunaktauningit Nutaqqanut Inuusingita Qanuinningit, Quiniluarningit, ammalu Supuuqtuqattarningit Inuusingit Asijjipalliaqtiillugit," Inuit Kikkutuinnait Aanniaqtailimaningit Qimirrorunaktujuq 39, naasautilik 5 (lipurul 16, 2018), takuniaqtaviniq Maajji 14, 2021, <https://doi.org/10.1186/s40985-018-0085-8>.
- 77 Samir Djidel asingillu., *Ullumiunqsamut Niqit Nirijaujarialit Malillugit Katiqsuqsimajut Pijaksaugunnaqsitaunasuarningit* (Aatuva, Aantiuriju: Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami Aatuva, Aannitiuriju: Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami Tisipiri 6, 2019), takuniaqtaviniq Jaannuari 24, 2020, <https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/75f0002m/75f0002m2019013-eng.htm>.
- 78 V.J. Felitti asingillu., "Qanuinningit Nutaqqat Aannitqtauvingit ammalu Iglumiutauqatigiittut Inuutaqatigiunngittillugit Amisunut Inuugunniutaasuut Innarnut. Attuqtausimaningit Nutaqqatillugit Piruqsaningit Qaujisaat," *Mialigarni Uqalimaagaliariausuut Inuulisaqtaujariaqarajannuannikkaluaqtiillugit Kamagjaisuut* 14, naasautinga 4 (Mai 1998): 245–58, takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, [https://doi.org/10.1016/s0749-3797\(98\)00017-8](https://doi.org/10.1016/s0749-3797(98)00017-8). PMID: 9635069.
- 79 Jasmin Thomas, *Nunavimmi Iqqanajiaqarimut ammalu Ilinniariqtut Missiqannginningit* (Aatuva, Aantiuriju: Pilirivvia Qaujisarluni Inuunasuarnimut Qanuittuujariaqarningit, Julai 2016), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, <http://www.csls.ca/reports/csls2016-13.pdf>.

- 80 Sudhanshu Handa asingillu., Kiinaujaqtaaqtitauqattarningit Tunijaulutit Makimajunnaqtumik Ajuqsaluqaqtailimatittiniq? Nalunairutingit Marruuk Gavamakkunnut Sivukkaqtarutaujut Piliriangit Jaampiami (Vuluarans, Itali Nunarjuarmi Nunalirjuanguqatigiittut Katujjiqatigiingita Nutaqqanut Kiinaujaqarvik, Aaggiisi 2016, Asijjiqtaujuunnaqtuq Titiqkaq Naasautinga Nunarjuarmi Nunalirjuanguqatigiittut Katujjiqatigiingita Nutaqqanut Kiinaujaqarvik Allagvia IWP_2016_21, Nunarjuarmi Nunalirjuanguqatigiittut Katujjiqatigiingita Nutaqqanut Kiinaujaqarvik, Allagvia Qaujisarnimut), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, <https://www.unicef-irc.org/publications/858-can-unconditional-cash-transfers-lead-to-sustainable-poverty-reduction-evidence-from.html>.
- 81 Evelyn L. Forget, "Kiinaujjaksaarijauqattarutaujariialit Aulaniqattiatittigunnarajaqtut Ullumiujuq Gavamakkut Piliriangit Atuqtaunginggarlutit," Atuagalirinimut Naliiraaraksat, Nuvipiri 16, 2021, takuniaqtaviniq Jaannuari 31, 2021, <https://policyoptions.irpp.org/magazines/ᐃᐃ^ᐃ-2020/a-guaranteed-minimum-income-would-be-more-effective-than-current-government-programs/>.
- 82 J.C. Herbert Emery, Valerie C. Fleisch, ammalu Lynn McIntyre, "Qanuq Arraagutamaat Kiinaujaqtaarijaugunnaqattarajaqtut Niqaisurvitaqarunniittigunnarmangaaq," Ilinniarvik Inuit Kikkutuinnait Pillugit Atuagalirijikkut, Kalguri Silattusarvirjuanga 6(37) (Kalguri, Aalvuuta: Tisipiri 2013), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, <https://journalhosting.ucalgary.ca/index.php/sppp/article/view/42452/30344>.
- 83 Heather A. Archer–Miller asingillu., "Ilagiarutiit Niqittivataarnimut Ikajuutiit Pilirianga–Ilinniaqsimaniq Piusivaallitittisuuq Niqiqattiarunnarnimik Ilaakkuungajunit Niqinut Ikajuutinit ammalu Piliriap Qanuittuningit," Niqittivait 12, naasautinga 9 (2020): 2636; takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, <https://doi.org/10.3390/nu12092636>.
- 84 Laura Wheaton ammalu Victoria Tran, *Ajuqsaluqaqtailimatittinasuarutiit Attuiniqarningit ilagiarutinut Niqittivataaqqullugit Kkajuutingit Piliriap* (Vaasingtan: Kalampia Avittuqsimaninga: Nunalipaujalirinimut Pilirivvia, Viivvuari 16, 2018), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://www.urban.org/sites/default/files/publication/96521/the_antipoverty_effects_of_the_supplemental_nutrition_assistance_program_4.pdf.
- 85 Maligaliuqtausimajunit Qimirrujiit Katimajingit Maligaliuqtiirjuanut Katimajiralaangit Ukiuqtaqtumut, Aqsarniit: Qaujjiatallattut Kanatap Kivuniksanga Pillugu (Aatuva, Aantiuriju: Juuni 2019), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://www.sencanada.ca/content/sen/committee/421/ARCT/reports/ARCTFINALREPORT_E.pdf.
- 86 Tammaqsimajurniaqtimmarip Allagvinga Kanatami, 2017–*mi Upirngaakkut Unikkaangit Tammaqsimajurniaqtimmarip Kanatami Maligaliurvirjuangangnut Kanatami: Unikkaaq 6 – Qangatasuulirinimut Piquitirjuangit Ukiuqtaqtumi–Ingirrajulirijruakkut Kanatami* (Aatuva, Aantiuriju: Maajji 10, 2017), takuniaqtaviniq Viivvuari 23, 2021, https://www.oag-bvg.gc.ca/internet/English/parl_oag_201705_06_e_42228.html#.
- 87 Kanata, Maligaliurvirjuap, Maligaliurvirjuap Katimavinga, Maligaliuqtiirjuat Katimajiralaangit Nunaqaqqaqsimajulirinimut Ukiuqtaqtulirinimullu. Aqquiti Piruqpaliaqullugit: Kiinaujanik Aturniq Ukiuqtaqtumut, Unikkaaq Katimajiralaangukainnaqtut (42 Maligaliuqtiirjuangit, 1 Katimaningit, lipurul 2019,) (Iksivautaq: Niruaqtausimajuj Mary Ann Mihychuk) takuniaqtaviniq Viivvuari 23, 2021, <https://www.ourcommons.ca/Content/Committee/421/INAN/Reports/RP10365843/inanrp18/inanrp18-e.pdf>.
- 88 Ingirrajulirijruakkut Kanatami, Aqquisuqtauningit: Kasuqitauuningit Kanatami Ingirraangit Nunarjuarmut, Titiraqtausimaninga 1 (Aatuva, Aantiuriju: Kanatami Gavamakkut, Tisipiri 2015, nalunaikkusiqtausimaninga naasautinga 978-0-660-03926-8), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, <https://tc.canada.ca/en/corporate-services/acts-regulations/canada-transportation-act-review-report>.
- 89 Atuqtaujariaqallarittut Qangatasuulirinimut Pijittiraqtingit, "Mialigarni Ingirrajulirijruakkut Pilirivvia," takuniaqtaviniq Jaannuari 14, 2021, <https://www.transportation.gov/policy/aviation-policy/small-community-rural-air-service/essential-air-service>.
- 90 Aasturailiami Gavamakkungit, *Avittuqsimajuni Qangatasuukkut Aturunnarningit Piliriap Katiqsuqtausimajut Piliriamut Tukimuarutingit* (Piquitirjularijikkut, Ingirrajulirijikkut, Avittuqsimajuni Pivalliajulirijit ammalu Tusaumaqatigiittulirijit, Julai 2015), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://www.infrastructure.gov.au/aviation/regional/files/RAAP_Consolidated_Program_Guidelines_2015.pdf.
- 91 Nicole Johnston ammalu Andrew Sharpe, *Piquitirjuangit Ungasittuniittunut Nunaqaqqaqsimajut Nunalingit* (Aatuva, Aantiuriju: Pilirivvia Qaujisarluni Inuujjutigijauniaqtut Qanuittuuningitta, Aaggiisi 2019, CSLS Qaujisaangusimajut Unikkaangit 2019-04), takuniaqtaviniq Jaannuari 21, 2021, <http://www.csls.ca/reports/csls2019-04.pdf>.
- 92 Nunavut Tunngavik Timinga, Nunavummi Piquitirjuqaunnginningit (Iqluit: Utupiri 2020), takuniaqtaviniq Maajji 11, 2021, https://www.tunngavik.com/files/2020/10/2020.10.20-Nunavuts_Infrastructure_Gap_Report_vf.pdf.
- 93 Nunavut Tunngavik Timinga, Nunavummi Piquitirjuqaunnginningit, 92–93.
- 94 Jennifer Organ asingillu., "Ullumiujuq Piliriangit Ikajuqtaqtuqullugit Piquqsituqait: Inuit Tautunningit Nunalingni Quakkuvit Miksaanut Aulattigusiulutit Inuit Niqingingni Pinasulluni Aksuruutauluasut Nainimi, Nunatsiavut," *Aaniaqtailimaniq & Sukuttianiinningit* 30 (Nuvipiri 2014): 251-259, takuniaqtaviniq Majji 11, 2021, <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2014.09.012>.

- 95 Qikiqtani Inuit Katujjiqatigiingit, Niqiqattiariniq ammalu Angunasuaqattarniq (Iqaluit, Nunavut: Qikiqtani Inuit Katujjiqatigiingit, Maajji 2019), takuniaqtaviniq Maajji 11, 2021, <https://www.qia.ca/wp-content/uploads/2019/03/Food-Sovereignty-and-Harvesting.pdf>.
- 96 Nunavut Tunngavik Timinga, Nunavummi Piqutirjuaqauunningit.
- 97 Tammaqsamajurniaqtimarip Allavvia Kanatami, *Qangatasuulirinimut Piqutirjuaq Ukiuqtaqtumi*.
- 98 Ingirrajulirijirjuakkut Kanatami, Aqqusiuriniq.
- 99 Ingirrajulirijirjuakkut Kanatami, Aqqusiuriniq.
- 100 Tulattarvingingni uattijqanngittut inuit nunangangni. Kuujjuaq ammalu Tuktuuqatuuq itijumik tulattarvilituummatik Kanatap Ukiuqtaqtungani sanajuqainnaqhlunilu ammalu parnautiliututit itijumik tulattarvitaarniamik Iqalunni (mikijunut umiarnut tulaktarvinga) ammalu itijumik tulattarvik, Qikiqtarjuaq, ammalu Mittimatalik (mikijunut umiarnut tulaktarvik ammalu pisuvvingit tulalauruni angijunut umiarnut). Guus Vai ammalu Kuujjuaq nalunaiqtausimammatik inungnut kikkutuinnarnut tulaktarviugajarlutik taakkununga nalunaiqtaulauqsimallutit taimaittuugiangingnik ingirrajulirijirjuakkut Kanatami. Kanatap Ukiuqtaqtumi imangingni Paqsaijiit umiaqarvinga aulataulirataangulaurivuq Kangiqhlinirmi.
- 101 Ingirrajulirijirjuakkut Kanatami, Aqqusiuriniq.
- 102 Nunavut Tunngavik Timinga, Nunavummi Piqutirjuaqauunningit, 40.
- 103 Ajjinnuaq 5 aqqisuqtausimajuggutauvut kiggaqtuullutit tukisigiarutinit pijaviniit ukunanngat: Ingirrajulirijirjuakkut Kanatami, Aqqusiuriniq, Nunatsiavut Gavamangit, "Imakkut Usiliqsuijiit Pijittirarutingit," takuniaqtaviniq Maajji 12, 2020, <https://www.inf.gov.nt.ca/en/MTS;TisgangnisTuraansaantikTimmingat,NunavutUsiliqsuijikkutTimmingat,ammaluTarramiutUsiliqsuijiitTimmingat,UmiaqarjuaqUsijaugajaqtuQangakkutAqqisuqsimaningit>," takuniaqtaviniq Maajji 12, 2020, <https://www.arcticsealift.com/LaavatuarimiImakkutPijittiraqtingit,UmiaqarjuaqAullaviksangitammaluTikivviksangit>," takuniaqtaviniq Maajji 12, 2020, <https://msi.woodwardgroup.ca/labrador-coastal-service.html>; Iqalulirijikkut ammalu Imarmiutalirijikkut Kanatami, "Nunanngangit Mikijunut Umiarnut Tulaktarvingit," takuniaqtaviniq Maajji 12, 2020, <https://www.dfo-mpo.gc.ca/sch-ppb/maps-cartes-eng.html>.
- 104 Nunavut Gavamangit ammalu Iqalulirijikkut ammalu Imarmiutalirijikkut Kanatami, Nunavummi Mikijutitut Umiarnut Tulaktarvitiit Unikkaanga (Nuvipiri 2005), takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, <https://www.gov.nu.ca/economic-development-and-transportation/documents/nunavut-small-craft-harbours-report>.
- 105 "Tunngasugit Nuluarmut: Inungnut Nunalingni Tunngaviliit Niqiqarasuarnimut Qanuqtaqtittit Nunanngualiqsuinimut Iliriaq" (Aatuva, Aantiuriju: Inuit Tapiriit Kanatami, 2019), takuniaqtaviniq Jaannuari 22, 2020, <https://www.itk.ca/nuluaq-mapping-project/>.
- 106 Engr Qaujsaqtit Timinga. Ukiuqtaqtumi Niqinik Niuviksaqasuut Tukisigiarutiit Nuatauningit Qaujsaanguningillu. (Aatuva, Aantiuriju: Nunaqqaqqaqsamajulirijikkut ammalu Ukiuqtaqtulirijikkut Kanatami, 2014), takuniaqtaviniq Jaannuari 28, 2021, <https://www.nutritionnorth-canada.gc.ca/eng/1424364469057/1424364505951>.
- 107 Sheila B. Kamerman ammalu Alfred J. Kahn, "Angirrami Aanniaqtailimajulirijikkut Pularasuut Tariup Akiani," Nutaqqat Sivuniksangit Angirrarjaujunut Pulaariaqattarniq 3, naasautilik 3 (1993), takuniaqtaviniq Jaannuari 24, 2020, 39-52, <https://pdfs.semanticscholar.org/a55b/d3ba95ca5c936e2c66de4d8f31167e651dcd.pdf>.
- 108 Lois S. Sadler asingillu, "Isomagijaqarniq Piararmik: Piusittitiniq Qanuilinganirigaaqtunit Piusivaalliqullugit Sivuniagut aanniaqtailimatittiluni ammalu Inuuqatigattiarunnaqsiqullugit Ajjigiinngittunit Atuutiqarlutit Angirrami Pulaariaqattarnimut Pilirianaq," Piarat Isumakkut Aanniaqtailimaningit Titiraqtausimajuq 34, naasautilik 5 (2013): 391-405, takuniaqtaviniq Maajji 14, 2021, <https://doi.org/10.1002/imhj.21406>.
- 109 Matthew R. Sanders asingillu, "Pingasuiliqqangajuq P-piujukut Inunnguiniimut Piliriaq: Amisunit Attuiniqqsamajut Qimirrunaktauningit ammalu Amisut Qaujsaanguningit Amisunut Quttinniliit Inunnguiniimut Ikajuqtaijjutsat," Isumalirivattut Qimirrunaktauningit 34, naasautilik 4 (Juuni 2014): 337-357, takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2014.04.003>.
- 110 Aanniasuqtiit-Ilagiiit Piliriatigiangningit, Aanniasuqtiit-Ilagiiit Piliriatigiangnit: Qaujsaangusimajut Saqqiqsimajullu (Tianvur, Kuuluraatu: 2020), Takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, <https://www.nursefamilypartner.org/wp-content/uploads/2020/06/NFP-Research-Trials-and-Outcomes-1.pdf>.
- 111 Aanniasuqtiit-ilagiiit piliriatigiangningit, *Aanniasuqtiit-Ilagiiit Piliriatigiangningit*.
- 112 Pilirivik Nutaqqaq Piruqpaliananganut Harvat Silattuqsarvirjuanga, Pivalliatittiniq Makimagutigijaulluarunnaqtunit Inuusimut: Qaujsaqtasimaningit Ajunngigutaujarialiit Innarnut Kajusiniqattiarunnaqullugit Inunnguittillugit ammalu Iqqanajarvimmi (Kaimvuri: Maasitusas: Maajji 2006), takuniaqtaviniq Jaannuari 13, 2019, <https://46y5eh11fhgw3ve3ytpwxt9r-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2016/03/Building-Core-Capabilities-for-Life.pdf>.

ᐃᓄᐃᑦ ᑕᐱᓃᑦ ᑲᓄᑕᑦ
INUIT TAPIRIIT KANATAMI

 75 Albert St., Suite 1101
Ottawa, ON Canada K1P 5E7

 613-238-8181

 @ITK_CanadaInuit

 InuitTapiriitKanatami

 @InuitTapiriitKanatami

 www.itk.ca

